

Mevrouw S.A.M. Dijkma
Staatssecretaris van Economische Zaken
Postbus 20401, 2500 EK Den Haag

Referentie : CN/MA
Datum : 24 juni 2014
Onderwerp : Bee-Guidance

Zeer geachte mevrouw Dijkma,

In uw brief aan de Tweede Kamer van 22 mei jl.¹ gaat u in op het proces rond de 'Bee Guidance'² van de European Food Safety Authority (EFSA) en kondigt u de behandeling van de 'Bee Guidance' (hierna: Guidance) en bijhorende 'Roadmap to implementation' (hierna: Roadmap) in het Standing Committee on the Food Chain and Animal Health (SCoFCAH) deze zomer aan. Met deze brief wil de gewasbeschermingsmiddelenindustrie, met het oog op de besluitvorming in de SCoFCAH van 11 juli a.s., uw aandacht en inzet vragen voor de gevolgen van Guidance en Roadmap voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en de beschikbaarheid van middelen voor de Nederlandse land- en tuinbouw.

Zoals u weet is de gewasbeschermingsmiddelenindustrie intensief betrokken bij het oplossen van de problematiek van wintersterfte van honingbijen en de achteruitgang van populaties wilde bijen. De belangen voor onze bedrijfstak zijn groot. Het werk van honingbijen en andere bestuivers is essentieel voor onze sector. Wij investeren dan ook fors in onderzoek naar de gezondheid van honingbijen, de oorzaken van wintersterfte en de voor bijen veilige toepassing van gewasbeschermingsmiddelen.

Wij waarderen de aandacht vanuit de overheid voor de bijenproblematiek. Als bedrijfsleven zijn wij te allen tijde bereid om samen met de overheid, maar ook met andere belanghebbenden verder te werken aan bijengezondheid. Onze deelname aan het Bijenberaad en financiële ondersteuning van het Bijensurveillanceprogramma zijn hier een voorbeeld van.

Eerder hebben wij onze positie, met betrekking tot de Guidance en het te volgen tijdpad voor implementatie, onder de aandacht gebracht van uw ministerie^{3,4,5,6,7}. Wij stellen vast dat de Europese Commissie na overleg met de lidstaten tot een aangepast tijdpad, een Roadmap, is gekomen. Dit initiatief en de rol van Nederland daarbij, waarderen wij. Wij zien echter nog steeds belangrijke

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2013–2014, 27 858, nr. 265

² European Food Safety Authority (EFSA), juli 2013. Guidance on the risk assessment of plant protection products on bees (*Apis mellifera*, *Bombus* spp. and solitary bees).

³ Dow AgroSciences, Bayer CropScience and Makhteshim Agan UK Ltd, oktober 2013. Sensitivity and impact analysis of the risk assessment for honey bees, bumble bees and solitary bee based on the guidance of the European Food Safety Authority.

⁴ European Crop Protection Association (ECPA), april 2014. ECPA position on the Roadmap proposal for the implementation of the EFSA Bee Guidance Document.

⁵ Dow AgroSciences and Bayer CropScience, mei 2014. Input from recent research on the sensitivity of honey bees and other bee species to pesticides on the assessment factors to be used in a risk assessment context.

⁶ Dow AgroSciences and Bayer CropScience, mei 2014. Clarification on the assumptions, extrapolations and data used, in an impact analysis of the EFSA guidance document on the risk assessment to bees.

⁷ ECPA, mei 2014. Additional messages regarding protection goals.

problemen. Deze sluiten aan bij onze eerder gemaakte opmerkingen over de beschermdoelen in de Guidance.

De Guidance kent als basis voor de risicoanalyse een driedelige “*tiered*” aanpak. De *tiered* aanpak past goed binnen de ‘*risk based*’ werkwijze die wij voorstaan. Het probleem ontstaat in de eerste tier bij de beschermdoelen voor bijen die, op basis van het achterhaalde Khoury model, door EFSA zijn vastgesteld. De doelen zijn dermate weinig discriminerend dat het overgrote deel van de bestaande gewasbeschermingsmiddelen (insecticiden, herbiciden en fungiciden) in aanmerking komt voor hogere tier testen (semi-veldstudies en veldstudies). Feitelijk is de voorgestelde tier I-zeef te fijn, waardoor er teveel actieve stoffen overblijven voor hogere tier testen. In de praktijk betekent dit dat gewasbeschermingsmiddelen met een zeer lage toxiciteit voor bijen toch uitgebreide semi-veldstudies en veldstudies moeten ondergaan.

Wij hebben uw ministerie in het kader van dit laatste eerder gewezen op het recent ontwikkelde BEEHAVE model inzake bijenkoloniegezondheid dat, in plaats van het Khoury model, als basis kan dienen voor de ontwikkeling van een realistische ‘*risk based*’ getierde aanpak⁸⁹. Verschillende Europese onderzoekscentra en andere lidstaten, waaronder Portugal, onderschrijven het gebruik van het BEEHAVE model (zie voorbeeld in bijlage).

De directe gevolgen van het doorgaan met het huidige voorstel zijn naar ons oordeel groot. De gewasbeschermingsmiddelenindustrie en de toelatingsinstanties in de lidstaten zullen worden geconfronteerd met een enorme bijkomende onderzoekslasten. Deze lasten zijn dermate groot dat de Guidance, ook met de Roadmap die nu voorligt, nog steeds onwerkbaar zal zijn. Noch bij de gespecialiseerde centra die dit onderzoek dienen te verrichten, noch bij de beoordelende overheidsinstanties, is hiervoor voldoende capaciteit voorhanden. De voor de herbeoordeling noodzakelijke dossiers zullen daarom niet op tijd beschikbaar zijn waardoor gewasbeschermingsmiddelen van de markt verdwijnen. Belangrijker is echter dat voor een aanzienlijk aantal toepassingen van middelen geen herbeoordeling zal plaatsvinden. Ook het aantal nieuwe middelen dat op de markt zal worden gebracht zal afnemen (in het bijzonder voor de kleine teelten). Ook hiervoor geldt dat de onderzoeklast te hoog wordt.

Concreet betekent dit dat de Nederlandse land- en tuinbouw zal worden geconfronteerd met een sterk uitgedund middelenpakket. Dit geldt voor alle teelten, maar met name voor de kleine. De continuïteit van teelten zal hierdoor onder druk komen te staan. De land- en tuinbouw als belangrijke pijler onder onze economie zal ernstig worden geschaad.

Wij vragen u dan ook om tijdens de SCoFAH van 11 juli a.s. te pleiten voor de ontwikkeling van een realistische ‘*risk based*’ ge-tierde aanpak waarvoor gebruik gemaakt wordt van het BEEHAVE model. Een aangepast tijdschema in de Roadmap bij de toepassing van de Guidance is hiervoor noodzakelijk.

In afwachting van uw reactie,

Hoogachtend,

10.2.e

10.2.e

10.2.e

⁸ Syngenta, mei 2014. Evaluating EFSA honeybee protection goals using the BEEHAVE model.

⁹ Dow AgroSciences and Bayer CropScience, mei 2014. Has the science changed? How to improve honey bee risk assessment; lessons learned from a model analysis.

PORTUGUESE COMMENTS ON THE ROADMAP PROPOSAL FOR THE IMPLEMENTATION OF THE EFSA GUIDANCE DOCUMENT ON THE RISK ASSESSMENT OF PLANT PROTECTION PRODUCTS FOR BEES

Overview:

Since the publication by the EFSA in June 2013 of the new Guidance Document for the risk assessment of plant protection products for bees, it has become evident, and the Portuguese authorities also shared this view, that this document is not fully applicable at the immediate term, due to important shortcomings with respect to the development and validity of study protocols and methodology for bee production and assessing effects, the intrinsic complexity of the risk assessment scheme and the need to progress on the research and improve scientific knowledge on bee behavior, population dynamics and exposure routes. Also, much is still unknown or impracticable when it comes to testing effects on bumble bees or solitary bees or when field testing is triggered. As a consequence a first restructuring of the Guidance document is under way and a scheduled implementation of the Guidance document has thus been proposed in the form of a Roadmap.

Particular comments:

The Roadmap for the implementation of the EFSA bee guidance document has been proposed as the outcome of the meeting of a working group held in March 2014 and lays down different timelines for the implementation of the guidance, with respect to the appropriate testing requirements and risk assessment setting as the first implementation date, the 1st January 2015.

In view of the need to move forward and overcome the limitations and lack of data in the present requirements and risk assessment the Portuguese authorities support the proposal for adoption of new study protocols and their short term implementation as it is expected that the ongoing process of validation will be complete by the deadline. However we believe that the risk assessment as proposed by EFSA incorporates a high degree of conservatism and needs to be revisited in light of the recent developments on modeling of bee population dynamics such as the BEEHAVE tool as this model seems to support a higher complexity in bee dynamics, behavior and survival. This would probably contribute to a more rationalized approach to higher tier testing such as semi-field and field studies that in our view are very challenging to carry out and to assess, both for companies and member states.

With respect to the proposed medium term implementation deadline of the 1st January 2017, and the long term implementation goals the Roadmap is a useful tool as it has identified several areas of investigation towards increasing scientific knowledge in support of the assessment of risk to bees and it is evident that requirements still need significant effort and investment and therefore we believe that setting deadlines is unrealistic. In view of these limitations it would not be appropriate to follow the current EFSA bee Guidance document as it stands or even as a revised version as fundamental changes in risk assessment premises are not foreseen at this stage.

We therefore support a pragmatic approach to the progressive implementation of the Guidance that builds up with experience and knowledge *vis a vis* with the availability of additional validated study protocols and results that support more robust and realistic triggers and approaches to assessing risk.

In summary, the Portuguese authorities propose the revision of the protection goals supporting the risk assessment in view of the recently available research on bee population dynamics and revisiting the EFSA Guidance accordingly. The risk assessment approach should be based on reliable, robust and realistic data, assumptions and triggers supported by toxicity and effects testing produced with harmonized and validated protocols.

Division for Management and authorization of Plant protection Products

Oeiras, 05 june 2014

Aan de Staatssecretaris van Economische Zaken
De heer Ir M.H.P. van Dam
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Referentie : HB/MvA

Datum : 13 april 2017

Onderwerp: EC voorstellen neonicotinoïden / gebruik concept Bee Guidance door EFSA en de Europese Commissie

Geachte heer van Dam,

Twee weken geleden presenteerde de Europese Commissie (Commissie) conceptvoorstellen voor een verdere inperking van het gebruik van drie neonicotinoïden (imidacloprid, clothianidine en thiamethoxam). Tijdens het Algemeen Overleg Landbouw- en Visserijraad van 30 maart jl. heeft u in antwoord op Kamervragen aangegeven te wachten op een advies van het Ctgb en de NVWA alvorens uw standpunt te bepalen. Wij hebben begrepen dat u tot 21 april de tijd hebt om commentaar te leveren op de voorstellen van de Commissie. Mogelijk dat in mei in het '*Standing Committee on Plants, Animals Food and Feed*' (SCoPAFF) wordt gestemd over de voorstellen. Met betrekking tot bovenstaande willen wij u het volgende meegeven.

Europese Commissie gebruikt niet goedgekeurde Bee Guidance

De voorstellen van de Europese Commissie zijn gebaseerd op onderzoek dat EFSA in opdracht van de Commissie gedaan heeft. Dit onderzoek betrof het effect op bijen van die toepassingen van neonicotinoïden die in 2013 nog niet verboden waren. Zoals bekend heeft de Commissie in 2013 met Verordening 485/2013 toepassingen van genoemde neonicotinoïden in voor bijen aantrekkelijke gewassen verboden. Net als in 2013 heeft EFSA bij haar onderzoek gebruik gemaakt van de concept Bee Guidance. Dit is een door EFSA opgesteld conceptrichtsnoer met eisen voor onderzoek naar bijengezondheid.

Deze concept Bee Guidance en het gebruik ervan is controversieel. EFSA gebruikt de Guidance namelijk zonder de noodzakelijk goedkeuring van de Europese lidstaten. Er is inmiddels diverse keren in de SCoPAFF over de Guidance gesproken. Dit heeft tot op heden niet tot besluitvorming geleid. De reden dat besluitvorming uitblijft, is dat de Guidance grote tekortkomingen kent.

Tekortkomingen Bee Guidance

De Bee Guidance is door meerdere partijen bekeken en van commentaar voorzien. De Europese koepel voor bedrijven in de gewasbescherming (ECPA) heeft de Commissie meerdere keren benaderd. Daarnaast hebben ook een aantal onderzoekslaboratoria betrokken bij het onderzoek

naar gewasbeschermingsmiddelen commentaar geleverd. Het gaat hier op hoofdlijnen om het volgende:

- Er worden onrealistische beschermdoelen (protection goals) gesteld.
- De onderzoekseisen zijn praktisch niet in te vullen. Om hier aan te kunnen voldoen zijn enorme aantallen bijenvolken nodig en proefvelden met een oppervlak ter grootte van Malta.
- Er wordt uitgegaan van onderzoek waar nog geen onderzoeksmethoden voor bestaan. Het gaat nog jaren duren voordat deze zijn ontwikkeld.

Europese Commissie staat niet open voor verbetering van de Guidance

De gewasbeschermingsmiddelenindustrie heeft bij monde van haar Europese brancheorganisatie ECPA verschillende voorstellen gedaan om de Guidance te verbeteren en aangeboden om hier het gesprek over aan te gaan. Wij hebben begrepen dat ook diverse lidstaten, waaronder Nederland, voorstellen gedaan hebben om de Bee Guidance werkbaar te maken. Tot op heden lijken noch de Commissie noch EFSA hier gehoor aan te geven.

Verbieden van neonicotinoïden schadelijk voor landbouw en milieu

Op basis van de vele studies die inmiddels zijn gedaan naar de effecten van neonicotinoïden op de gezondheid van bijen blijkt dat het gebruik van neonicotinoïden volgens het etiket veilig is voor bijen. Het voorgestelde verbod voor o.a. het gebruik als zaadcoating in teelten die niet bloeien vóór de oogst (bieten, sla, kool) of die niet aantrekkelijk zijn voor bijen (granen) schiet dus zijn doel voorbij, is schadelijk voor de landbouw maar ook voor de gezondheid van bijen. Een verbod op het gebruik van neonicotinoïden op het zaad betekent namelijk dat het gebruik van middelen op de plant toeneemt. De blootstelling van bijen, mensen en het milieu aan middelen wordt hierdoor vergroot. Bovendien is de effectiviteit van een zaadcoating en het gebruiksgemak voor de teler hoog. De Commissie heeft met bovenstaande punten geen rekening gehouden.

Werkwijze Commissie schadelijk voor innovatie

Het toepassen van de huidige concept Guidance betekent dat EFSA voor alle gewasbeschermingsmiddelen, zowel onkruid, schimmel als insectenmiddelen, extra onderzoek vraagt. Ook als het gaat om middelen die ongevaarlijk zijn voor bijen. Opvallend is dat de Europese Commissie hier bij het toelaten van middelen willekeurig mee omgaat. In het geval van de neonicotinoïden leidt dit tot een verbod terwijl dit bij andere middelen (nog) niet zo is. Het leidt inmiddels voor alle recent beoordeelde middelen tot vertragingen in het toelatingsproces. Daar komt nog bij dat de Bee Guidance niet de noodzakelijke instemming van de lidstaten heeft, die nodig is om dit richtsnoer voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen te mogen gebruiken. Het lijkt er sterk op dat politieke overwegingen hier een rol spelen.

Deze werkwijze is een groot probleem omdat de toelating van middelen complexe inhoudelijke materie betreft waar jarenlang onderzoek aan voorafgaat. Het oneigenlijk gebruik van concept Guidances en het terzijde schuiven van onderzoek op basis van politieke overwegingen, is desastreus voor het Europese innovatieklimaat. De door dezelfde politiek gevraagde investeringen in innovatie in nieuwe (groene) middelen worden hierdoor ondermijnd. Politieke willekeur betekent onvoorspelbaarheid en dat is geen basis voor investeringen.

Wat moet er gebeuren?

Het is van groot belang om de gezondheid van bijen te borgen en tegelijkertijd er voor te zorgen dat boeren kunnen blijven beschikken over een effectief gewasbeschermingsmiddelenpakket. De huidige werkwijze van de Commissie brengt beide in gevaar. Wij willen u dan ook het volgende vragen:

- Tegen de huidige voorstellen van de Commissie stemmen, omdat er voldoende bewijs is dat de drie neonicotinoïden met gebruik volgens het etiket veilig zijn voor bijen. Bovendien omdat de

voorstellen van de Europese Commissie gebaseerd zijn op een niet-goedgekeurde concept Bee Guidance. Het vertrouwen in het toelatingssysteem onder 1107/2009 moet worden hersteld en er moet worden voorkomen dat het gebruik van niet goedgekeurde concept-Guidances in de toekomst een gewoonte wordt. Vóór stemmen betekent immers dat je als lidstaat akkoord gaat met het gebruik van een niet door de lidstaten goedgekeurd Guidance document.

- Bij de Commissie pleiten voor een werkgroep van nationale experts die de tekortkomingen in de Bee Guidance adresseren en komen met een werkbaar alternatief. De gewasbeschermingsmiddelenindustrie is bereid om hier in mee te denken en / of een toelichting te geven op de voorstellen die zij hiertoe gedaan heeft bij de Commissie.
- Af te zien van besluitvorming over stoffen in de SCoPAFF totdat de werkgroep haar werk heeft gedaan. EFSA moet een helder en werkbaar mandaat krijgen voor het risico-onderzoek dat de basis vormt voor beslissingen in het SCoPAFF.

Voor een toelichting zijn wij gaarne beschikbaar.

Met vriendelijke groet,

10.2.e^{10.2.e}

10.2.e

10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 20 mei 2019 15:54
Aan: 10.2.e
Onderwerp: RE: COM mandaat aan EFSA over bee guidance

<https://registerofquestions.efsa.europa.eu/roqFrontend/wicket/page?13>

deze wel

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 20 mei 2019 15:26
Aan: 10.2.e
Onderwerp: COM mandaat aan EFSA over bee guidance

10.2.e

Bijgevoegd het mandaat. Je kunt het vinden via deze link:

<https://registerofquestions.efsa.europa.eu/roqFrontend/wicket/page?8-1.ILinkListener-mandateForm-documents-1-fileNameLnk>

Al weet ik niet of het werkt om direct linken.

Groet,

10.2
e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 12 september 2019 19:18
Aan: Sonnema, M. (Marjolijn)
CC: 10.2.e
Onderwerp: Witje over bijenrichtsnoer
Bijlagen: Reactie op vragen minister bijenrichtsnoer v2.docx; Opmerkingen minister bijenrichtsnoer.pdf

Dag Marjolijn,

Hierbij een witje opgesteld door PAV/Gewasbescherming met daarin een reactie op vragen van de minister over een adviesnota over het bijenrichtsnoer (zie scan in bijlage).

Indien je hiermee akkoord bent, geleid ik dit stuk door naar de minister.

Groet,

10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 20 mei 2019 13:06
Aan: Sonnema, M. (Marjolijn)
CC: 10.2.e
Onderwerp: RE: Zorgen over Bijenrichtsnoer

OK, dat klinkt meer bekend.

Ik ga ervan uit dat de brief via DOMUS en/of Delphi bij ons terecht zal komen of dat collega's van DGNLGV ons weten te vinden.

Groet

10.2.e

Van: Sonnema, M. (Marjolijn)
Verzonden: maandag 20 mei 2019 10:04
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: Fwd: Zorgen over Bijenrichtsnoer

Bij deze de goede...

Dank.

Marjolijn

Verstuurd vanaf mijn iPad

Begin doorgestuurd bericht:

Van: "Osinga, J.M. (Johan)" 10.2.e @minInv.nl>
Datum: 20 mei 2019 om 07:02:49 CEST
Aan: "Sonnema, M. (Marjolijn)" 10.2.e @minInv.nl>
Onderwerp: FW: Zorgen over Bijenrichtsnoer

Hoi Marjolijn,

Zie bijgaand. Gaat primair over gewasbescherming ihb thiaclopid. Raakt dus zeker ook dgA.

grjohan

Verzonden vanuit [Mail](#) voor Windows 10

Van: 10.2.e
Verzonden: vrijdag 17 mei 2019 16:13
Aan: 10.2.e @minInv.nl; 10.2.e @minInv.nl
CC: Osinga, J.M. (Johan); 10.2.e
Onderwerp: Zorgen over Bijenrichtsnoer

Geachte mevrouw Schouten,

Graag uw aandacht voor bijgaande brief. Uiteraard zijn wij graag bereid tot een nadere toelichting.

Hartelijke groet,

10.2.e, mede namens 10.2.e en 10.2.e

--

Wilt u bijdragen aan bescherming van vlinders en libellen? Neem dan een kijkje op [onze website](#) en help ons!

10.2.e

10.2.e

De Vlinderstichting

[Mennonietenweg 10](#)

Postbus 506

6700 AM Wageningen

[t] algemeen: (+31) 0317 467346 / direct: 0317 10.2.e

[e] 10.2.e [@vlinderstichting.nl](#)

[twitter] [www.twitter.com](#) 10.2.e

[i] [www.vlinderstichting.nl](#)

[twitter] [www.twitter.com/vlinderNL](#)

[facebook] [www.facebook.com/Vlinderstichting](#)

[instagram] [www.instagram.com/vlinderstichting](#)

Aan de inhoud van dit e-mailbericht kunnen geen rechten worden ontleend. De informatie is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De Vlinderstichting staat niet in voor de juiste en volledige overbrenging van de inhoud van een verzonden e-mailbericht noch voor tijdige aankomst daarvan.

No rights may be claimed from the contents of this e-mail. The information is only intended for the addressee. Dutch Butterfly Conservation cannot be held responsible for the correctness and completeness of the contents of an e-mail, nor for its arrival on time.

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 9 april 2019 07:16
Aan: Goet, J.C. (Jan-Kees)
Onderwerp: Re: Nota en Kamerbrief bijenrichtsnoer

Goedemorgen Jan-Kees,

Dank, dit zullen we verwerken.

BR

Groeten,
10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 9 apr. 2019 om 06:47 heeft Goet, J.C. (Jan-Kees) 10.2.e @minlnv.nl> het volgende geschreven:

Hoi 10.2.e

Dank voor notitie en brief, veel werk verzet!
Ik heb nav de nota nog enkele vragen:

11.1

In de brief zit ergens een dubbeling (wat betreft heldere deadlines die we hebben gevraagd).

BR

Dan is er dus ruimte in de agenda om nota en brief te lezen. Het zou fijn zijn als de stukken dus voor die tijd bij haar zijn.

@ 10.2.e kan jij daarvoor zorgen.?

Groet en veel dank tot zover.

Jan-Kees

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 9 apr. 2019 om 00:22 heeft **10.2.e** @minlnv.nl> het volgende geschreven:

Jan-Kees, Marjolijn,

11.1

10.2.e

PS. **10.2.e** ik heb in de nota en Kamerbrief nog wat tekstuele aanpassingen doorgevoerd, dus graag de bijgevoegde versies overnemen in Domus.

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 9 april 2019 07:33
Aan: Sonnema, M. (Marjolijn)
CC: Goet, J.C. (Jan-Kees); 10.2.e
Onderwerp: Re: Nota en Kamerbrief bijenrichtsnoer

Geen probleem, we komen er wel uit!

Grt 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 9 apr. 2019 om 07:20 heeft Sonnema, M. (Marjolijn) <10.2.e@minInv.nl> het volgende geschreven:

Ik zit echt helemaal vast, non stop, vandaag tot jullie tijd einde middag. Doe mijn best gaatje te vinden, maar vrees dat dat niet echt lukt.

Op 9 apr. 2019 om 11:47 heeft Goet, J.C. (Jan-Kees) 10.2.e@minInv.nl> het volgende geschreven:

Hoi 10.2.e

Dank voor notitie en brief, veel werk verzet!

Ik heb nav de nota nog enkele vragen:

11.1

In de brief zit ergens een dubbeling (wat betreft heldere deadlines die we hebben gevraagd).

BR

Dan is er dus ruimte in de agenda om nota en brief te lezen. Het zou fijn zijn als de stukken dus voor die tijd bij haar zijn.

@ 10.2.e kan jij daarvoor zorgen.?

Groet en veel dank tot zover.

Jan-Kees

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 9 apr. 2019 om 00:22 heeft **10.2.e** [@minlnv.nl](mailto:10.2.e@minlnv.nl)>
het volgende geschreven:

Jan-Kees, Marjolijn,

11.1

10.2.e

PS. **10.2.e** ik heb in de nota en Kamerbrief nog wat tekstuele
aanpassingen doorgevoerd, dus graag de bijgevoegde versies
overnemen in Domus.

10.2.e

Van: 10.2.e 10.2.e @lto.nl>
Verzonden: dinsdag 3 oktober 2017 09:40
Aan: 10.2.e
Onderwerp: brief neonicotinoïden - tkn
Bijlagen: 171002 AO Landbouwraad - neonicotinoïden.pdf

Hallo 10.2.e

Ter informatie stuur ik je hierbij de brief die LTO in gezamenlijkheid met een aantal andere ketenpartners heeft gestuurd naar een aantal kamerleden, ter voorbereiding op het AO Landbouwraad dat morgen plaatsvindt.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

10.2.e

T +31 (0)70 338 27 00 | M +31 (0)6 10.2.e
 E 10.2.e @lto.nl | www.lto.nl

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Land- en Tuinbouworganisatie Nederland

Adres : Bezuidenhoutseweg 225
2594 AL Den Haag
The Netherlands

Bankrekening : 10.2.e
Telefoon : +31(0)70-3382700
Fax : +31(0)70 10.2.e
E-mail : 10.2.e @lto.nl

Datum : 2 oktober 2017
Ons kenmerk : 171002-MC
Onderwerp : Bespreking neonicotinoïden tijdens het AO Landbouw- en Visserijraad
Informatie : 10.2.e – 10.2.e @lto.nl - 06 10.2.e

Geachte leden van de vaste Kamercommissie voor Economische Zaken,

Tijdens het Algemeen Overleg van de Commissie voor Economische Zaken op 4 oktober a.s. voorafgaand aan de Landbouw- en Visserijraad op 10 en 11 oktober, staat onder andere het onderwerp neonicotinoïden geagendeerd. De maatschappelijke discussie over dit onderwerp wordt sterk beïnvloed door percepties en emoties. Politieke besluitvorming daarentegen dient te allen tijde op ratio gebaseerd te zijn. Derhalve vinden wij, vertegenwoordigers van Nederlandse plantaardige productieketens, het belangrijk de volgende feiten bij u onder de aandacht te brengen.

Richtsnoer voor risicobeoordeling

De Commissievoorstellen die ter bespreking voorliggen betreffen het stellen van nieuwe voorwaarden aan het gebruik van de neonicotinoïden imidacloprid, clothianidin en thiamethoxam (Kamerstuk 27858, nr. 396). De voorstellen volgen uit een risicobeoordeling van EFSA die gebaseerd is op de zogenaamde Bee Guidance, een richtsnoer specifiek voor risico's ten aanzien van bijen. Dit richtsnoer is beschikbaar gekomen in 2013, maar door lidstaten methodologisch bekritiseerd en daardoor tot op heden niet Europees goedgekeurd. Verbetering van de Bee Guidance is dan ook een eerste noodzakelijke randvoorwaarde voor een gefundeerde besluitvorming over individuele stoffen.

Ctgb advies

Het Ctgb is de Nederlandse autoriteit voor onafhankelijke, wetenschappelijke beoordeling van gewasbeschermingsstoffen en -middelen. Op 11 mei heeft het Ctgb een advies uitgebracht over de Commissievoorstellen voor imidacloprid, clothianidin en thiametoxam¹. Het Ctgb beoordeelt de voorstellen als “overly strict”, onder meer vanwege de gevolgde procedure (waaronder gebruik van de nog niet goedgekeurde Bee Guidance) en omdat onvoldoende rekening gehouden is met de huidige praktijk (zoals gebruik van kwalitatief hoogwaardige zaadcoating en maatregelen tijdens het zaaien om stofdrift tegen te gaan), waardoor bepaalde risico's per definitie uitgesloten zijn.

Alternatieven

De Nederlandse land- en tuinbouw heeft zichzelf een hoge ambitie opgelegd voor wat betreft de teelt van gezonde gewassen². In lijn hiermee is de sector continu op zoek naar verdere mogelijkheden voor verduurzaming en vervanging van milieubelastende middelen voor laag-risico producten of alternatieve maatregelen zoals gebruik van resistente rassen. Potentieel risicovolle toepassingen van neonicotinoïden zijn reeds verboden door een enkele jaren geleden geïntroduceerd moratorium. De Commissievoorstellen betreffen toepassingen die destijds als niet risicovol zijn gekwalificeerd, zoals zaadcoating van suikerbieten en groenten. Uit een analyse door de NVWA blijkt dat alternatieven hiervoor in veel gevallen geen lager risicoprofiel hebben, of überhaupt niet beschikbaar zijn. Een verbod op deze toepassingen zal dan ook een grote impact hebben voor de teelt van aardappelen, graszoden, bieten, hop en bloembol- en bloemknolgewassen, aldus de NVWA. Ook voor de teelt van andijvie, sla en boerenkool wordt een impact verwacht.

¹ Ctgb-advies inzake voorstellen Commissie voor verdere beperking drie neonicotinoïden en verkenning risico's alternatieve werkzame stoffen, 11 mei 2017 (bijlage bij Kamerstuk 27858-396)

² LTO Ambitie Plantgezondheid 2030: Gezonde teelt, gezonde toekomst. www.lto.nl/gezondeteeltgezondetoekomst

Nederlands standpunt

Samenvattend concluderen wij dat de Commissievoorstellen over imidacloprid, clothianidin en thiamethoxam:

- Niet per sé bijdragen aan verdere verduurzaming van de land- en tuinbouw – en hiermee in veel gevallen zelfs tegenstrijdig zijn;
- Gebaseerd zijn op een beoordelingsmethode die wetenschappelijk ter discussie staat en derhalve door de lidstaten nog niet is geaccepteerd als richtsnoer;
- Niet kunnen rekenen op de steun van het Ctgb, de door de Nederlandse overheid aangewezen nationale autoriteit op gebied van gewasbescherming;
- Volgens de NVWA grote landbouwkundige impact zullen hebben in diverse gewassen, waarbij plagen niet meer afdoende bestreden kunnen worden en resistenties tegen alternatieve middelen zullen optreden.

Het op 10 juli gecommuniceerde standpunt van de toenmalig staatssecretaris om de Commissievoorstellen te steunen is voor ons dan ook onbegrijpelijk en onuitlegbaar naar zowel telers als maatschappij.

Aanbevelingen

Op basis van bovenstaande feiten en constateringën vragen wij de Nederlandse overheid:

- In Europees verband tot overeenstemming te komen over een aangepaste Bee Guidance die recht doet aan de meest recente kennis en inzichten. De voormalig staatssecretaris heeft dit reeds toegezegd in eerdergenoemde kamerbrief, de Scopaff bijeenkomst op 5 en 6 oktober a.s. biedt hiertoe een eerste gelegenheid;
- Het Ctgb als onafhankelijke, wetenschappelijke autoriteit te (blijven) erkennen, en in lijn hiermee conform het Ctgb advies niet in te stemmen met de Commissievoorstellen over imidacloprid, clothianidin en thiamethoxam;
- Zich in te zetten voor zaken die daadwerkelijk bijdragen aan verduurzaming van de land- en tuinbouw, waaronder versnelde toelating van laag-risico producten en toegankelijkheid van nieuwe veredelings technieken ten behoeve van de ontwikkeling van weerbaardere rassen.

Desgewenst zijn wij graag bereid tot nadere toelichting op deze brief.

Hoogachtend,

10.2.e

10.2.e

LTO Nederland

10.2.e (namens de leden van de BO Akkerbouw)

10.2.e BO Akkerbouw

10.2.e

10.2.e

10.2.e

10.2.e voedselveiligheid en ketenborging GroentenFruit Huis

10.2.e

Van: Nefyto 10.2.e @neftyto.nl>
Verzonden: dinsdag 20 juni 2017 14:49
Aan: 10.2.e ; 10.2.e @minienm.nl; 10.2.e (VWS) ;
 10.2.e @minszw.nl; 10.2.e 10.2.e 10.2.e
Onderwerp: ECPA proposal for a protective and workable EU Bee Risk Assessment
Bijlagen: 28136
 _Letter_to_DG_SANTE_on_the_ECPA_proposal_for_a_protective_and_workable_EU_Bee_Risk_Assessment_.pdf; 28028_ECPA Proposal for a protective and workable EU Bee Risk Assessment - Version 09 June 17.pdf

Dames en heren,

Zoals bekend wordt er al geruime tijd gesproken over de draft Bee Guidance, een document dat in zijn concept-vorm door de industrie wordt beschouwd als een van de meest bedreigende ontwikkelingen in de regelgeving voor gewasbeschermingsmiddelen.

Wel heeft het EFSA document geleid tot belangrijke wetenschappelijke ontwikkelingen en discussies. ECPA heeft naar aanleiding hiervan een alternatief voorstel gedaan, dat ten doel heeft een technische discussie los te maken en de nieuwe wetenschappelijke inzichten te betrekken. ECPA hoopt dat met deze pro-actieve stap een praktische oplossing kan worden gevonden.

U treft het ECPA voorstel – alsmede de brief aan de Europese Commissie – hierbij aan.

Het voorstel is als volgt ingedeeld:

- Cover page – with an **executive summary** (and key messages)
- Pages 4 to 9 – the **actual proposed scheme**.
- Pages 10 to 39 – Annexes - Technical sections providing scientific justifications to the proposed elements.

Wij hopen dat het voorstel door de Nederlandse overheid serieus bekeken zal worden en willen u vragen dit naar collega's door te zenden die bij dit onderwerp betrokken zijn maar die deze mail niet ontvingen.

Voor vragen en overleg zijn wij graag beschikbaar.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

From: Euros Jones

Sent: vendredi 16 juin 2017 17:19

To: 10.2.e @ec.europa.eu 10.2.e @ec.europa.eu 10.2.e @ec.europa.eu
 Cc: 10.2.e @ec.europa.eu; 10.2.e @ec.europa.eu; 10.2.e @efsa.europa.eu;
 10.2.e @efsa.europa.eu 10.2.e @efsa.europa.eu; 10.2.e @ec.europa.eu; 10.2.e
 10.2.e @ecpa.eu; 10.2.e 10.2.e @ecpa.eu>

Subject: ECPA proposal for a protective and workable EU Bee Risk Assessment

To: 10.2.e @ec.europa.eu
 Cc: 10.2.e @ec.europa.eu;
 10.2.e @ec.europa.eu;

10.2.e @efsa.europa.eu;
10.2.e @ec.europa.eu;

Dear 10.2.e ,

Please find enclosed a letter (and it's annex) regarding the EFSA Bee Guidance document and presenting a new proposal of way forward developed by the crop protection Industry.

The implementation challenges posed by EFSA's Bee Guidance Document has resulted in significant scientific developments and discussions. This 2013 document continue to be rejected by a majority of Member States. Industry strongly believes that a revision of the assessment scheme for use by regulatory authorities is needed. Building on an analysis of the proposed developments by EFSA, we suggest an approach which we believe to be both proactive and practical (see annex)

We would welcome the opportunity to engage in a technical discussion with Member States experts and EFSA on this topic - in order to rapidly establish a workable and protective solution for the bee risk assessment. We would of course welcome the opportunity to have an initial discussion with you on this issue during our meeting on 7th July. Should you have any questions in the meantime, please do not hesitate to contact me.

Euros

=====

=====

European Crop Protection Association, aisbl (EU Transparency Register ID N° 10.2.e
Tel: +32.10.2.e (direct); +32.10.2.e (GSM - Mobile) ; +32.2.663.15.50 (reception)

zie onderaan.

Ik begrijp dat diverse organisaties betrokken zijn (of kunnen zijn) bij dit soort documenten; Ctgb, NVWA, WUR, RIVM.

Hier wil ik een overzicht van maken, om zo ook de NL-se prioriteiten vast te kunnen leggen.

Kunnen jullie mij aangeven:

- Wie (d.w.z. welke personen) is waarbij betrokken?
- Wat is de stand van zaken? Is er ook een dilemma?
- Zijn er andere guidance documenten waar jullie op dit moment aan werken?

Graag jullie reactie voor vrijdag 18 mei.

Bedankt voor jullie inbreng.

10.2.e

A.08 Exchange of views on Guidance Documents:

1. Draft revised Guidance Document on the Renewal of Authorisations according to Article 43 of Regulation (EC) No 1107/2009 (short update)
2. Draft revised Guidance Document on Zonal Evaluation, Mutual Recognition Withdrawal and Amendment of Authorisations under Regulation (EC) No 1107/2009 (short update)
3. Draft Mandate for a Technical Guideline on the Structure of the Biological Assessment Dossier (to be noted)
4. Draft revised template to notify intended zonal applications under Article 33 of Regulation (EC) No 1107/2009 (SANCO/12544/2014 rev. 1, to be noted)
5. EFSA Guidance of Dermal Absorption (SANTE/ 10591/2018, to be noted)
6. EFSA Guidance Document on the risk assessment of plant protection products on bees (*Apis mellifera*, *Bombus* spp. and solitary bees) (short update)

Van: 10.2.e

Verzonden: maandag 7 mei 2018 13:30

Aan: 10.2.e

10.2.e

10.2.e

10.2.e @rivm.nl'; 10.2.e @MINSZW.NL'; 10.2.e @rivm.nl'; 10.2.e @rivm.nl';

10.2.e @rws.nl'; 10.2.e @wur.nl'; 10.2.e @minienm.nl'; 10.2.e

10.2.e ; 10.2.e 10.2.e @wur.nl'; 10.2.e @minbuza.nl'; 10.2.e

10.2.e @wur.nl'; 10.2.e

CC: 10.2.e y); 10.2.e

Onderwerp: agenda SCOPAFF mei

Beste IDEA leden

Bij deze de agenda van SCOPAFF mei.

Met vriendelijke groeten,

10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Reactie op verzoek om informatie over de EFSA Bee Guidance

10.2.e, 9 mei 2018

Samenvatting van de geschiedenis van dit document

De guidance is geschreven door EFSA werkgroep 2012-2013 met als leden o.a. ikzelf en 10.2.e (Ctgb); 10.2.e werd halverwege door EFSA uit werkgroep gezet wegens (vermeend) 'conflict of interest'; ook 10.2.e van RIVM was lid van deze werkgroep maar die is al enkele jaren met pensioen.

Eind 2013 initieerde 10.2.e een commissie-workshop (met inhoudelijke ondersteuning van Ctgb, NVWA en mij) waarin duidelijk werd dat de eerste trap van de beoordeling inderdaad veel te streng was (zoals industrie al langer beweerde).

EFSA herzag voorjaar 2014 het document op enkele minder belangrijke punten.

Vervolgens bleek er geen draagvlak bij SCoPAFF voor 'take note'.

Stand van zaken

10.2.e heeft in 2015-2017 ca driemaal met Ctgb-NVWA en mij overlegd hoe ze de commissie zou kunnen overtuigen om EFSA opdracht te geven om het guidance document ingrijpend te herzien maar dat leverde binnen SCoPAFF niet het gewenste resultaat op.

EFSA heeft geen plan om de bee guidance te herzien; vorig jaar lag zwaartepunt bij EFSA op een opinie over amfibien en reptielen en komend jaar op herzien van de guidance over vogels en zoogdieren (die dateert van 2008), incl. nieuwe guidance opinie voor effecten op vleermuizen; 11.1 (bij de publicatie van de guidance van vogels en zoogdieren in 2008 beloofde EFSA min of meer dat er na twee jaar een herziening zou volgen i.v.m. de vele open einden maar dat gebeurt dus nu pas, 10 jaar later).

EFSA is in 2017 twee onderzoeksprojecten gestart die lopen tot 2021: er wordt een model ontwikkeld voor de effecten op een bijenkast en er worden gegevens verzameld in Denemarken en Portugal om dit model te gaan toetsen; ik zit in de EFSA begeleidingscommissie van deze projecten (het zogenaamde MUST-B project); het idee is dat dit model de basis zou moeten gaan vormen van een toekomstige risicobeoordelingsmethodiek; dus ik verwachten dat EFSA gaat nadenken over herzien van de bee guidance als de mist in deze projecten is opgetrokken (dus 2022/2023).

Dilemma's

Voor mijn gevoel is er het dilemma dat de huidige EU guidance voor bijen bestaat uit een volkomen achterhaald guidance document uit 2002 terwijl EFSA niet van plan is om de komende jaren te gaan werken aan herzien van deze guidance.

Ander dilemma lijkt mij het punt dat de maatschappelijke discussie zich sinds ca een jaar verplaatst heeft van de honingbijen naar de hommels en de wilde bijen terwijl het EFSA MUST-B project gaat over de honingbijen.

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: vrijdag 22 september 2017 16:36
Aan: 10.2.e
 10.2.e
 10.2.e
CC: 10.2.e
 10.2.e
Onderwerp: RE: 30-leden debat TK - neonics en bijen
Bijlagen: Factsheet neonicotinoïden en voorstel EC.docx; Factsheet_neonicotinoïden Richtsnoer bijen.docx;
 Factsheet_neonicotinoïden_onderzoek.docx; Factsheet_bijenstrategie_22sept17.docx

Beste allen,

Intussen is dossier in de lijn en wil ik graag de factsheets met jullie delen, ter informatie.

Veel van de informatie is (uiteraard) eerder al bij jullie langs geweest of geheel afkomstig van jullie! Dank voor jullie hulp, bijdragen en werk tbv de factsheets, toen en nu.

BR

Ik hoop dus dat er geen verrassingen in staan.

Volgende donderdag is dus dit 30-leden debat van de Kamer met de MEZ.

Groet en voor straks: fijn weekeinde!

10.2.e

10.2.e

10.2.e

Ministry of Economic Affairs

DG Agriculture and Nature

Plant Health

P.O. Box 20401

NL 2500 EK The Hague

The Netherlands

**31 (0)70 10.2.e

10.2.e @minez.nl

Van: 10.2.e

Verzonden: donderdag 21 september 2017 16:57

Aan: 10.2.e

10.2.e

CC: 10.2.e

Onderwerp: 30-leden debat TK - neonics en bijen

Urgentie: Hoog

Beste mensen,

Zojuist heb ik bericht ontvangen dat er door de TK volgende donderdag (28 sept) een dertigleden-debat is ingepland:

15.00 – 16.30 uur landbouwpesticiden die schadelijk zijn voor bijen

Daarvoor is er ook nog eens een ongekend strakke deadline: nota met factsheets and spreeklijnen moeten **morgen middag in de weekend tas van de MEZ zitten. Dus morgen ochtend door de lijn.**

We gebruiken factsheets, nota's en lijnen uit de recente brieven en de voorbereiding voor het VSO (vanavond zit ik daar met 10.2.e) en voor het AO-LVR (zelfde). We zijn met enkele aanvullingen bezig die liggen op :

- Oordeel over de recente drie studies (waaronder Woodcock et al) waar Ctgb al op geadviseerd heeft.
- GD Bees en stavaza in EU context
- Nationale Bijenstrategie

Dossier zullen we delen is de bedoeling, maar ruimte voor input is uiterst beperkt door de enorme tijdsduurschroef.

Groet, 10.2.e

10.2.e

10.2.e

Ministry of Economic Affairs

DG Agriculture and Nature

Plant Health

P.O. Box 20401

NL 2500 EK The Hague

The Netherlands

**31 (0)70 10.2.e

10.2.e @minez.nl

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 18 april 2019 07:54
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: Re: kleine wijziging nota aanbidding Kamerbrief bijenrichtsnoer

Dank hiervoor!

Alleen zitten de stukken er niet niet meer bij, kan iemand die nog even doormailen?
 Gr wieke

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 17 apr. 2019 om 22:35 heeft 10.2.e [@minlnv.nl](mailto:10.2.e@minlnv.nl)> het volgende geschreven:

Ok! Ik begreep dat D.C. dit ook zo met hen had afgestemd

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 17 apr. 2019 om 22:29 heeft 10.2.e [@minlnv.nl](mailto:10.2.e@minlnv.nl)> het volgende geschreven:

Hoi 10.2.e

Wat mij betreft prima. Het zijn wel allemaal maatregelen die buiten mijn team vallen. Ik zet daarom voor de zekerheid 10.2.e van directie N&B in CC. Mocht de minister hier nog vragen over hebben dan zullen die immers vooral bij N&B terecht komen.

Groeten,
 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 17 apr. 2019 om 22:16 heeft 10.2.e [@minlnv.nl](mailto:10.2.e@minlnv.nl)> het volgende geschreven:

Dag allen,
 Ik zal morgen zorgen dat alle stukken *first thing* hard copy bij de minister liggen. 11.1
 11.1 ie onderstaande passages. Ik stel voor dit als los A4tje toe te voegen aan het pakket. Is dat akkoord?

Groet,
 10.2.e

11.1

- 11.1

11.1

11.1

11.1

11.1

11.1

11.1

11.1

Van: 10.2.e

Verzonden: woensdag 17 april 2019 21:51

Aan: 10.2.e @minInv.nl>

Onderwerp: kleine wijziging nota aanbidding Kamerbrief
bijenrichtsnoer

Beste 10.2.e

De kamerbrief bijenrichtsnoer is vanavond met Marjolijn besproken,
en aangepast.

Ik wilde ook wat wijzigen in de nota, maar kon daar niet in wijzigen.
Staat nog open bij jou.

Zie hieronder de licht aangepaste tekst in de nota (alleen in de
toelichting). Voer jij morgen de wijziging door.

Groet

10.2.e

11.1

10.2.e

10.2.e

Plant Supply Chain and Food Quality Department
Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality
The Netherlands

E 10.2.e @minInv.nl

T +31 6 10.2.e

@10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e @wur.nl>
Verzonden: vrijdag 1 december 2017 14:13
Aan: 10.2.e
Onderwerp: risicobeoordeling zaadtoepassingen neonicotinoiden voor 'stof-vrije' zaden
Bijlagen: 2017.11.30 EFSA neonics.docx

Opvolgingsvlag: Flag for follow up
Vlagstatus: Met vlag

Hallo 10.2.e ,

Ik ben in de dossiers gedoken (zie attached details).

Samengevat in een zin: het is zeer waarschijnlijk goed mogelijk om op basis van de blootstellingsdiagrammen van de EFSA bee guidance toepassingen voor gepilleerde zaden (zoals suikerbietenzaad) te vinden die tot een acceptabel risico leiden voor bijen en hommels onder Nederlandse condities.

N.B. dit is niet het geval voor vele andere insecticiden-toepassingen omdat die guidance zo streng is; bij gepilleerde zaden ligt dat anders omdat de blootstelling tgv stofdrift zo laag is en omdat de toegepaste hoeveelheid per hectare zo laag is.

Ik verwijst in mijn stuk naar paginanummers van de onderliggende documenten; die pdf's kan ik zo opsturen als je daaraan behoefte hebt.

11.1

Groeten van 10.2.e

Environmental Risk Assessment team
Wageningen Environmental Research

10.2.e
 tel. +31 317 10.2.e

**Beoordeling van risico's voor bijen voor zaaizaadtoepassingen van neonicotinoïden
in suikerbiet door EFSA**

10.2.e, 30 november 2017

11.1

11.1

11.1

11.1

11.1

11.1

11.1

11.1

Hoofdconclusie

Ik ben ervan overtuigd dat we in Nederland in staat zijn om zaaizaad-toepassingen te vinden die tot een acceptabel risico leiden voor bijen op basis van de blootstellings-diagrammen (b.v. Figure N9) van de EFSA bee guidance. Zoals blijkt uit de EFSA guidance zijn daar dan wel Heubach-AI metingen van het zaaizaad voor nodig plus enkele stof-depositie experimenten. Verder is er mogelijk nog aanvullend werk nodig voor de afdekking van de risico's vanuit volggewassen, maar ik ben het eens met Ctgb dat dit met wacht-termijnen voor volggewassen op te lossen is.

Conclusies van ondergeschikt belang

Het probleem van de stofdrift is op basis van de default depositie van 0,001% voor suikerbiet al bijna opgelost: er is slechts een reductie van een factor 2 nodig voor zowel clothianidin als imidacloprid.

Het komt op mij over alsof er steeds een stok is gezocht om de hond te slaan w.b. zaaizaadtoepassingen voor suikerbieten. EFSA is bij zijn risicobeoordeling steeds aan de conservatieve kant gebleven en heeft zelfs soms de EFSA bee guidance niet gevolgd. Ik deel de mening van Ctgb dat deze beoordeling 'overly strict' is.

Bijlage 1 11.1 [Redacted]

11.1 [Redacted]

11.1 [Redacted]

11.1 [Redacted]

11.1 [Redacted]

Bijlage 2 **11.1**

11.1

11.1

11.1

11.1

Bijlage 3 11.1

11.1

11.1

11.1

11.1

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 17 april 2019 17:06
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: RE: Kamerbrief tijdelijk inzake bijenrichtsnoer

Dank – ik leg deze aan Marjolijn voor.

Ik print ook de nota uit de bhm.
Is dat de juiste versie?

Groet,
10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 17 april 2019 16:59
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: Kamerbrief tijdelijk inzake bijenrichtsnoer

10.2.e 10.2.e

Bijgaand een aangepast kamerbrief met daarin de passages over inzet bijen en een aangepaste tijdelijk met daarin opmerkingen van 10.2.e verwerkt. Deze versie zit ook in de behandelmap.

11.1

11.1

Voldoende leesvoer voor Marjolijn nu.

Groet

10.2.e

10.2.e

10.2.e

Plant Supply Chain and Food Quality Department
Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality
The Netherlands

E 10.2.e @minlnv.nl

T +31 6 10.2.e

10.2.e

EUROPEAN COMMISSION
HEALTH AND CONSUMERS DIRECTORATE-GENERAL

Safety of the Food Chain
Chemicals, contaminants, pesticides

WORKING GROUP

Implementation plan for the EFSA Guidance Document on the Risk Assessment of Plant Protection Product on Bees

31 March 2014, 10.00h – 17.30h

Comité des Régions, Rue Belliard 101, room JD70, Bruxelles

SUMMARY REPORT

Participants:

Commission DG SANCO E3: 10.2.e (chair); 10.2.e ; 10.2.e
10.2.e.

European Food Safety Authority (EFSA): 10.2.e

Member States: 10.2.e (DE); 10.2.e (AT), 10.2.e (BE),
10.2.e (HU), 10.2.e (IE), 10.2.e (ES), 10.2.e
(FR), 10.2.e (NL), 10.2.e (UK), 10.2.e (PT), 10.2.e
10.2.e (DK), 10.2.e (LV), 10.2.e (LT), 10.2.e (PL),
10.2.e (IT); 10.2.e (GR)

Sixteen delegates representing 16 Member States participated in the meeting. The Commission welcomed the participants and introduced the background of the “implementation plan” for the EFSA Guidance Document on the Risk Assessment of Plant Protection Product on Bees. All participants had the opportunity to add issues to be discussed to the agenda.

The main objective of this first meeting of the Working Group was to agree on the “implementation plan”. In the workshop, held in Brussels on 11-12 December, it was concluded that a full and immediate implementation is not possible at this stage. A step-wise implementation was proposed due to the fact that some parts of the guidance are not fully applicable now due to lack of data and/or methodology ready to be used. The document reflecting the outcome of the meeting is attached (working document SANCO/10606/2014).

The following additional topics were discussed during the meeting: 1) amendment of the uniform principles (Regulation (EU) No 546/2011); 2) update of Commission Communications setting out the data requirements for active substances and plant protection products; 3) transitional period before starting the application of the guidance document; 4) creation of a working group/forum to harmonise the assessment when expert judgement is recommended.

1) Amendment of uniform principles

Some Member State experts indicated the need to align the uniform principles for the evaluation and authorisation of plant protection products with the Guidance Document regarding the new trigger values proposed by EFSA. The Commission acknowledged the need to amend the uniform principles. Indeed additional triggers should be included in the Annex part 2.5.2.3 of Commission Regulation (EU) No 546/2011 in line with the newly defined risk assessment schemes. The Commission however was not in a position to indicate the timelines for those amendments. It should be highlighted that to amend Commission Regulation (EU) No 546/2011 defining uniform principles the regulatory procedure with scrutiny should be applied (as provided for in Article 78 1 (c) of Regulation (EC) No 1107/2009).

2) Update of Commission Communications setting out the data requirements

A Member State pointed out the need to update the Communications on data requirement for both active substances and plant protection products. The Commission specified that the procedure for the amendment of the Commission Communications is already planned.

3) Transitional period before starting the application of the guidance document

Some Member State experts underlined the need to put in place a transitional period of 6 months between the note taking of both the guidance document and the “implementation plan” in the Standing Committee and the applicability of the guidance document. This transitional period is foreseen in the standard good practice for the applicability of any new guidance document.

The Commission indicated that the transitional period for this specific guidance document should be shorter. The specific circumstances for this document are not comparable to the ones of the standard procedure for several reasons summarized below. Specifically, the guidance document was published already in July 2013; the document has been presented in several fora (Workshop organised by EFSA – Parma September 2013, Workshop organised by the Commission with experts from EFSA and Member State – Brussels 11-12 December 2013), therefore we can assume that the document is well known by all the final users (Member States authorities and notifiers/applicants). As a follow up of the workshop held in Brussels, the guidance document is currently undergoing a revision lead by EFSA. This revision aims at producing a more “user friendly” document. Moreover, EFSA is producing the so-called “calculator”, a specific tool to facilitate the role of risk assessors who should apply the risk assessment schemes described in the guidance. However, it should be noted that none of those activities aims at changing the scientific basis of the risk assessment schemes proposed by EFSA. EFSA indicated that both activities are expected to be finalised by end of June 2014. It is also expected that a draft of the revised document should be available for Member States before the forthcoming Standing Committee (planned for 15-16 May 2014). Finally, EFSA offered to notifiers the possibility to present study protocols prepared in the framework of the review of the 3 neonicotinoids and fipronil and to organise a peer review of such protocols. The peer review is currently ongoing.

Taking all these elements into account, the transitional period for the implementation was discussed among the experts. The majority of the experts concluded that **the application date for the chapters of the guidance document identified as applicable immediately (as indicated in the implementation plan – document SANCO/10606/2014) should be 1 January 2015.**

4) creation of a working group/forum to harmonise the assessment when expert judgement is recommended

It should be highlighted that for some parts of the risk assessment where, for the time being, validated test guidelines are lacking an expert judgement will be needed in order to perform the risk assessment. To harmonise the risk assessments conducted in the different Member States, it was therefore proposed to create a working group/platform for discussion where Member State experts could exchange their views. The Commission welcomed this proposal and indicated that it will investigate the options available to facilitate this process (creation of CIRCABC specific platform, organisation of meetings within the Commission premises and reimbursement of experts from Member States).

Some additional details were discussed:

As indicated in the EFSA Guidance Document on the Risk Assessment of Plant Protection Product on Bees, the majority of the experts agreed on the need to revise the average background mortality for honeybees as soon as more data become available.

Weeds in treated field: the majority of experts indicated that more guidance is needed on when this exposure route is relevant for herbicides.

Guttation fluid: literature research is needed to assess under which circumstances and to what extent the exposure from guttation droplets is relevant. Support from Member States expert is welcomed to fill the data gap in this area and to provide further guidance in the future.

Metabolites: it was highlighted from some experts that the scheme for the assessment of risk from exposure to plant metabolites is difficult to implement and should be further reconsidered.

Several experts indicated the need to start “ring testing” for acute oral and contact toxicity tests on bumble bees and acute and contact toxicity tests on solitary bees. The Commission indicate the willingness to investigate if funds are available to encourage this process. The progress should be followed by the Working Group.

Conclusions

It was concluded that the “implementation plan” (working document SANCO/10606/2014) and this summary will be included in the agenda of the next Standing Committee (15-16 May 2014) for discussion and possibly for note taking. 1 January 2015 is the proposed entry into force date, for the implementation of the first part of the EFSA Guidance Document on the Risk Assessment of Plant Protection Product on Bees.

It is proposed to include in the agenda of the Standing Committee of July 2014 for discussion and possible note taking the following documents:

1. The revised version of Guidance Document on the Risk Assessment of Plant Protection Product on Bees (including the calculator);
2. The “implementation plan” (working document SANCO/10606/2014)

Verslag en afspraken bijeenkomst Workshop Bee Guidance

15-10-2013

Aanwezig: 10.2.e , 10.2.e (Alterra), 10.2.e (PAV), 10.2.e en 10.2.e dse (beiden NVWA).

Urgentie

10.2.e benadrukt de urgentie van dit traject. Indien prioriteitstelling intern bij betrokken organisaties moeilijk ligt, dan graag een signaal richting 10.2.e

NL casussen.

10.2.e levert input op een notitie van EFSA richting lidstaten als reactie op het commentaar van ECPA op het EFSA GD. Waarschijnlijk omdat meerdere punten overeenkomen met opmerkingen van de lidstaten zelf. Verder geeft 10.2.e aan dat EFSA 'pass/fail rate' document geen goede input levert voor het identificeren van voor NL belangrijke casussen.

Actie: 10.2.e levert eind week 2-3 casussen (actieve stof, toepassing, gewasgroepen met eindpunten) aan 10.2.e. Plus de naam van een Ctgb-er (voor het effect -deel) die samen met 10.2.e een casus gaat doorlopen met het GD. (is inmiddels al gebeurd). Actie: 10.2.e rapporteert in week 43 de bevindingen naar ons allen. Is de casus geschikt en kan een werkinstructie worden opgesteld? Vervolgens wordt een werkinstructie voor de workshop opgesteld. Nadat de casussen die NL wil inbrengen zijn vastgesteld kunnen toelatingshouders worden benaderd of zij nog data willen aanleveren. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat zij deelnemen aan de workshop.

NL zal met name bestaande casussen aanleveren. Uiteraard kan DE wel fictieve casussen inbrengen. (noot 10.2.e : intussen met DE gebeld cf afspraak. Alles doorgenomen, zoals besproken. DE maakt 1-2 fictieve casussen en stuurt die eveneens aan ons op in wk 44; net als wij ook einde wk 44 aan hen sturen =groslijst) Wel kunnen ten behoeve van het proces tijdens de workshop bepaalde aannames worden gedaan om bij de hogere tiers uit te komen. Veel casussen zullen immers al bij de eerste tier afvallen. Hiervoor dienen in de werkinstructies opties beschreven te zijn.

Informeel worden tijdens de SETAC bijeenkomst een aantal deelnemers gepolst over mogelijke casussen.

Leiders en rapporteurs workshops, dagvoorzitter

Afhankelijk van de hoeveelheid deelnemers zullen er naar verwachting 4 deelworkshops plaatsvinden. Workshopleiders naast competenties op gebied van het leiden van een workshop, kennis hebben van Fate en Ecotox. Gedacht wordt aan 10.2.e (JKI), 10.2.e (VK), 10.2.e (?). Per deelworkshop een rapporteur aanwijzen die zorgt dat een en ander eenduidig in het format wordt opgeschreven.

Actie: 10.2.e zal een dagvoorzitter benaderen (noot 10.2.e : is gebeurd; helaas zit 10.2.e vast ivm COPHS die dagen; wel alternatief hier in huis; nog geen vaste toezegging).

Locatie

Brussel. Indien kosten te hoog zijn kan uitgeweken worden naar Wageningen (WICC) of eventueel, indien nog beschikbaar, de NVWA academie op de Geertjesweg.

Instructies/format

Welke stappen moeten worden genomen en welke opties zijn er? Verder aandacht voor de zonale procedure en mutual recognition. Conform voorstel van DE.

Reactie DE

10.2.e geeft een aantal punten mondeling door aan 10.2.e (noot 10.2.e : is gebeurd; hij was gemakkelijk daar waar we niet mee wilden gelukkig. DE maakt ook casussen 1-2 fictieve; 2 bijna volle dagen ook akkoord). Vervolgens wordt voorstel aangepast (actie: 10.2.e doet voorzet op basis van gesprek op 15-10).

Opstellen tijdslijn met activiteiten

Terugredend van beoogde datum: 10-11 december.

Actie: 10.2.e doet voorzet. Rest vult aan.

Rol EPPO?

NVWA geeft aan dat een ad hoc panel van EPPO mogelijk een rol zou kunnen vervullen in een vervolgtraject. Even parkeren. Actie: 10.2.e stelt een advies hierop voor 10.2.e die dit vervolgens met COM bespreekt.
(noot 10.2.e : DE was terughoudend vwb rl EPPO; niet omdat EPPO niet kundig is, maar meer omdat COM de enige is die als initiator het EFSA GD kan (laten) aanvullen.....)

Discussion paper

Recommendations on the EFSA Guidance document
on the risk assessment of plant protection products
on bees

Summary

The European Food Safety Authority (EFSA) published a guidance document on the risk assessment of plant protection products on bees in July 2013. An impact analysis of the guidance has indicated that for honey bees the acute risk assessment result is similar to the current procedure for spray applied products but that almost all substances and uses fail the screening step for chronic risk to larvae and chronic risk to adult honey bees. For bumble and solitary bees very few substances pass the acute screening step and none pass chronic risk assessments. Over conservative triggers and exposure assumptions have led to substances not passing even when they are non-toxic to bees (i.e. $LD_{50} > 100 \mu\text{g a.s./bee}$ is equivalent to $1000 \text{ mg a.s./kg body weight}$).

The risk assessment presented in the EFSA guidance document is based on a series of equations which cover different life stages. The equations for honey bees are mathematically balanced as they consider the actual species of concern. It is also implied that the same scheme can be used for bumble and solitary bees. Currently it is necessary to use honey bee toxicity endpoints to cover all bees and for this EFSA states that an additional safety factor of 10x is placed on the species specific risk assessment trigger values for bumble and solitary bees.

However, the way honey bee endpoints are used as described within the EFSA guidance document results in some serious problems and concerns about the validity of the risk assessment. The risk equations are standardized on the honey bee in terms of body weight and duration of exposure. However, bumble and solitary bees have different body weights and food consumption periods (especially for larvae). It is therefore mathematically flawed to apply the same equations for honey bees as for non-*Apis* species.

Standardization of the input parameters is necessary so that food intake and toxicity endpoints are corrected to be expressed in the same units (e.g. in the EFSA guidance document for bird and mammal risk). Toxicity endpoints should be standardized per unit weight of bee per day (i.e. $\mu\text{g a.s./mg body weight/day}$). Similarly this same correction is also necessary for dietary risk for the exposure term in the risk calculation. The food intake and exposure level of a 400 mg bumble bee cannot be compared directly with the toxicity endpoint of a 100 mg honey bee as the input parameters have different units and will over estimate toxicity by a factor of 4x. Consequently the risk assessment equations are “unbalanced” and they add additional factors which overestimate the risk to non-*Apis* bees. Even for the hazard quotient calculation body weight needs to be standardized per 100 mg of bee for the result to be meaningful. These errors in the use of honey bee toxicity endpoints for non-*Apis* bees represent a flaw in the guidance document and make the risk assessment as presented for inapplicable non-*Apis* bees. |

In this paper we discuss the various input parameters and risk assessment equations for all three types of bee and highlight problems and issues with the way they are to be implemented as currently presented in the EFSA guidance document. We also offer practical solutions and calculations to correct the risk assessment equations for non-*Apis* bees when using honey bee toxicity endpoint and present the impact of these changes. A discussion on ways to improve the efficacy of the risk assessment for all types of bees is presented and we recommend review by risk managers to ensure that the appropriate level of protection is provided.

1. Introduction

In July 2013 the European Food Safety Authority (EFSA) published a guidance document on the risk assessment of plant protection products on bees (EFSA 2013). This document is intended to provide guidance for notifiers and authorities in the context of the review of plant protection products (PPPs) and their active substances under Regulation (EC) 1107/2009 (EC, 2009). The document represents a large and comprehensive body of work on aspects of the ecotoxicity of PPP on bees and covers testing and risk assessment for honey, bumble and solitary bees. However, the result is a large and complex document which will be evaluated at a member state workshop in December 2013.

An impact analysis of the EFSA guidance has been conducted by industry (Alix *et al* 2013) and suggests that no substances will pass the screening level risk assessment. For honey bees the acute risk to adult bees was broadly similar to the existing risk assessment based on a Hazard Quotient (HQ) trigger of 50. However for chronic risk to adult honey bees and risk to larvae 44% and 18% of all substance passed the risk assessment respectively. For bumble and solitary bees fewer substances (as few as 13 uses out of 162) were predicted to pass for acute risk and no uses passing the risk assessment for chronic risk to adult bees or risk to larvae.

When the analysis was examined to ascertain the impact on substances with acute LD50 values of >100 µ a.s./bee (i.e. virtually non-toxic to bees) it was noted that over 90% of uses passed the acute honey bee risk assessment. For risk to larvae 39% of uses for non-toxic substances failed the risk assessment and 73% failing for the chronic risk to adult bees. For non-*Apis* bees approximately 25% passed the acute risk assessment and none passing chronic adult risk or risk to larvae. Over conservative triggers and exposure assumptions have led to substances not passing the risk assessment even when they are non-toxic to bees (i.e. LD50>100 µg a.s./bee is equivalent to 1000 mg a.s./kg body weight).

2. EFSA risk calculations

The risk assessment presented in the EFSA guidance document is based on a series of calculations for acute contact, acute oral, larval exposure and chronic exposure to adult bees. There are species specific inputs, trigger values and safety factors. The equations for each type of risk as given by the EFSA guidance document are:

- Acute contact
 - $HQ_c = AR/LD50_{contact}$
- Acute dietary risk
 - $ETR = AR*SV/LD50_{oral}$

- Chronic dietary risk
 - $ETR = AR \cdot SV / LD50_{\text{chronic}}$
- Risk to larvae
 - $ETR = AR \cdot SV / NOEC_{\text{larvae}}$
 - But it is the dose $NOED_{\text{larvae}}$ that is needed (i.e. $\mu\text{g a.s./larvae}$ over 5 days)

AR = application rate; SV = short cut value food consumption x field concentration.

For honey bees the risk assessment scheme has been constructed to cover different life stages and input parameters are balanced mathematically as they consider food consumption and toxicity endpoints for the actual species of bee of concern. The endpoints also cover the appropriate time scales which are linked to the biology of the honey bee. In all risk assessment scenarios very conservative input values are employed covering food consumption, residue exposure levels and protection (i.e. risk assessment trigger values). In addition the risk assessment employs 90th percentile values even for chronic risk where food consumptions level would be impossible.

Similarly for bumble and solitary bees the risk assessment scheme has been constructed to cover different types of bee and their respective life stages too. In order to try to achieve this specific SV are given which relate to the food intake of different species and life history stages of bee. Again worse case assumptions are used, and in build a series of factors that in some cases double count the purpose for which they are proposed. If tests were available for bumble bee and solitary bees that meet the requirement of the risk assessment then the equations could be used in the same way as for the honey bee. However; such tests are not available and require much development before they can be implemented within a regulatory framework. Currently it is necessary therefore to use honey bee endpoints as surrogates. Because of this the use of honey bee endpoints is recommended by EFSA with an additional safety factor of 10x placed on the already much lower species specific risk assessment trigger values. This results in some problems and concerns relating to the validity of the risk assessment. Each risk equation is discussed in the following sections.

2.1 Acute contact risk to bees (HQc)

This risk assessment is very similar to the existing one. One of the differences proposed is to evaluate the risk differently by use of new risk assessment triggers in relation to the type of spraying (downwards vs. upwards and sideways). The database to support the need for different triggers based on concentrations in pollen and nectar for upwards and sideways sprays as opposed to a downward application is very weak. Consequently there seems to be no firm basis on which to differentiate between the two directions of application. Overall, based on the pass rate achieved, there seems to be

no advantage of changing from the existing risk assessment and trigger of 50 for honey bees. To cover interspecies differences EFSA propose a trigger of 10, consequently the current acute contact risk assessment could be maintained using triggers of 50 for honey bees and 5 when data for the honey bee are used as a surrogate for non-*Apis* bees.

The risk assessment based on the HQc is an empirical relationship between toxicity (as µg a.s./honey bee) and exposure as application rate (g a.s./ha) and it is suggested by EFSA that the equation can be used without modification for all three types of bee.

However, such an empirical relationship does not take into account the differences in sensitivity that would be related to the different body weights of the different species of adult bee. Consequently the HQc equation can be written:

$$\text{HQc} = \text{Application rate (g a.s./ha)} \div \text{LD50contact } \mu\text{g a.s.} / 100 \text{ mg honey bee}$$

There is a lot of confidence implied in EFSA guidance document concerning the proposed EFSA triggers and method to extrapolate to non-*Apis* bees using honey bee end points. Not only does the assessment assume that non-*Apis* bees are more sensitive by imposing lower triggers (approximately 5 – 6x lower than those set for honey bees) it also adds an additional 10x safety factor. This is a theme that is present in all EFSA triggers for all risks. No account is taken of the different sizes and weight of bees. In fact both *Bombus terrestris* and *Osmia* spp. are different sizes compared to honey bees and when the risk assessment equation is related to these species using the honey bee endpoint (as µg a.s./honey bee) the comparison is not like for like and adds additional hidden safety factors equivalent to the differences in body weight. For a 400 mg bumble bees this is equivalent to 4x (i.e. 400 mg / 100 mg) and for solitary bees such as *Osmia* spp. of 131 mg body weight equivalent to 1.31x (i.e. 131 mg / 100 mg). This means that the bumble and solitary bee risk assessments $4 \times 6 \times 10 = 240\text{x}$ and $1.31 \times 5 \times 10 = 65.5\text{x}$ more conservative than the honey bee risk assessment respectively. This level of conservatism is unjustified. This is a reasonable explanation for the high failure rate at the screening tier for contact risk for both bumble and solitary bee risk assessments when based, on honey bee endpoints. Consequently the EFSA equation for risk due to contact exposure is inapplicable for bumble and solitary bees when using honey bee endpoints.

It is mathematically possible to adjust the equation to present the LD50 endpoint in terms of 100 mg of bee by multiplying the honey bee end point by 4x and 1.31x to correct for body weight for bumble and solitary bees respectively so that the HQc calculated retains the same mathematical integrity on which it is based.

Consequently the correct risk equation to be used is:

$$\text{HQc} = \text{exposure (g a.s./ha)} * \text{toxicity (}\mu\text{g a.s./ 100 mg bee body weigh)}$$

2.2 Acute dietary risk to bees

The use of a dietary risk assessment is fundamentally different from what has been previously used for bees and represents a major change. However; there is very little to be gained by changing this risk assessment from the existing HQ based approach (Alix *et al* 2013). Consequently it is suggested it would be better to retain the existing acute oral risk to bees using the HQ of 50 for honey bees and 5 when data for the honey bee are used-for non-*Apis* bees. Indeed the retention of the HQ for oral risk for all three types of bee is a solid basis for risk assessment and provides a sound basis for the mathematics behind the calculation which is based on a validated empirical relationship as long as the toxicity endpoints are corrected in the way described above.

However, the proposed acute dietary risk calculation is mathematically correct for honey bees where both the species of concern and the test species are the same. The risk assessment calculations for dietary risk gives a ratio of the food consumption per bee ($\mu\text{g a.s./bee}$) in relation to the endpoint (in the same units i.e. $\mu\text{g a.s./bee}$) this is because the risk equation compares the exposure as $\mu\text{g a.s.}$ for a 100 mg honey bee with the endpoint as $\mu\text{g a.s.}$ for a 100 mg honey bee, which is quite correct.

In the case of bumble and solitary bees, the risk equation presented by the EFSA guidance document presents the same problem as before.

In order to allow for use of honey bee endpoints in the dietary risk assessments for bumble and solitary bees (all stages) both the exposure (i.e. food consumption level) and toxicity (i.e. dose in $\mu\text{g a.s./100 mg honey bee}$) should be standardized per unit weight of bee. This is the procedure employed for other dietary risk assessments (e.g. human health and bird and mammal risk). For example for terrestrial vertebrates the food intake is expressed as $\text{mg a.s./kg body weight}$ with the toxicity endpoint also in the same units (i.e. $\text{mg a.s./kg body weight}$). For bees the equivalent would be to use food intake as $\mu\text{g a.s./mg bee body weight}$ and the endpoint in the same units. Consequently all food intake should be corrected for unit body weight of the bee and the toxicity endpoint likewise otherwise the comparison is not like for like when using honey bee endpoint with other bees.

It is a relatively easy task to correct the risk assessment inputs to take account of different body weights. This can be done by dividing the endpoints by the weight of the bee. In the case of using honey bee toxicity endpoints this would be to divide them by 100 mg (i.e. convert to $\mu\text{g a.s./mg b.w.}$).

To account for body weight through dietary exposure it is necessary to divide the SV by the body weight of the respective bee to achieve the same units as the toxicity endpoint. Representative adult body weights are 100, 400 and 131 mg for honey, bumble and solitary bees respectively.

Consequently the correct risk equation to be used is:

$$ETR_{\text{oral}} = \text{exposure } (\mu\text{g a.s./mg b.w.}) * \text{toxicity } (\mu\text{g a.s./mg b.w.})$$

Where exposure = AR * SV corrected for body weight

2.3 Chronic dietary risk to adult bees

For all three types of bee 90th percentile values for the chronic risk to adult bees is used to estimate food consumption and residue level in food. The 90th percentile level of consumption each day for 10 days is considered to be highly unlikely and the use of mean food consumption in a chronic dietary risk assessment is preferred. This is the case in the calculation of chronic risk for birds and mammals. It is recommended that the SV are revised using mean food intake rates.

In the case of bumble and solitary bees, the risk equation presented by the EFSA guidance document presents the same problem as before.

Consequently the correct risk equation to be used is:

$$ETR_{\text{chronic oral}} = \text{exposure } (\mu\text{g a.s./mg b.w./day}) * \text{toxicity } (\mu\text{g a.s./mg b.w./day})$$

Where exposure = AR * SV corrected for body weight

Note: In the EFSA guidance document it is already stated that the honey bee toxicity endpoint should be expressed as $\mu\text{g a.s./mg b.w./day}$ based on the findings of a 10 day chronic feeding study under laboratory conditions.

2.4 Chronic dietary risk to larval bees

As for the chronic risk to adult bees there are issues concerning the choice of food intake level (90th percentile vs. mean) and the expression of both the exposure and toxicity inputs to the risk equation relating to different body weights of the bumble and solitary bees compared to the honey bee because as the method currently stands it does not compare like for like.

As presented above it is a relatively easy task to correct the risk assessment inputs to take account of body weight by dividing the endpoints by the average weight of the larval bee. In the case of honey

bee endpoints this would be to divide by 83 mg. To account for body weight through dietary exposure it is necessary to divide the SV by the body weight of the respective bee. Data are currently lacking for the solitary bee (*Osmia* spp) but a representative larval body weight of 240 mg could be used for well fed (and hence well exposed) larval bumble bees (Tasei and Aupinel 2008). Solitary bee larva may be similar in size to honey bee larvae or slightly larger due to the high level of pollen consumption and the higher adult body weight and fat storage. This requires more research in the scientific literature or experimentation before a value can be recommended. For the purpose of example a value of 80% of the adult weight is used for the average weight of solitary bee larvae (i.e. $131 \times 0.8 = 105$ mg/larva). This seems to be a reasonable assumption as mean larval weight for honey bees is approximately 80% of the adult weight.

For the larval risk assessment there are additional concerns relating the toxicity endpoints used when basing the risk on honey bee endpoints and more consideration is necessary to ensure that the risk assessment inputs (exposure and toxicity) are comparing like for like. Honey bee larvae develop over 7 day period and feed for 5 of these days and the EFSA SV value gives the total food consumption per larva over the 5 day feeding period (and hence exposure over the same time period). Consequently the risk assessment equation for honey bee larvae remains mathematically balanced.

However; in addition to different body weight, the larvae of both bumble and solitary bees feed and develop over different time periods. Consequently even if food consumption is corrected in the equation the number of larval development feeding days (10 day for *Bombus terrestris* and 30 day for *Osmia* spp.) means there is still a mathematical discrepancy concerning the correct expression of the larval toxicity values. This is because the different types of larval bees have different daily intake rates of food. After correcting for larval body weight (in the case of the honey bee this can be achieved by dividing by 83 mg to express the toxicity as $\mu\text{g a.s./mg b.w. bee}$) it is also necessary to consider the larval development period. For the honey bee the endpoint can be further divided by 5 days to give the toxicity value as $\mu\text{g a.s./mg b.w. bee/day}$ as used routinely in the bird and mammal risk assessment where the test species are not the same of the species of concern in the risk assessment. This would then require further correction of the exposure value by 10 and 30 days respectively for bumble and solitary bee larvae. Without correction by the number of feeding days the risk assessment for bumble and solitary bees include additional “hidden safety factors” of 2x and 6x respectively (i.e. duration of feed of non-*Apis* bee / duration of feed of honey bee larva).

Consequently the correct risk equation to be used is:

$ETR_{larvae} = \text{exposure } (\mu\text{g a.s./mg b.w./no. feeding days}) * \text{toxicity } (\mu\text{g a.s./mg b.w./no. of feeding days})$

Where exposure = AR * SV corrected for body weight

3. Revised and corrected input values for risk assessment

To estimate the exposure in $\mu\text{g a.s./mg b.w. bee}$ from the SV this can be done in the first instance by by correcting the values given in the EFSA guidance document by the body weight of the respective bee. For the larval exposure estimates these are further corrected by the number of larval feeding days to calculate the exposure in $\mu\text{g a.s./mg b.w. bee/day}$. These revised SV values (SVbw) are presented in the following table, using the EFSA SV for downwards sprays:

Table 1: Revised Short cut values (SVbw) corrected for body weight

Type of bee	EFSA SV (μ a.s./bee)	Body weight (mg)	Revised SVbw (μ a.s./mg b.w. bee)
Honey bees			
Forager acute	7.55	100	0.0755
Forager chronic	5.8	100	0.058
Nurse	3.78	100	0.038
Larvae	4.4	83	0.0106
Bumble bees			
Adult acute	11.2	400	0.028
Adult chronic	9.9	400	0.025
Larvae	4.4	240	0.0018
Solitary bees			
Adult	5.7	131	0.044
Larvae	34	105	0.0108

When using honey bee endpoints for risk assessment it is necessary to also correct for body weight and for the number of feeding days in the case of the larvae. Consequently the appropriate correction factors for honey bee endpoints are presented in the table 2.

Table 2: Correction factors for using honey bee endpoints in risk assessment

Risk	Body weight (mg)	Duration (days)	Correction factor for using honey bee end points in risk assessment	Notes
Acute contact	100	N/A	4 (bumble bees) 1.31 (solitary bees)	Correction necessary to present toxicity endpoint as $\mu\text{g a.s./100 mg bee}$
Acute dietary	100	N/A	0.01	Correction for time not necessary as bees consume all test material on day 1
Chronic dietary	100	10 days	0.01	Correction for time not necessary as study endpoint is $\mu\text{g a.s./honey bee/day}$
Larvae	83	5 days	0.0024	Presents honey bee larvae NOEL as $\mu\text{g a.s./honey bee/day}$

For acute contact risk assessment (HQc) a honey bee endpoint of 100 $\mu\text{g a.s./honey bee}$ would be standardized by being converted to 400 and 131 $\mu\text{g a.s./100 mg bee}$ for bumble and solitary bees respectively. Although the number changes (an increase) this does not change the real toxicity value as it is standardized by the average weight of a honey bee.

For acute dietary, chronic dietary and larval risk a honey bee endpoint of 100 $\mu\text{g a.s./honey bee}$ would be converted to endpoints of 100, 1.0, 1.0 and 0.24 $\mu\text{g a.s./mg b.w. bee/day}$. If the exposure estimates are also corrected for body weight and duration of days then the risk assessment equations as provided by the EFSA guidance document are mathematically correct and allow for a correct comparison across all three types of bee. As honey bee endpoints are used for honey bees no correction would be necessary in this case.

4. Revised impact assessment for spray applied products using corrected input values

The impact of the changes to correct the contact and dietary risk assessments can be evaluated using the same database used for the industry impact analysis. As the risk assessment input values are standardized it is considered more appropriate to calculate Toxicity Exposure Ratios (TERs) for the acute, chronic and larval dietary risks which are in line with other areas of ecotoxicology. For contact

risk the HQ is retained. For risk to honey bees as the SV and endpoints are both corrected by 100 mg bee and the larval development period was assumed to be 5 days there is no overall change in the impact analysis, however the range of TER values calculated for acute oral, chronic adult and larval risk have been calculated for honey bees and for illustrative and comparative purposes (see Figures 1 to 4).

For bumble bees the acute contact risk (HQc) and TER values for acute oral, chronic adult and larval risk have been calculated using the corrected input values and are presented in Figures 5 to 8. For solitary bees the same is presented in Figures 9 to 12.

The risk assessment triggers values proposed by EFSA are indicated on each Figure. Calculated HQc values *below* and TER values *above* the EFSA triggers pass the risk assessment. The proportion of substances passing revised dietary the risk assessment based on the EFSA trigger values for each type of bee are presented in Tables 3 to 6.

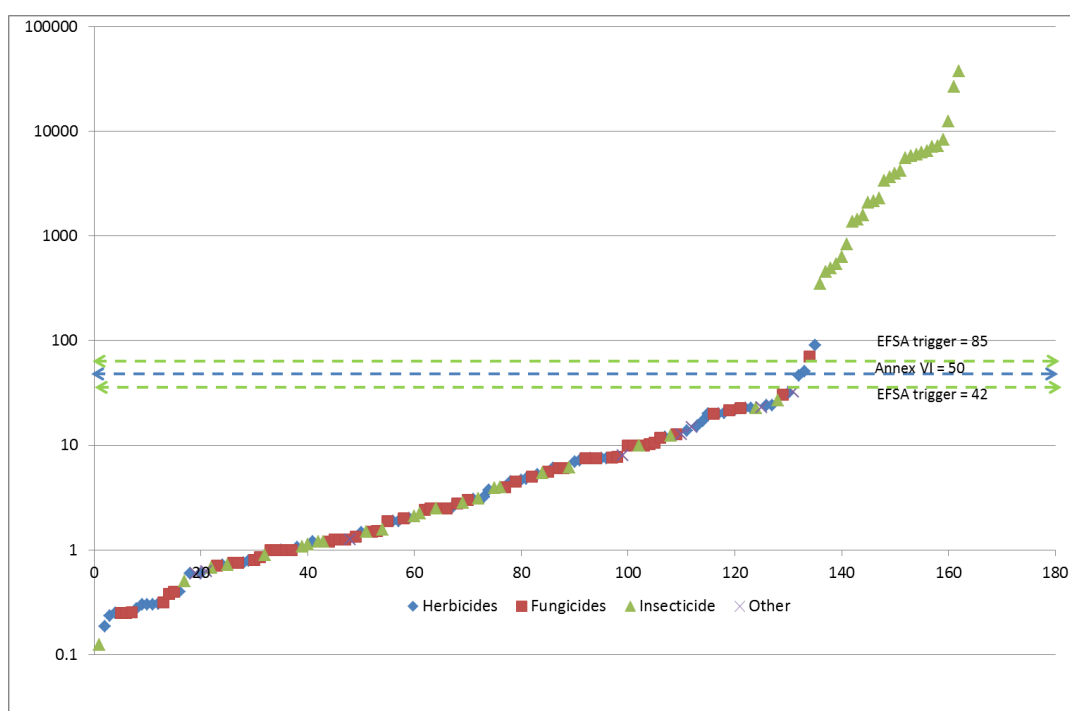

Figure 1: Honey bee acute contact HQc values: HQ values *below* the green lines pass the EFSA triggers. Current Annex VI HQ trigger of 50 indicated in blue.

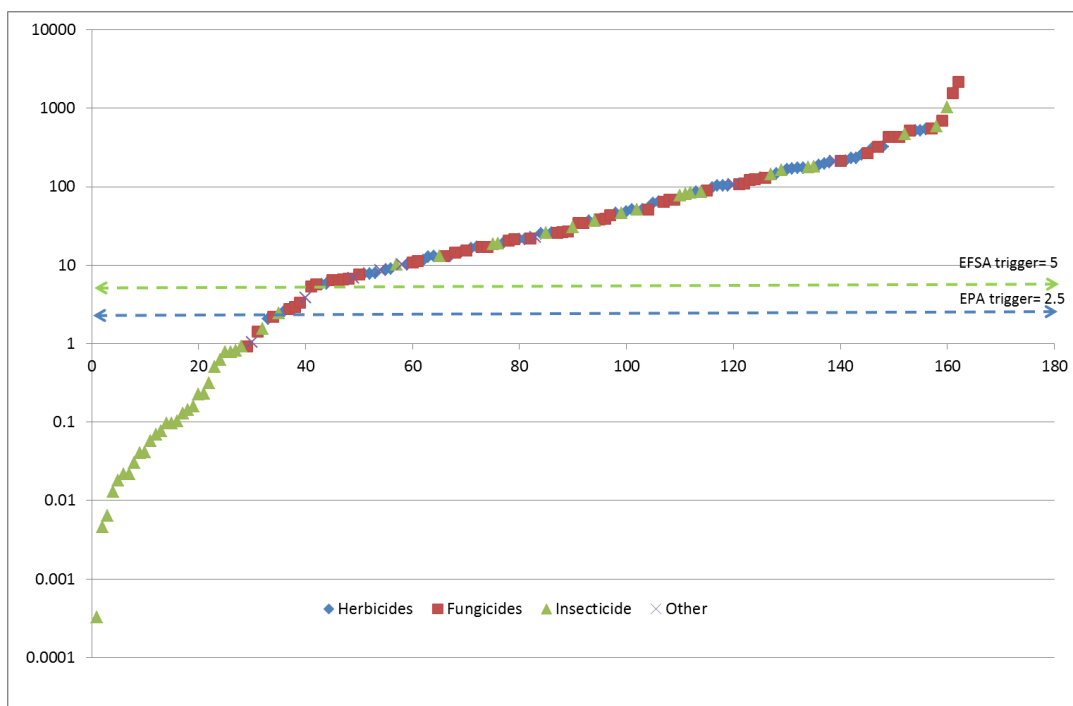

Figure 2: Honey bee acute oral TER values. TER values *above* the green line pass the EFSA trigger. USEPA trigger (less than 10% mortality at the individual bee level) indicated in blue.

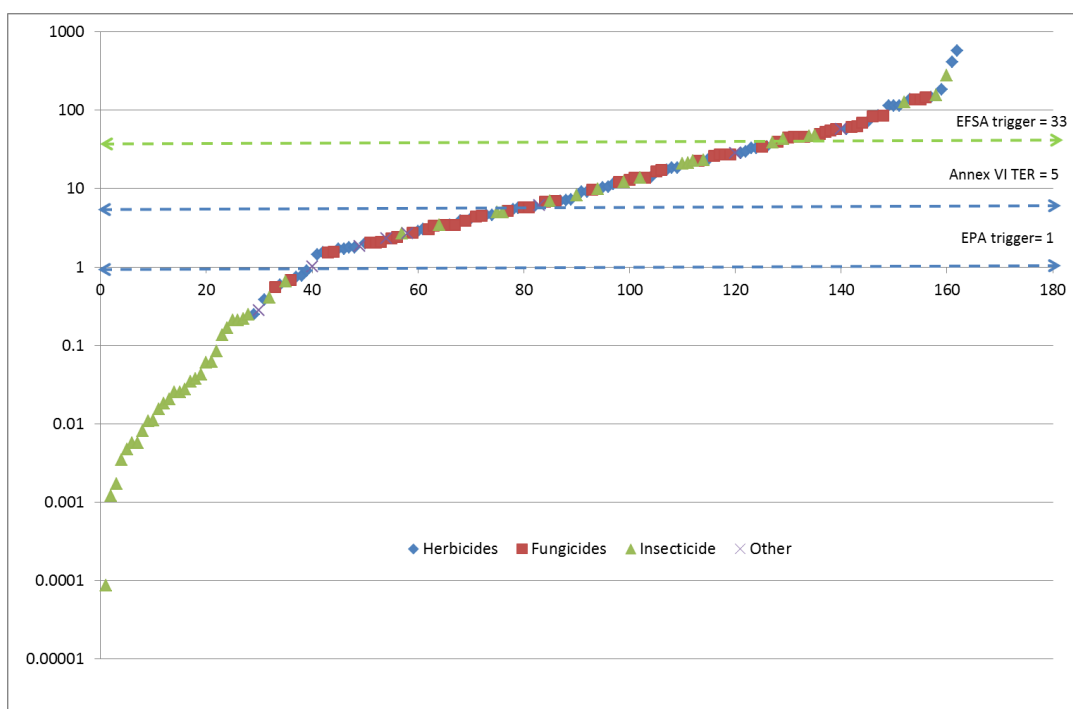

Figure 3: Honey bee chronic oral TER values. TER values *above* the green lines pass the EFSA trigger. USEPA trigger (less than 10% mortality at the individual bee level) and standard Annex VI chronic terrestrial trigger indicated in blue.

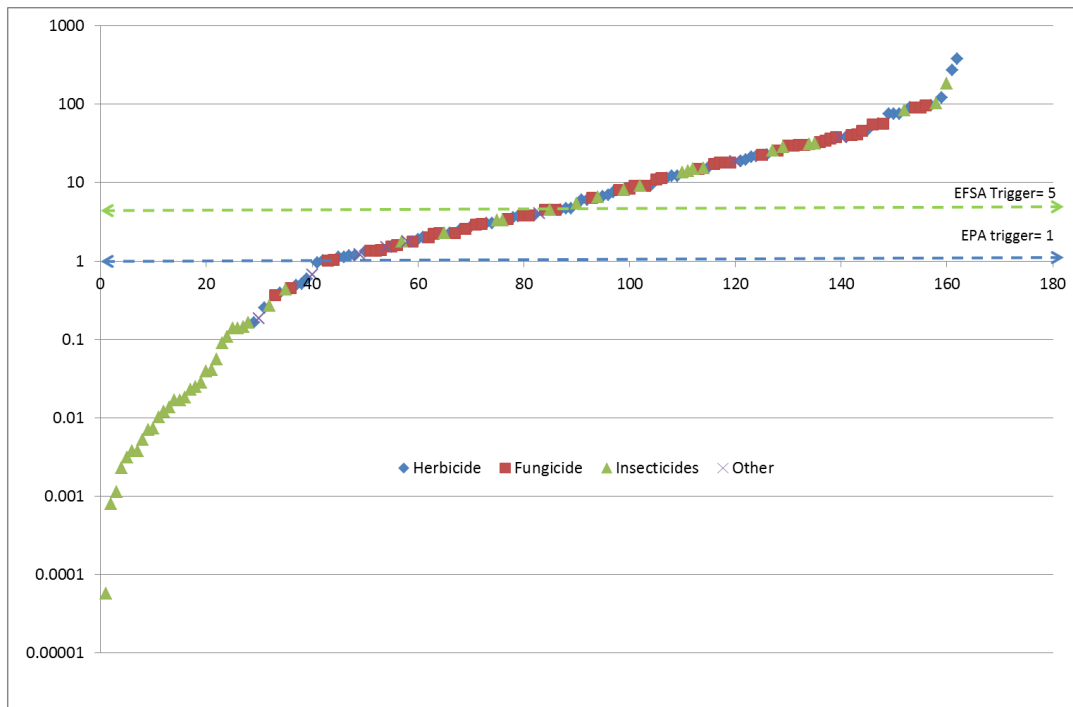

Figure 4: Honey bee larvae TER values. TER values *above* the green lines pass the EFSA trigger. USEPA trigger (less than 10% mortality at the individual bee level) indicated in blue.

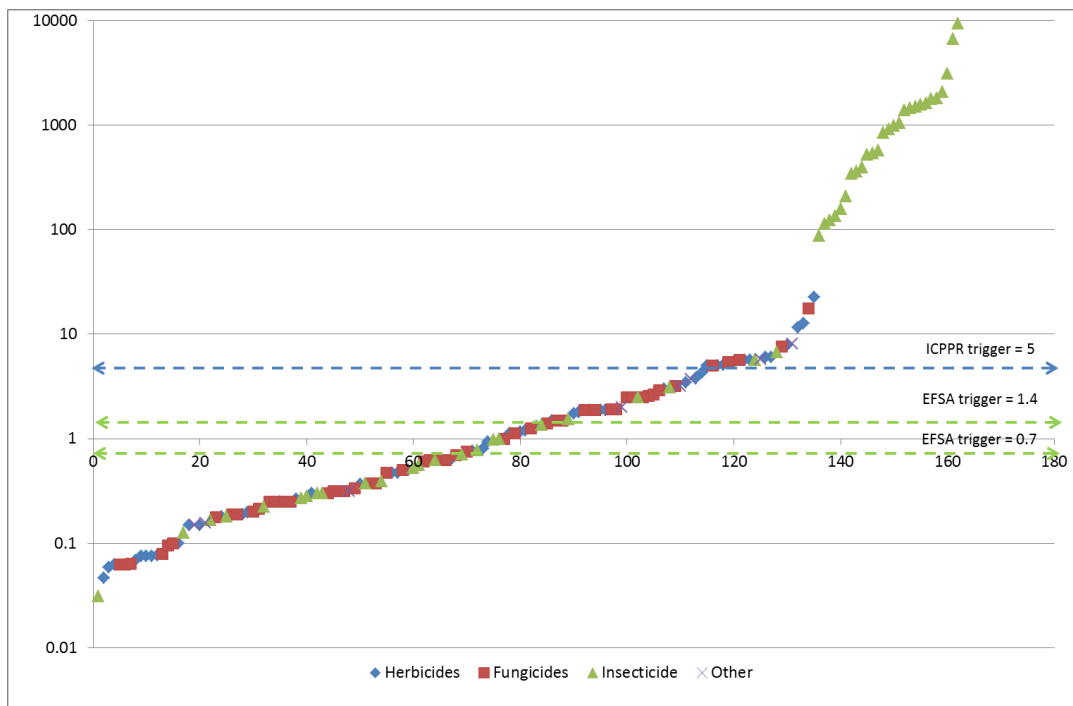

Figure 5: Bumble bee acute contact HQc values: Toxicity endpoints corrected per 100 mg of bee. HQ values *below* the green lines pass the EFSA triggers. ICPPR trigger of 5 (i.e. $1/10^{\text{th}}$ of the Annex VI trigger for honey bees) is indicated in blue.

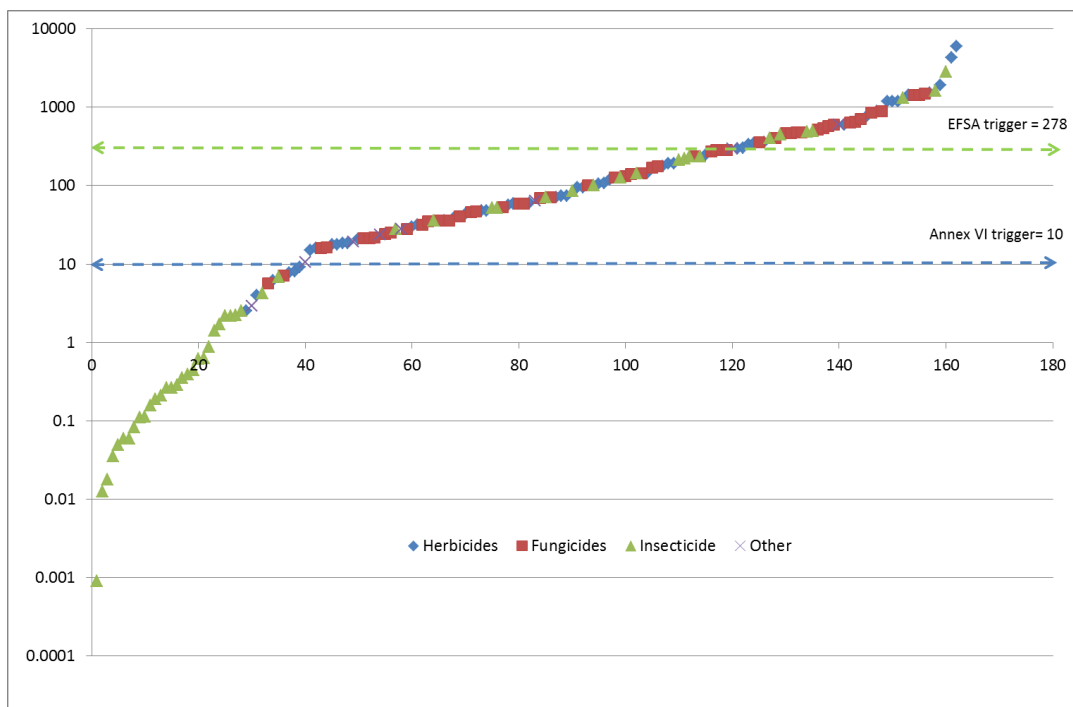

Figure 6: Bumble bee acute oral TER values – endpoints and exposure corrected by body weight. TER values *above* the green lines pass the EFSA trigger. Standard Annex VI acute terrestrial trigger indicated in blue.

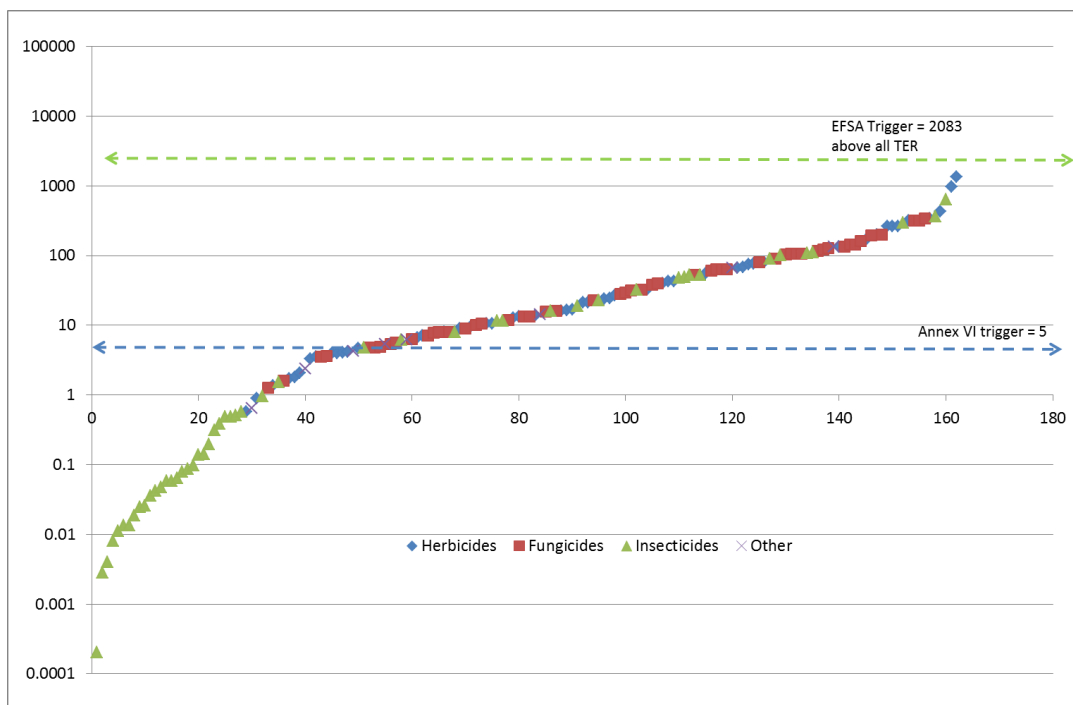

Figure 7: Bumble bee adult chronic oral TER values – endpoints and exposure corrected by body weight. TER values *above* the green lines pass the EFSA trigger. Standard Annex VI chronic terrestrial trigger indicated in blue.

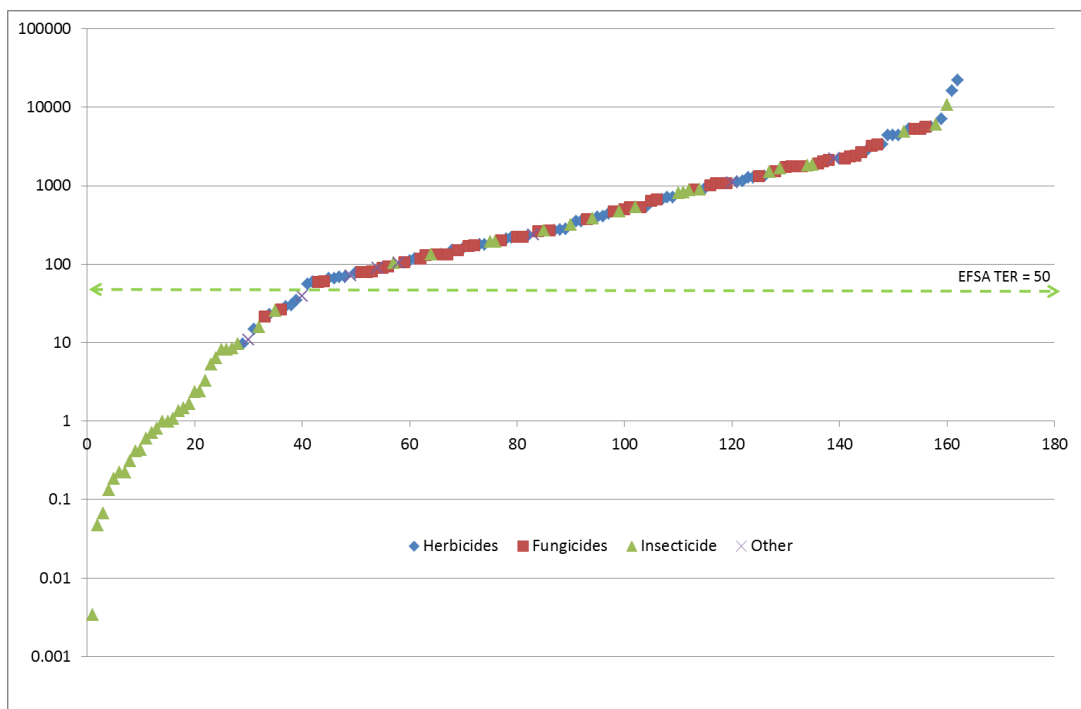

Figure 8: Bumble bee larvae oral TER values – endpoint and exposure corrected by body weight and daily feeding. TER values *above* the green line pass the EFSA trigger.

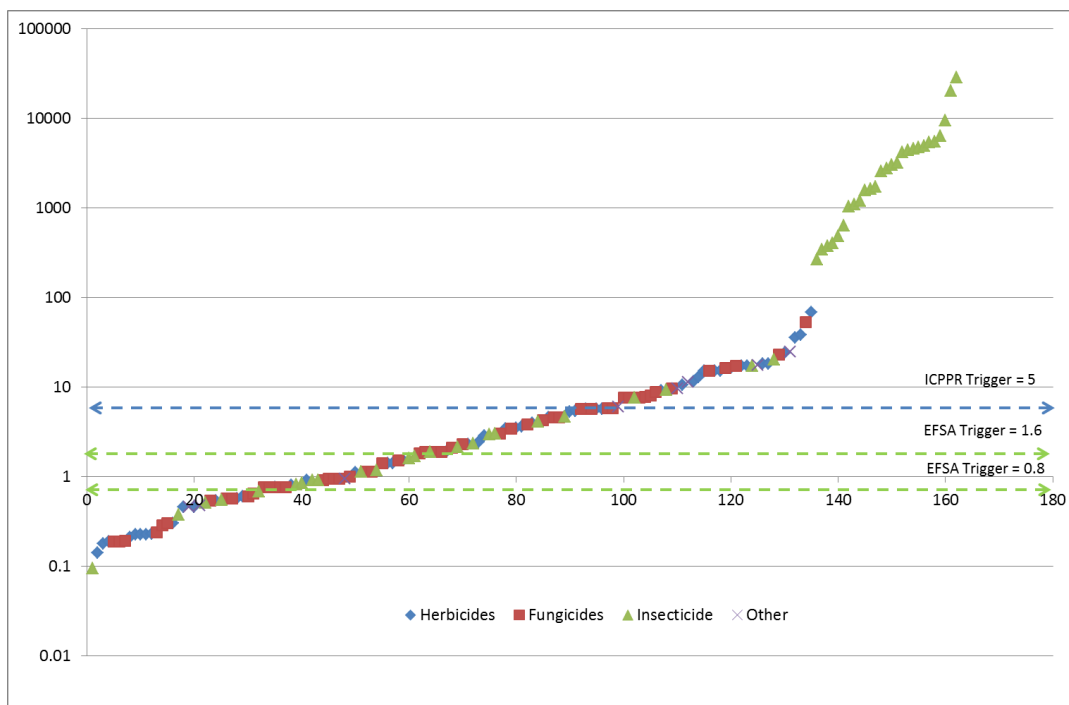

Figure 9: Solitary bee acute contact HQc values: Toxicity endpoints corrected per 100 mg of bee. HQ values *below* the green lines pass the EFSA triggers. ICPPR trigger of 5 (i.e. $1/10^{\text{th}}$ of the Annex VI trigger for honey bees) is indicated in blue.

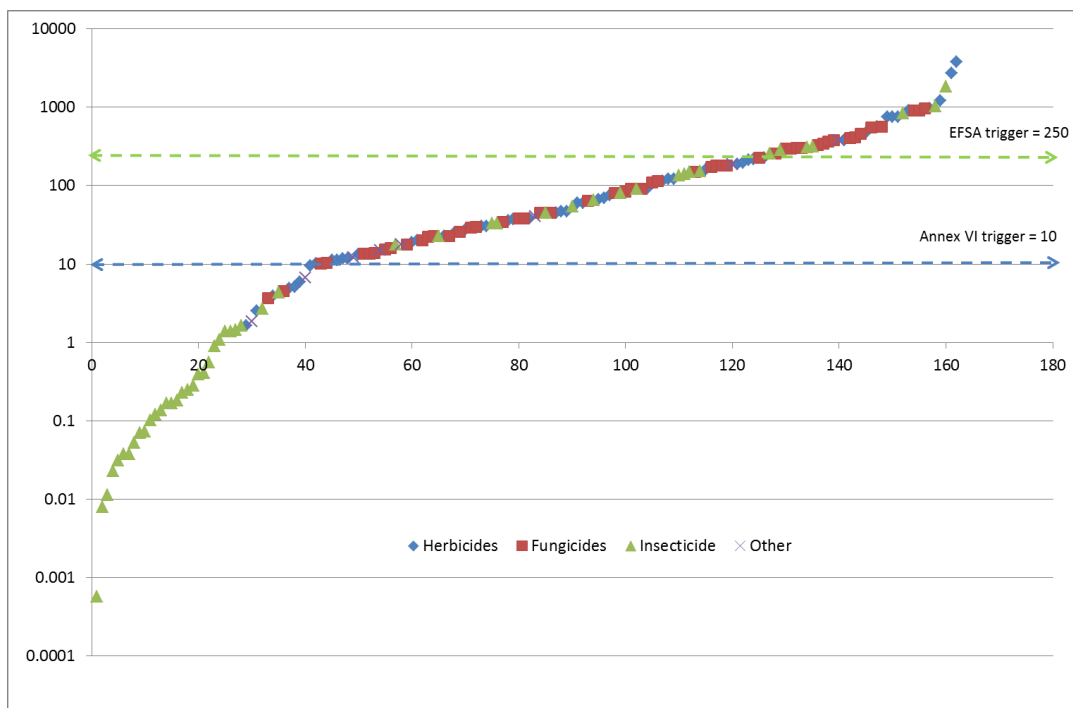

Figure 10: Solitary bee acute oral TER values – endpoint and exposure corrected by body weight. TER values *above* the green lines pass the EFSA trigger. Standard Annex VI acute terrestrial trigger indicated in blue.

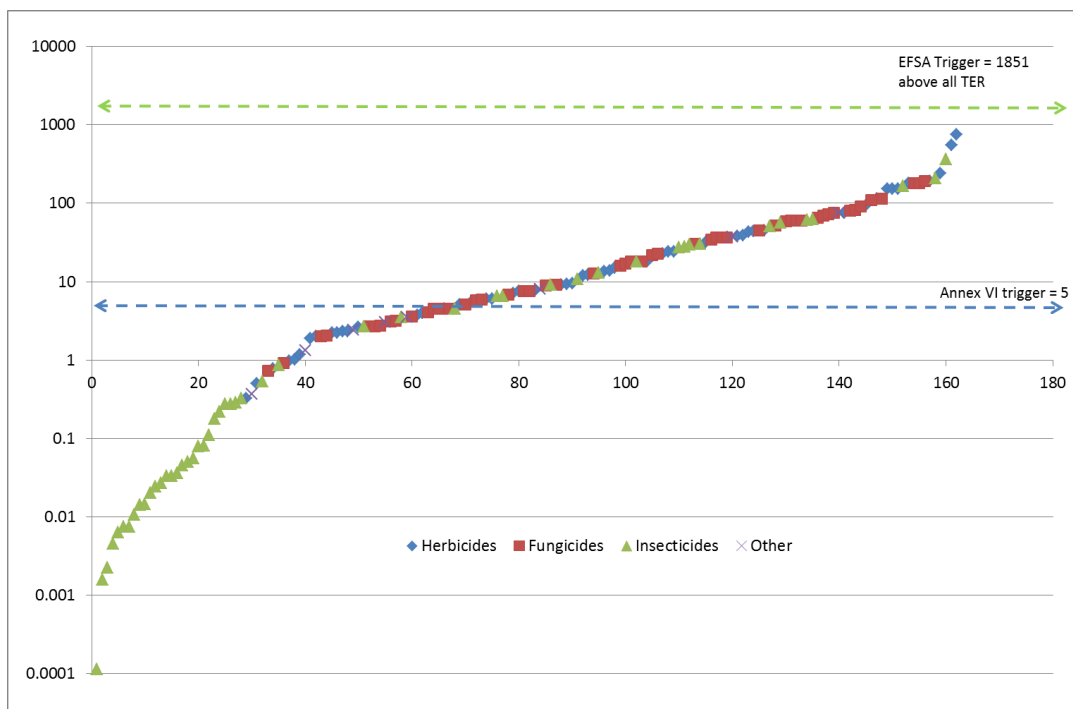

Figure 8: Solitary bee chronic adult oral TER values – endpoint and exposure corrected by body weight. TER values *above* the green lines pass the EFSA trigger. Standard Annex VI chronic terrestrial trigger indicated in blue.

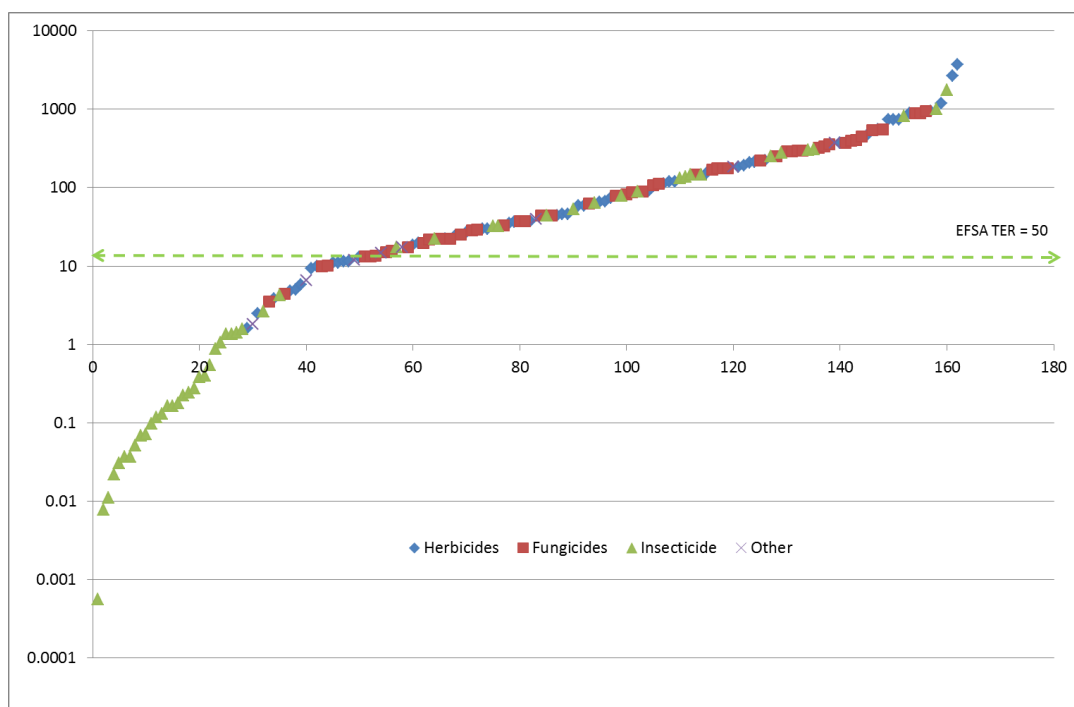

Figure 9: Solitary bee larvae TER values – endpoint and exposure corrected by body weight and daily feeding. TER values *above* the green line pass the EFSA trigger.

Table 3: Pass rate as a percentage for acute contact risk to honey, bumble and solitary bees using toxicity endpoints corrected for body weight (LD50 contact as µg a.s./100 mg bee)

Chemical group	Acute contact risk to adult bees (using honey bee toxicity endpoints)		
	Honey bees HQ _{contact} (>42/>85)	Bumble bees HQ _{contact} (>0.7/>1.4)	Solitary bees HQ _{contact} (>0.8/>1.6)
Herbicides	94	42	29
Fungicides	100	58	33
Insecticides	47	30	14
Other	100	38	25
All	82	43	25

Table 4: Pass rate as a percentage for acute dietary risk to honey, bumble and solitary bees using endpoints corrected for body weight using short cut values based on downward spray applications

Chemical group	Acute dietary risk to adult bees (using honey bee toxicity endpoints)		
	Honey bees TER _{acute adult oral} (>5)	Bumble bees TER _{acute adult oral} (>278)	Solitary bees TER _{acute adult oral} (>250)
Herbicides	89	31	21
Fungicides	96	40	33
Insecticides	40	14	14
Other	75	25	13
All	75	28	22

Table 5: Pass rate as a percentage for chronic dietary risk to honey, bumble and solitary bees using endpoints corrected for body weight using short cut values based on downward spray applications

Chemical group	Chronic dietary risk to adult bees (using honey bee toxicity endpoints)		
	Honey bees TER _{chronic adult oral} (>33)	Bumble bees TER _{chronic adult oral} (>2093)	Solitary bees TER _{chronic adult oral} (>1850)
Herbicides	25	0	0
Fungicides	35	0	0
Insecticides	14	0	0
Other	13	0	0
All	24	0	0

Table 6: Pass rate as a percentage for risk to larval honey and bumble bees using endpoints corrected for body weight and feeding duration using short cut values based on downward spray applications

Chemical group	Chronic dietary risk to larval bees (using honey bee toxicity endpoints)		
	Honey bees larvae TER _{larvae} (>5)	Bumble bee larvae TER _{larvae} (>50)	Solitary bee larvae TER _{larvae} (>50)
Herbicides	50	89	50
Fungicides	58	96	58
Insecticides	30	40	30
Other	25	75	25
All	45	75	45

For honey bee risk assessment pass rates of 82, 75, 24 and 45% were observed for acute adult contact, acute adult dietary, chronic adult dietary and larval dietary risk respectively. This represents a slightly higher pass rate than presented in the Industry impact analysis for dietary risk of 74, 18 and 44% because the analysis here is based only on the short cut values for downwards applications as this is the more robust dataset compared to the upwards and sideways database.

For the risk to bumble bees pass rates of 43, 28, 0 and 75% for acute adult contact, acute adult dietary, chronic adult dietary and larval dietary risk respectively were calculated when endpoints were corrected for body weight and feeding period. This is in contrast to 19, 8, 0 and 0% when body weight and feed period was omitted from the risk calculation.

For the risk to solitary bees pass rates of 25, 22, 0 and 45% for acute adult contact, acute adult dietary, chronic adult dietary and larval dietary risk respectively were calculated when endpoints were corrected for body weight and feeding period. This is in contrast to 22, 15, 0 and 0% when body weight and feeding period was omitted from the risk calculation.

Consequently the pass rate was slightly increased for acute contact and dietary risk for both bumble and solitary bees and larval risk assessment to bumble bees when both endpoints and exposure are corrected for body weight (using honey bee toxicity values). The chronic risk assessment still gave 100% failure rate for bumble and solitary bees. For the larval risk the corrected input values to the risk equation actually excluded all neurotoxic insecticides and high use rate herbicides and fungicides showing that these corrections had a positive and intuitive impact on the risk assessment.

However the trigger values and exposure estimates still mean that the risk assessment is not discriminatory for non-toxic substances for acute risk to adult bumble and solitary bees and chronic risk to all forms of adult bee. Consequently further consideration of the input values is necessary.

5. Discussion and additional considerations

The following sections present a discussion and consideration of risk assessment inputs to meet the needs of the risk assessment in terms of protection goals and to provide a functional and usable scheme for regulatory purposes.

5.1 Exposure estimates

Exposure is presented as a function of food consumption and residue concentration in the field. The concentrations are based on a range of field studies (open literature and dossier submissions) on

pesticides substances and are presented standardized for a 1 kg application (i.e. as a Residue per Unit Dose, or RUD). The estimates are for pollen and nectar on treated flowers and are not necessarily relevant to describe the level of residues to which all bees are exposed. Residue data in hive pollen and honey demonstrate that the dilution is important. Therefore the use of 90th percentile residue values clearly overestimates exposure even for an acute risk assessment.

Recommendation: Revise the residue data base. This could involve the conduct of a residue programme to a standard protocol using both tracer and active substances to improve the accuracy of the exposure data base used to estimate substance concentrations in bee relevant food sources at the 90th percentile level. This should take into account the actual doses received by bees rather than a simple maximum “on-flower” concentrations. Exposure models to realistically predict the dose per bee from the measured field residues would also improve the estimates of bee exposure. Other percentiles should be included for potential risk assessment refinement and risk management options such as provision of flowering strips to provide additional forage for bees.

5.2 Food consumption estimates

There are also concerns around the food and water intake rates. In the EFSA guidance document these come from published sources and in some case estimates based on energy requirements. More accurate estimates of food consumption are required for all three types of bee (honey, bumble and solitary) and could focus on focal species such as *Apis mellifera*, *Bombus terrestris* and *Osmia bicornis*. Also the level of activity could influence food intake, especially for bee foraging on the crop these could be linked to the energy requirements of the colony or population which is actually sited at the edge of a field which is stated as the protection goal.

In addition food intake should be related to the type of risk considered. For acute risk it is considered appropriate to use both the 90th percentile concentrations in the field and also food consumption rates. However, for chronic risk it is unlikely that each bee will always consume the 90th percentile quantity of food e.g. bird and mammal risk assessment where chronic risk is assessed according to both mean concentration and mean food consumption rates (EFSA 2009). Although it may not be possible politically to lower the 90th percentile concentration at the screening tier (due to the stated protection goal) the amount of food consumed chronically could be reduced from the 90th percentile to the mean amount.

The exposure estimates should also take into account the source of the food. For examples bees which live socially (i.e. honey and bumble bees) food often comes from the stored food in the colony. For example hive bees and larvae do not forage in the field and even forager honey bees primarily feed

within the colony so that in-field concentrations may not be an explicit measure of the actual received dose. This also impacts the assumptions of food consumption used for the acute exposure.

Food consumption values are presented in the EFSA guidance document and SV could be corrected to account for this in the risk assessment. Further confirmation of actual values may also be necessary.

Recommendation: Food intake rates need to be considered in relation to the type of risk and on the location of food sources (i.e. adjacent to field as stated in the protection goals) and in relation to the duration of exposure (i.e. 90% food intake rate is unlikely for 10 consecutive days). It is also possible to refine the chronic and larval SV for mean food consumption as it is unlikely that they can eat the 90th percentile level each day as an interim measure. In addition as discussed elsewhere in this paper, when conducting a dietary risk assessment where the toxicity endpoint and exposure is expressed as μ a.s./mg b.w. bee it is the current accepted practice to calculate Toxicity Exposure Ratios (TER).

5.3 Trigger values

The trigger values in the EFSA guidance document have been calculated based on the “Khoury” model (Khoury *et al* 2011). As previously commented, his model was specifically designed to model the effects of chronic forager losses on labour division, and as the authors explicitly state, the model is a much simplified representation of a colony that leaves out many processes and environmental variability that may be important for other applications. For instance the model only considers two feedback loops; one between number of foragers and time to first foraging and one between number of in-hive bees and egg laying; honeybee colonies have many mechanisms to cope with variable environment which are not included in the model, e.g. stores that have the potential to buffer the colony against disturbances, but which are ignored in the Khoury *et al* 2011 model. Since the Khoury *et al* 2011 model only include two feedback loops it is obviously not capable of assessing how other processes and feedback mechanisms may affect a colony’s response to stressors. This has been mentioned during diverse conferences and symposia that this model in its current form is not fit for risk assessment purposes, and it was recently confirmed in the US EPA white paper (US EPA 2012) where US EPA concludes that “Although current models of honey bee colonies appear to require additional development and evaluation prior to their immediate use in ecological risk assessments for pesticides” and in Henry *et al.* 2012, where they conclude “However, we agree that substantial improvement is needed before one could use honey bee colony modelling in its current form for risk assessment.” (Henry *et al* 2012).

Several other honeybee colony models are available (e.g. Becher *et al* 2010, DeGrandi-Hoffman *et al.* 1989, Schmickl and Crailsheim 2007, Becher *et al* in press) that have not been taken into account in

the EFSA guidances for setting trigger values. We believe a thorough review of available honeybee models is essential before choosing which model(s) to use for risk assessments purposes.

For non-*Apis* bees trigger values are more conservative as there are several additional assumptions leading to the inclusion of safety factors of 5 – 6x on top of the model's outcome to cover difference between different species of *Bombus* and *Osmia* and assuming as a default basis that the species would not be part of the same sensitivity distribution. In addition a 10x safety factor is applied to the trigger for using honey bee toxicity endpoints, which adds to the additional factor of 5 and 1.3 that derives from the use of the honeybee endpoint expressed as per bee. This has led to very conservative chronic trigger values for honey bees and over conservative triggers for bumble and solitary bees. Consequently, even substances which are non-toxic to bees do not pass the risk assessment.

For honey, bumble and solitary bees the level of background mortality is unknown and needs to be investigated before arbitrary levels of 4 – 5% are applied when deriving trigger values.

In other, well established areas of ecotoxicology standard trigger values for risk assessment are used. In the EU acute and chronic triggers of 10 and 5 are used respectively to read across different species and taxa. These are the accepted triggers for birds, mammals, earthworms and soil arthropods. For the USA triggers equivalent to TERs of 2.5 and 1 for acute and chronic honey bee risk assessment and these are based on less than 10% effect (mortality) which is considered to be the level of mortality of individual honey bees in a laboratory test conducted under standard conditions. It seems unlikely that background mortality levels would be lower than this for bees placed in the outside world exposed to fluctuations in weather, predators, disease and inter- and intra-specific competition. Taking the EFSA values for background mortality (4-5%) at the more stringent individual level, a 7% increase in mortality compared to the control would be in the region of 11 to 12% which is covered by the US-EPA calculated triggers of 2.5 and 1 (acute and chronic) for honey bees. These triggers also exclude all known harmful neurotoxic insecticides in the examples given in figure 1 – 4.

For the honey bee it not clear why additional safety factors above 1 are necessary as the risk assessment requires is designed to protect a single species. For the chronic risk adult honey bees the use of chronic trigger value of $TER > 33$ ($ETR < 0.03$) means that toxicity endpoint needs to be 33x higher than the exposure estimate becomes a technical challenge. However, it is recognised that in both cases LD50 values are used for the toxicity endpoint. Based on the logic and calculations of the US-EPA a trigger value of 2.5 would deal with this matter.

For non-*Apis* bees the triggers are even more extreme even for acute risk and can reach unprecedented levels of >2083 for acute risk to *bombus* adult bees when using honey bee end points and >208 if

using the actual tested species. If these triggers are adopted then it is difficult to see how a functioning risk assessment could be achieved.

The current Annex VI HQc trigger and alternative experimental trigger values of 1 and 5 are presented on Figures 1 – 4 for honey bees. For bumble and solitary bees triggers of 5 and 10 are presented and it can be seen that in the majority of cases such triggers effectively identify substances which would be expected to pose a potential risk to bees (i.e. neurotoxic insecticides).

Recommendations: Trigger values and protection goals should be re-visited by risk managers to ensure that protection goals are valid, that the risk assessment inputs and triggers correctly describe the level of protection and do not greatly overestimate leading to an inaccurate assumption of risk.

References

Alix, A., Miles, M. and Weyman, G. (2013): Sensitivity and impact analysis of the risk assessment for honey bees, bumble bees and solitary bee based on the guidance of the European food safety authority.

Becher, M A; Hildenbrandt, H; Hemelrijk, C K; Moritz, R F A (2010) Brood temperature, task division and colony survival in honey bees: A model. *Ecological Modelling* 221(5): 769-776.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.ecolmodel.2009.11.016>.

Becher, M., Kennedy, P., Swain, J., Pell, J., Osborne, J. (in press) The new integrated model BEEHAVE: a tool for exploring multiple stressors of honeybee colonies: submitted to *J. Appl. Ecol.*

DeGrandi-Hoffman, G., S. A. Roth, G. L. Loper, and E. H. Erickson, Jr. 1989, Beepop: a honeybee

EC, 2009. Regulation N. 1107/2009 of the European Parliament and of the council of 21 October 2009 concerning the placing of plant protection products on the market and repealing Council Directives 79/117/EEC and 91/414/EEC. OJEU 24.11.2009.

EFSA (2009) European Food Safety Authority; Guidance Document on Risk Assessment for Birds & Mammals on request from EFSA. *EFSA Journal* 2009; 7(12):1438. doi:10.2903/j.efsa.2009.1438.
Available online: www.efsa.europa.eu.

EFSA (2013a). European Food Safety Authority Guidance Document on the risk assessment of plant protection products on bees (*Apis mellifera*, *Bombus* spp. and solitary bees). EFSA Journal 2013;11(7):3295, 266 pp., doi:10.2903/j.efsa.2013.3295.

Henry, M., M. Beguin, F. Requier, O. Rollin, J-F Odoux, P. Aupinel, J. Aptel, Z. Tchamitchian, A Decourtye. 2012. A Common Pesticide Decreases Foraging Success and Survival in Honey Bees. Scienceexpress.

Khoury DS, Myerscough MR, Barron AB (2011) A Quantitative Model of Honey Bee Colony Population Dynamics. PLoS ONE 6(4): e18491. doi:10.1371/journal.pone.0018491population dynamics simulation model. Ecological Modelling 45:133-150.

Schmickl T., Crailsheim K. (2007): HoPoMo: A model of honeybee intracolony population dynamics and resource management. Ecological Modelling 204 (1-2): 219 – 245.

Tasei, J-N., Aupinel, P. (2008). Nutritive value of 15 single pollens and pollen mixes tested on larvae produced by bumblebee workers (*Bombus terrestris*, Hymenoptera: Apidae). Apidologie 39 (2008) 397–409.

US EPA (2012) White paper in support of the proposed risk assessment process for bees submitted to the FIFRA scientific advisory panel for review and comment September 11 – 14, 2012)

10.2.e

Van: 10.2.e
 Verzonden: dinsdag 16 april 2019 19:15
 Aan: 10.2.e
 Onderwerp: RE: stukken bijenrichtsnoer

Thanks – dan laat ik hem even hier.
 Geef me een seintje als ie door kan.

Van: 10.2.e
 Verzonden: dinsdag 16 april 2019 19:14
 Aan: 10.2.e
 CC: 10.2.e
 Onderwerp: Fwd: stukken bijenrichtsnoer

@10.2.e, zie hieronder het akkoord van 10.2.e op de behandelmap van 10.2.e over het bijenrichtsnoer. Deze bhm kan dus door naar BZP.

@10.2.e ik heb net met Marjolijn en 10.2.e gesproken over het verzoek van de minister om zoveel mogelijk stukken boven tafel te halen. 10.2.e kijkt eerst nog een keer mee op de brief en in haar archief om te kijken of er nog meer relevante inbreng is geleverd vanuit NL die we kunnen melden (richting EC maar ook bv richting DUI en FRA waaruit blijkt dat we met de landen optrokken om vaart te krijgen in het proces; en evt ook mbt de workshop in 2013).

@10.2.e verzoek is om de bhm even in jouw werkvoorraad te laten staan totdat we de input van 10.2.e hebben verwerkt. Dan kan 'ie morgen in de loop van de dag door naar Marjolijn en de minister. Marjolijn weet hiervan.

Groeten,
 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPad

Begin doorgestuurd bericht:

Van: "10.2.e" <[redacted]@minlnv.nl>
 Datum: 16 april 2019 om 18:27:40 CEST
 Aan: "10.2.e" <[redacted]@minlnv.nl>
 Onderwerp: Antw.: [redacted] stukken bijenrichtsnoer [PDI]

Akkoord

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 16 apr. 2019 om 17:49 heeft 10.2.e <[redacted]@minlnv.nl> het volgende geschreven:

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 9 april 2019 07:45
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: Re: Nota en Kamerbrief bijenrichtsnoer

We gaan ons best doen :)

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 9 apr. 2019 om 07:43 heeft 10.2.e [@minlnv.nl](#)> het volgende geschreven:

Ha 10.2.e en 10.2.e

Het moment bij de minister waar de SG over spreekt is om 11 uur.

Groeten, 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn mobiel.

Op 9 apr. 2019 om 07:36 heeft 10.2.e [@minlnv.nl](#)> het volgende geschreven:

10.2.e

Zie hieronder de reactie van de SG. Kan je die verwerken in de stukken? NB zijn reactie bij punt 2 gaat over een tekst die ik gisteravond heb toegevoegd. Dat is op basis van de brief en mail van 10.2.e die 10.2.e doorstuurde. Ik heb die gauw gelezen en kwam tot deze punten (dit is ook wat ik bedoelde in de app), maar goed om hem nog even goed door te nemen vanochtend en te checken of er meer overeenkomsten zijn.

Groeten,
10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: "Goet, J.C. (Jan-Kees)" 10.2.e [@minlnv.nl](#)>
Datum: 9 april 2019 om 06:47:46 CEST
Aan: "10.2.e" [@minlnv.nl](#)>
Kopie: "Sonnema, M. (Marjolijn)" 10.2.e [@minlnv.nl](#)>, 10.2.e [@minez.nl](#)>, "10.2.e" 10.2.e [@minlnv.nl](#)>
Onderwerp: Antw.: [PDF] Nota en Kamerbrief bijenrichtsnoer [PDF]

Hoi 10.2.e

Dank voor notitie en brief, veel werk verzet!
Ik heb nav de nota nog enkele vragen:

11.1

11.1

In de brief zit ergens een dubbeling (wat betreft heldere deadlines die we hebben gevraagd).

BR

Dan is er dus ruimte in de agenda om nota en brief te lezen. Het zou fijn zijn als de stukken dus voor die tijd bij haar zijn.

@ 10.2.e kan jij daarvoor zorgen.?

Groet en veel dank tot zover.

Jan-Kees

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 9 apr. 2019 om 00:22 heeft 10.2.e
10.2.e @minlv.nl> het volgende geschreven:

Jan-Kees, Marjolijn,

11.1

10.2.e

PS. 10.2.e ik heb in de nota en Kamerbrief nog wat tekstuele aanpassingen doorgevoerd, dus graag de bijgevoegde versies overnemen in Domus.

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 22 januari 2020 16:09
Aan: 10.2.e
Onderwerp: Fwd: Ter informatie voorstellen ECPA Bee Guidance
Bijlagen: 170609 ECPA 28028_ECPA Proposal for a protective and workable EU Bee Risk Assessment.pdf; ATT00001.htm; 170616 ECPA 28136_Letter_to_DG_SANTE_on_the_ECPA_proposal_for_a_protective_and_workable_EU_Bee_Risk_Assessment_.pdf; ATT00002.htm; 170614 Bayer - Explanatory Document Practical Approach Bee Pollinator Risk Assessment.pdf; ATT00003.htm

11.1

10.2.e

10.2.e

10.2.e

10.2.e

10.2.e

**31 10.2.e

10.2.e @minlnv.nl

11.1

11.1

Van: 10.2.e
Datum: 19 juni 2017 om 11:15:12 CEST
Aan: 10.2.e
Kopie: 10.2.e
Onderwerp: Ter informatie voorstellen ECPA Bee Guidance

Beste 10.2.e en 10.2.e

Waarschijnlijk al binnengekomen via andere kanalen, dus misschien ten overvloede. Bijgesloten concrete voorstellen van ECPA voor aanpassing van de Bee Guidance en de brief die zij aan de Commissie hierover hebben gestuurd. Tevens bijgesloten een door ons gemaakte samenvatting van het voorstel van ECPA.

Mochten jullie vragen hebben over de inhoud (het is nogal technisch) dan zijn onze specialisten beschikbaar om deze te beantwoorden.

Wij denken dat het een goed idee is dat de Commissie een technische werkgroep opzet om de Bee Guidance te bespreken en waar nodig te herzien. De bijgevoegde voorstellen bieden hier handvatten voor. Die lichten wij graag toe in de werkgroep. Met een dergelijke aanpak kan de impasse die is ontstaan rond de Bee Guidance misschien worden doorbroken.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

10.2.e

Bayer: Science For A Better Life

Crop Science Division
 Bayer CropScience SA-NV
 Bayer NL-CS
 Energieweg 1
 3641 RT Mijdrecht, the Netherlands
 Tel: +31 297 10.2.e

Fax: +31 297 10.2.e
Mobile: +31 10.2.e
E-mail: 10.2.e@bayer.com
Web: <http://www.bayer.nl>

The information contained in this e-mail is for the exclusive use of the intended recipient(s) and may be confidential, proprietary, and/or legally privileged. Inadvertent disclosure of this message does not constitute a waiver of any privilege. If you receive this message in error, please do not directly or indirectly use, print, copy, forward, or disclose any part of this message. Please also delete this e-mail and all copies and notify the sender. Thank you.

PROPOSAL FOR A

PRACTICAL APPROACH

FOR BEE POLLINATOR RISK ASSESSEMENT IN THE EUROPEAN UNION

Executive Summary

The crop protection industry recognizes the need to review the bee pollinator risk assessment based on scientific progress. However, the EFSA Bee Guidance Document issued in 2013 is not a realistically feasible way forward. It is based on extremely conservative assumptions, its study requirements lack clarity and are not workable and guidelines for a number of studies are unavailable or not validated. Industry therefore believes that a revision of the assessment scheme for use by regulatory authorities is needed. Building on an analysis of the proposed developments in the EFSA Bee Guidance Document, we suggest a proactive and practical approach.

This new approach is summarized in the following overview. It provides a comparable level of protection to the EFSA approach and is based on the current scientific state of the art for bee pollinator risk assessment. Key features of this approach are the focus on honey bees as a representative species, the definition of core data packages, concentration on main exposure routes and the proposal of more realistic assumptions for the risk assessment process.

Industry believes that this *Practical Approach* is both a realistic and protective way forward for bee risk assessment and would welcome the opportunity to engage in a technical discussion with Member States experts and EFSA on this topic in order to help establish a workable and protective solution as soon as possible.

Species tested & Protection goal		
Bee Guidance Document	Practical Approach	Reason Why & Benefit
<ul style="list-style-type: none"> Honey bees Bumble bees Solitary bees 	<p>Focus on honey bees only</p>	<ul style="list-style-type: none"> For honey bees a full set of (new) testing methods is available, which has been sufficiently tested (for first tier testing, high tier testing, and larvae testing) and validated; for other species (bumble bees, solitary bees), these methods are only in development stages. Honey bees are a good surrogate for other bees. Conservative exposure approaches for honey bees provide a high level of protection for other bees until validated methods are available for other species.
<ul style="list-style-type: none"> Translation of Specific Protection Goal (SPG) "Negligible Effects" to < 7% effect on colony size 	<p>Potential solution: honey bee colony model "BEEHAVE" 1)</p>	<ul style="list-style-type: none"> In principle, the Specific Protection Goal (SPG) to accept only "Negligible Effects" on honey bee colonies is fully supported by industry. It is the translation of "Negligible effects" into < 7% effect on colony size however that cannot be supported. This is because such a small effect has been shown to be impossible to measure under field conditions due to background hive mortality being frequently double that under normal bee keeping practice. The consequence of this inability to measure such a small effect during field studies is that it is impossible for industry or any other researcher to demonstrate compliance with the protection goal under field conditions of use. It is recommended that Specific Protection Goals should be investigated further and refined using BEEHAVE Model once the new BEEHAVE Pesticide Ecotox Module (currently being developed) is published and validated.

Tier 1 Data & Risk Assessment		
Tier 1 - Data: Differentiate critical from uncritical substances		
Bee Guidance Document	Practical Approach	Reason Why & Benefit
<p>Testing of active substance and formulations</p> <p>Routine chronic and larval testing:</p> <ul style="list-style-type: none"> Acute oral toxicity study for adult bees Acute contact toxicity study for adult bees Chronic oral toxicity for adult bees Repeated exposure toxicity to larvae Assessment of chronic sub-lethal effects of honeybees (i.e HPG Hypopharyngeal glands). 	<p>Core data package for active substance</p> <ul style="list-style-type: none"> Acute oral toxicity study for adult honeybees Acute contact toxicity study for adult honeybees Chronic oral toxicity for adult honeybees Acute toxicity to larvae (data requirement in North America and Brazil) ; not needed if repeated exposure test available Repeated exposure toxicity to larvae. <p>Testing of formulations in line with other international reg. requirements</p> <ul style="list-style-type: none"> Focus on acute testing (oral & contact) If the formulation is more toxic than the active substance (trigger factor of 5), then additional testing is carried out further in the lab. 	<ul style="list-style-type: none"> Differentiating testing requirements for active substances and formulations is in better alignment with guidance documents worldwide. Carrying out additional tests for formulations only in cases where the formulation is more toxic than the active substance will reduce pressure on available testing capacities. A new OECD guidance for 10 days <u>chronic adult honeybee</u> study has been developed over the last three years - since 2015, >100 studies conducted by the industry at Contract Research Organizations (CROs) in the EU. OECD guideline for <u>acute larvae</u> and draft guidance document for <u>chronic larva study</u> under evaluation at OECD were developed in the last 6 years – since 2015 several studies conducted by the industry at CROs in the EU and the US. Acute testing on larvae is not needed if repeated exposure test is available for most of the cases.
Tier 1 - Risk assessment adult bees: Differentiate critical from uncritical substances		
<p>Exposure routes</p> <ul style="list-style-type: none"> Nectar and pollen Guttation Puddles Succeeding crops Flowering weeds 	<p>Exposure routes</p> <ul style="list-style-type: none"> Focus on contact with residues and ingestion of nectar and pollen as main exposure route Consider succeeding crops only for highly persistent, highly toxic and highly systemic compounds. 	<ul style="list-style-type: none"> Several of the currently included exposure routes have limited relevance and therefore only increase the scope of the exercise. Increasing evidence is available showing limited risk to colonies from exposure via guttation. There is no scientific evidence of the relevance of exposure to colonies via puddles. Large industry data set shows that flowering weeds are not a relevant route of exposure.

Bee Guidance Document	Practical Approach	Reason Why & Benefit
<p>Acute Risk for honey bees</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trigger value in screening step for acute contact = 42 • Trigger value in screening step for acute oral includes conservative feed consumption estimates and worst case residues levels 	<p>Acute Risk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trigger value in screening step for acute contact and oral = 50 (empirically validated) 	<ul style="list-style-type: none"> • Harmonise the trigger value for acute risk assessment for both contact and oral contact for honey bees to 50. • No need to amend the Uniform Principles Regulation: approach is in compliance with the Regulation in place. • Provides a comparable outcome (pass/fail rate) as the EFSA Guidance Document (2013). • Recent publications revalidate this approach for sprayed products and acute risks. • The risk assessment approach based on EPPO (2010) is still valid for sprayed products and systemic seed treatments.
<p>Chronic Risk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trigger value in screening step includes over- conservative (unrealistic) feed consumption estimates and worst case residues levels (e.g. assumption each bees consumes 8 times its own body weight/day). 	<p>Chronic Risk Two alternative options based on more realistic but still conservative assumptions are proposed:</p> <p>OPTION 1:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Use realistic conservative feed consumption values and environmentally realistic exposure levels. • Use a trigger value that differentiates between critical and uncritical substances (according to indication). <p>OPTION 2:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Refined EFSA approach • Use a different trigger model based on re-calculation with more realistic dose-response. 	<ul style="list-style-type: none"> • Assumptions for feed consumption values and exposure to residue levels of bees need to be more realistic. • ECPA impact analysis and results of recent EFSA evaluations (87 substances of all indications) confirm the excessive conservatism of the EFSA approach. • Alternative options would be in compliance with current Uniform Principles Regulation in place - no amendment needed. • Option 1 similar to implementation scheme by other authorities (US-EPA).

Tier 1 - Risk assessment bee larvae: Differentiate critical from uncritical substances		
Bee Guidance Document	Practical Approach	Reason Why & Benefit
<p>Chronic Risk</p> <ul style="list-style-type: none"> Trigger value in screening step includes conservative feed consumption estimates and exposure to unrealistic residues levels 	<p>Two alternative options based on more realistic assumptions are proposed</p> <p>OPTION 1:</p> <ul style="list-style-type: none"> Use more representative conservative feed consumption values and environmentally realistic exposure levels. Use a validated trigger. <p>OPTION 2:</p> <ul style="list-style-type: none"> Use concentrations rather than doses in the risk assessment equation and in measuring the endpoint. 	<ul style="list-style-type: none"> Assumptions for feed consumption values and exposure to residues levels of larvae need to be more realistic. EFSA's (2013) risk assessment does not discriminate between toxic and non-toxic compounds. Experimental data on residues in larvae and royal jelly as well as modelling are now available to confirm the low level of exposure of larvae to residues, being 1000 times lower than the one used by EFSA GD 2013.

Tier 2 Options for Refinement		
Tier 2 - Options for refinement in case Tier 1 identifies a risk		
Bee Guidance Document	Practical Approach	Reason Why & Benefit
<ul style="list-style-type: none"> Modified, non-validated semi-field tunnel studies and colony feeding studies to ensure that the exposure is in line with the exposure assessment according to EFSA risk assessment. 	<p>A) Exposure refinement:</p> <ul style="list-style-type: none"> Field or tunnel test to refine exposure Exposure refinement modelling to account for uncertainties relative to geographical differences, agricultural practice etc. <p>B) Effect refinement:</p> <p>If risk to adult bees at Tier 1:</p> <ul style="list-style-type: none"> EPPO 170 tunnel study, 7-day exposure, and monitoring of colonies over up to 2 brood cycles, 4 replicates per dose, 20 tunnels in total (number of replicates being practicable). <p>If risk to broods at Tier 1:</p> <ul style="list-style-type: none"> OECD 75 tunnel study, 7 days exposure and monitor of individual development of 100 eggs to adult. Colony monitoring as in EPPO 170 for 1 cycle, 4 replicates per dose, 20 tunnels in total (number of replicates being practicable). Oomen study, which can deal with concentrations and allow for adaptable feeding periods. Study can be linked to residue and modelling. 	<p>Using EPPO/OECD approach allows:</p> <ul style="list-style-type: none"> Differentiated Tier 2 testing of adult bees and broods building on established testing practices in the EU. Delayed effects can be detected. Evaluated parameters available not only for individual bees but also for colonies. In-hive behaviour is evaluated likewise. Know-how and experience in EU testing organizations available, and also in the industry.

Tier 3 Options for Refinement		
Tier 3 - Field studies in case Tier 2 also identifies a risk		
Bee Guidance Document	Practical Approach	Reason Why & Benefit
<ul style="list-style-type: none"> High number of replicates (28 at least) 1 replicate = 7 hives on a ≥ 2 ha field separated by 2 km buffer to other repl. Hence minimum area $\approx 44,800$ ha/ study and min. 196 hives/study (e.g. area 3 times the city of Brussels and all hives from commercial beekeepers in Spain) Protection goal of 7% effect on colony size. Location dependant 	<p>Improved EPPO 170 Field studies</p> <p>Oomen et al., 1992, EPA Colony Feeding study</p> <ul style="list-style-type: none"> Allow to control the level of exposure Link to residue studies Interpretation can be facilitated by the BEEHAVE model (1) Alternative to full field trial as parameters are better controlled than in a field trial Protocol to be designed by ICP-PR based on current EPA methodology. 	<ul style="list-style-type: none"> Workable field study design Realistic reflection of use-specific scenarios (e.g. spray applications at flowering) Colony feeding studies allow long-term evaluation of bee health (overwintering success). New study type optimized since 2013 and accepted by the US-EPA. At least 5 colony feeding studies conducted since 2013 (CNI consortium NA) with local CROs (know-how and expertise available). Location independent. Conservative approach (long-term exposure of bees to substances, up to 6 weeks).

¹ BEEHAVE model: an open-access model that simulates the development of a honeybee colony and its foraging of nectar and pollen in different landscapes. The BEEHAVE model allows the representation of multiple stressors of honeybee colonies within a hive and in the landscape, either alone or in combination, in order to understand their potential influence on colony development and survival (see also <http://beehave-model.net/>). See also: Becher MA, Grimm V, Pernille Thorbek P, Horn J Kennedy PJ, Osborne JL. (2014) BEEHAVE: a systems model of honey bee colony dynamics and foraging to explore multifactorial causes of colony failure. Journal of Applied Ecology 51, 470-482. DOI: 10.1111/1365-2664.12222

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 13 maart 2014 19:00
Aan: 10.2.e @ec.europa.eu'
CC: 10.2.e @ec.europa.eu'; 10.2.e @ec.europa.eu';
 10.2.e @ec.europa.eu; 10.2.e @ec.europa.eu'; 10.2.e
 10.2.e
Onderwerp: RE: Working group Implementation EFSA Guidance doc on Bees
Bijlagen: draft Summary report Workshop GD Bees_commentsNL.doc; NL Actieprogramma
 bijengezondheid ENG 20131108.pdf; Actieprogramma_Bijengezondheid_131111.pdf; DOMUS-#
 13194213-v3-Actieprogramma_Bijengezondheid.pdf

Dear 10.2.e en colleagues,

A little later than I hoped, please find the NL-comments on the draft summary report of the Workshop GD Bees of December 2013.

Also, I would like to take the opportunity to send you our NL Actionprogramme Beehealth, that is drafted by stakeholders and my ministry and has been discussed in Parliament last December (English translation). I also include the original Dutch version of the Actieprogramma Bijengezondheid and the reaction of my minister to the NL Parliament (in Dutch).

Meanwhile several of the actions have started as (work in) projects. Some funded partly by government and industry or by government and growers association or government and NGO's. Others solely by citizeninitiatives or the bee-keepers associations.

This Actionprogramme Beehealth is followed-up by a so-called Bee-Council ('BijenBeraad') that consists of all stakeholders (from Greenpeace and Nature&Environment, beekeepers, growers associations, bee-citizen-initiatives to the NL seed-association and ppp-industry. Also Water-Board, regional governments and the government take part.

If you have any questions, please do not hesitate to contact me in the matter.

Best regards,

10.2.e

10.2.e

10.2.e

Ministry of Economic Affairs
 Directorate General Agriculture
 Plant Health
 P.O.Box 20401
 NL 2500 EK The Hague
 The Netherlands
 tel **31 (0)70 10.2.e or **31 (0) 6 10.2.e
 e-mail: 10.2.e @minez.nl

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 11 maart 2014 14:03
Aan: 10.2.e @ec.europa.eu'
CC: 10.2.e @ec.europa.eu; 10.2.e @ec.europa.eu'
Onderwerp: RE: Working group Implementation EFSA Guidance doc on Bees

Dear 10.2.e ,

for the NL I would like to nominate myself as the delegate coming to the below mentioned working group meeting on 31 March 2014.

We have a few minor comments on the report of the December workshop, that you kindly provided. Hope to send those tomorrow.

Looking forward to see you and to taking next steps as concerns the Roadmap and the GD Bees!

Best regards,

10.2.e

10.2.e

10.2.e

Ministry of Economic Affairs
Directorate General Agriculture
Plant Health
P.O.Box 20401
NL 2500 EK The Hague
The Netherlands
tel **31 (0)70 10.2.e or **31 (0) 6 10.2.e
e-mail 10.2.e @minez.nl

Van: 10.2.e @ec.europa.eu [mailto:10.2.e @ec.europa.eu]
Verzonden: woensdag 5 maart 2014 11:23
Aan: 10.2.e @ec.europa.eu; 10.2.e @tukes.fi;
10.2.e e@diplomatie.gouv.fr; 10.2.e @um.dk; 10.2.e @dgadr.pt; 10.2.e @kemi.se;
10.2.e @ctgb.nl; 10.2.e @minrol.gov.pl; 10.2.e @ec.europa.eu; 10.2.e
@mccaa.org.mt; 10.2.e @mzv.sk; 10.2.e @sgae.gouv.fr;
10.2.e @minbuza.nl; 10.2.e @vaad.gov.lv; 10.2.e @gov.mt; 10.2.e
@msa.org.mt; 10.2.e @ec.europa.eu; 10.2.e @reper-portugal.be;
10.2.e @sanita.it; 10.2.e @minrol.gov.pl; 10.2.e @ansvsa.ro;
10.2.e @ec.europa.eu; 10.2.e @dfa.ie; 10.2.e @vaad.gov.lv;
10.2.e @da.moa.gov.cy; 10.2.e @hse.gsi.gov.uk; 10.2.e @dgav.pt;
10.2.e @ec.europa.eu; 10.2.e @gov.si; 10.2.e @agriculture.gouv.fr;
10.2.e @ages.at; 10.2.e @etsa.europa.eu; 10.2.e @ec.europa.eu;
10.2.e @asta.etat.lu; 10.2.e @ec.europa.eu; 10.2.e @ec.europa.eu;
10.2.e @dfa.ie; 10.2.e @ec.europa.eu; 10.2.e @hse.gsi.gov.uk;
10.2.e @ec.europa.eu; 10.2.e @ntai.ontsz.hu; 10.2.e @uksup.sk;
10.2.e @magrama.es; 10.2.e @minagric.gr; 10.2.e @hse.gsi.gov.uk;
10.2.e @vatzum.lt; 10.2.e @gov.si; 10.2.e @MST.DK; 10.2.e @hse.gsi.gov.uk;
10.2.e @ec.europa.eu; 10.2.e @diplomatie.gouv.fr; 10.2.e @agri.ee;
10.2.e @ec.europa.eu; 10.2.e @nsrz.government.bg; 10.2.e @tukes.fi;
10.2.e @mattilsynet.no; 10.2.e @sanita.it; 10.2.e @mgszh.gov.hu; 10.2.e @mmm.fi;
10.2.e @diplomatie.gouv.fr; 10.2.e @tukes.fi;
10.2.e @cvuas.bwl.de; 10.2.e @kemi.se; 10.2.e @dfa.ie; 10.2.e @vaad.gov.lv;
10.2.e @jordbruksverket.se; 10.2.e @msz.gov.pl; 10.2.e @vatzum.lt;
10.2.e @uksup.sk; 10.2.e @gov.si; 10.2.e @gov.si; 10.2.e @mae.etat.lu;
10.2.e @bvl.bund.de; 10.2.e @bmel.bund.de; 10.2.e @mvpe.hr; 10.2.e @madr.ro;
10.2.e @ext.ec.europa.eu; 10.2.e @lebensministerium.at;
10.2.e @ec.europa.eu; 10.2.e @um.dk; 10.2.e @pzh.gov.pl; 10.2.e @kemi.se;
10.2.e @da.moa.gov.cy; 10.2.e @nsrz.government.bg; 10.2.e @ec.europa.eu;
10.2.e @sanita.it; 10.2.e @minagric.gr; 10.2.e @magrama.es; 10.2.e @pest.srs.cz;
10.2.e @brue.auswaertiges-amt.de; 10.2.e @efsa.europa.eu;
10.2.e @agriculture.gouv.fr; 10.2.e @minszw.nl; 10.2.e @mattilsynet.no;
10.2.e @ec.europa.eu; 10.2.e @kemi.se; 10.2.e @mps.hr;
10.2.e @mmediu.ro; 10.2.e @mta.gov.lv; 10.2.e @magrama.es;
10.2.e @CTGB.nl; 10.2.e @ec.europa.eu;
10.2.e @agriculture.gouv.fr; 10.2.e @ec.europa.eu; 10.2.e @pma.agri.ee;

10.2.e @efsa.europa.eu; 10.2.e @ec.europa.eu;
 10.2.e @agriculture.gov.ie; 10.2.e @agriculture.gouv.fr; 10.2.e @minbuza.nl;
 10.2.e @bmel.bund.de; 10.2.e @bmel.bund.de;
 10.2.e @agriculture.gov.ie; 10.2.e @land.gov.sk; 10.2.e @brue.10.2.e
 10.2.e @nsrz.government.bg; 10.2.e @efsa.europa.eu; 10.2.e
 10.2.e @minagric.gr; 10.2.e @kemi.se; 10.2.e @health.tgov.be;
 10.2.e @efsa.europa.eu; sille.vahter@agri.ee; 10.2.e @msssi.es;
 10.2.e @vatzum.lt; 10.2.e @ec.europa.eu; 10.2.e @ec.europa.eu;
 10.2.e @ec.europa.eu; 10.2.e @svssr.sk; 10.2.e @ec.europa.eu;
 10.2.e @ec.europa.eu; 10.2.e @bvl.bund.de; 10.2.e @dfa.ie;
 10.2.e @ctgb.nl; robert 10.2.e @ages.at; 10.2.e @bmel.bund.de
 CC: 10.2.e @ec.europa.eu; 10.2.e @ec.europa.eu;
 10.2.e @ec.europa.eu; 10.2.e @ec.europa.eu

Onderwerp: Working group Implementation EFSA Guidance doc on Bees

Dear all,

As a follow up of the workshop on the EFSA Guidance document on the risk assessment of PPP on bees, we would like to establish a Working Group "Roadmap/timeline for the Implementation of the EFSA Guidance Document on Bees".

We are pleased to inform you that the first meeting of this Working Group will take place in Brussels on **31 March 2014**.

The objective of this first meeting is to agree on the "roadmap". Subsequent meetings are foreseen for a smaller Steering group for the implementation. Members of this group would need to actively contribute to the implementation by e.g. follow the scientific developments in the area, comment on proposed test protocols and participate in meetings of other groups/organisations that actively work with development of test methods for honeybees, bumble bees and solitary bees, with the objective to as soon as possible make it possible to conduct a complete risk assessment for bees in line with the data requirements.

The official invitations, the agenda and the relevant documents will follow soon.

Meanwhile, we would be grateful if you can nominate the experts who will attend the working group.

Please be aware that for organisational reasons, we have to restrict participation to one expert by Member State.

We expect to receive the names of the appointed experts by the 20 March 2014 at the latest.

Thank you in advance for your kind collaboration.

Kind regards,

10.2.e

10.2.e

10.2.e

European Commission
 DG Health and Consumers
 Unit E3 – plant protection products

F101 04/50
 B-1049 Brussels/Belgium
 +32 10.2.e
 10.2.e @ec.europa.eu

10.2.e

Van: 10.2.e 10.2.e @minInv.nl>
Verzonden: vrijdag 18 oktober 2013 15:52
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: RE: 131017 verslag en afspraken wshp Bee Guidance
Bijlagen: 13_10_18 Clean Version EU Workshop_EFSA Guidance_Bee Risk assessment_comment DE included.doc; 13_10_18 EU Workshop_EFSA Guidance_Bee Risk assessment_comment DE included.doc; 131017 verslag en afspraken wshp Bee Guidance.doc

Hoi 10.2.e

Hier de aangepaste documenten:

1e: in het oorspronkelijk voorstel zijn de opmerkingen van DE en de uitkomst van je telefoongesprek met 10.2.e verwerkt (in een schone versie anders onleesbaar). Ik heb nog wel optioneel de deelname van representatives van OECD/EPPO staan.

2e: voor de traceerbaarheid zijn in dit document alle doorhalingen etc nog zichtbaar (deze versie zou je eventueel niet mee hoeven sturen naar DE en COM).

3e: ter informatie aangepast verslag van afgelopen dinsdag.

groet en fijn weekend, 10.2.e

Van: 10.2.e [mailto:10.2.e @minez.nl]
Verzonden: donderdag 17 oktober 2013 17:43
Aan: 10.2.e
Onderwerp: RE: 131017 verslag en afspraken wshp Bee Guidance

Hoi 10.2.e zeer bedankt voor je werk alvast!

Ik ga er vanuit dat je morgen de proposal versie stuurt die ik aan DE kan sturen en ook daarna aan COM, niet waar?

groet, 10.2.e

10.2.e
 10.2.e
 Ministry of Economic Affairs
 Directorate General Agriculture
 Plant Health
 P.O.Box 20401
 NL 2500 EK The Hague
 The Netherlands
 tel **31 (0)70 10.2.e or **31 (0) 6 10.2.e
 e-mail 10.2.e @minez.nl

Van: 10.2.e [mailto:10.2.e @minInv.nl]
Verzonden: donderdag 17 oktober 2013 16:49
Aan: 10.2.e
Onderwerp: 131017 verslag en afspraken wshp Bee Guidance

Hoi,

Hier het verslag en afspraken van afgelopen dinsdag. Verder heb ik de opmerkingen van Duitsland op het voorstel verwerkt. In het tweede document is het meest leesbare, hierin heb ik alle wijzigingen geaccepteerd. Hebben jullie nog aanvullingen?

Ik zal morgen een aanzet voor de tijdslijn opsturen. Groet **10.2.e**

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 11 september 2013 10:31
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: Re: 130910 Workshop EFSA Guidance Bee Risks

zeer verhelderend, veel dank 10.2.e! ik heb het dus in de 'week' gelegd bij COM en mogelijk kunnen we 10.2.e reactie ook gebruiken tbv offerte. Zij zou ook eea nagaan qua reiskosten en mogelijk diner's. Ik heb de hoop NVWA dat dan allemaal in een offerte kan stoppen die ik hier kan gebruiken. Zal dat dubbelchecken met de fin-jongens hier.

groet, 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 11 sep. 2013 om 10:25 heeft 10.2.e 10.2.e @wur.nl> het volgende geschreven:

10.2.e

Ik heb wat ervaringen met reiskostenvergoedingen van FOCUS werkgroepen in periode 2006-2009.

11.1

Offerte vanuit Alterra wordt organisatorisch vermoedelijk lastig want dit gaat niet over onderzoekskosten.

Groeten van 10.2.e

From: 10.2.e [mailto:10.2.e@minez.nl]

Sent: dinsdag 10 september 2013 18:56

To: 10.2.e

Cc: 10.2.e

Subject: FW: 130910 Workshop EFSA Guidance Bee Risks

ha collega's,

zie hieronder
 dank alvast voor jullie aller noeste werk!

COM vind het een prima idee en is 'very supportive'. Ik heb nog een paar kleine aanpassingen gemaakt, met name in de fin paragraaf in het voorstel. Als NL willen we financieel bijdragen (en 'in kind' door jullie voorbereiding van het geheel natuurlijk); ik moet nog even zien, wat dan mogelijk is naast de reiskosten voor één extra LS expert. Ik hoop dat er iig nog een diner inzit, altijd goed voor de sfeer! Klus is ds nog lang niet geklaard, maar wel ingezet. 'Mid-November' leek voor COM overigens ook een goed moment.

Hoop dat 10.2.e nog eens wil denken wat zo een workshop kost (grosso modo). Mocht het in Brussel te gortig worden, kunnen altijd nog nadenken over Wageningen. 10.2.e zou mij laten weten waar je qua reiskostenvergoeding aan moet denken en qua diner. Sowieso heb ik een 'offerte' nodig 10.2.e voor dit, zodat ik het geld kan wegzetten (laten verplichten).

Groet, 10.2.e

10.2.e
10.2.e
Ministry of Economic Affairs
Directorate General Agriculture
Plant Health
P.O.Box 20401
NL 2500 EK The Hague
The Netherlands
tel **31 (0)70 10.2.e or **31 (0) 6 10.2.e
e-mail 10.2.e @minez.nl

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 10 september 2013 18:40
Aan: 10.2.e @ec.europa.eu
Onderwerp: 130910 Workshop EFSA Guidance Bee Risks

Dear 10.2.e ,

as we were just discussing on the phone, please find attached a proposal of the Netherlands for a 'hand-on-workshop' for risk assessors and risk managers on the EFSA GD for risks to bees. The Netherlands is willing to contribute to such a workshop financially, but also 'in kind'. We offer to further develop the programme and prepare cases that could be worked on.

Also, we think it a good idea if EFSA would be willing to contribute and take part in this workshop.

Could you, please, also send this to your relevant colleagues in the ppp-team?

Your comments are very much appreciated and if you have any questions, please feel free to contact me!

Best regards, cheers,
10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

=====

Bezoekt u het kerndepartement van het Ministerie van Economische Zaken?

Houd er dan rekening mee dat u een geldig identiteitsbewijs (paspoort, ID-kaart of rijbewijs) dient te tonen. Indien u bij de receptie geen geldig identiteitsbewijs kunt tonen, wordt u geen toegang verleend. Legitimatiebewijzen en toegangspassen van andere organisaties worden niet geaccepteerd.

=====

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: vrijdag 27 september 2019 16:27
Aan: 10.2.e @ec.europa.eu'
Onderwerp: Bee Guidance

Hallo 10.2.e

Even een vraagje inzake het Bee guidance. Is er wellicht al duidelijkheid of deze komende SCoPAFF voor take note op de agenda komt?

Alvast bedankt en een fijn weekend gewenst.

Groet, 10.2.e

10.2.e

Beleidsmedewerker

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (PAV)
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag |

M 06 10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 8 april 2019 15:48
Aan: 10.2.e
Onderwerp: ECPA/Nefyto input for Bee guidance
Bijlagen: 31095_ECPA_input_for_SCoPAFF_meeting_21_22_March_2019.pdf; Attachment 1 - EFSA conclusions bees 25 2 2019.xlsx; Attachment 2 - EFSA bee conclusions and Chronic & Larval testing data.docx

Onderstaande mail ter aanvulling, het is duidelijk dat de industrie een totaal andere mening dan ons is toegedicht ten aanzien van het implementatieplan Bee guidance.

Van: Nefyto

Verzonden: maandag 18 maart 2019 16:59

Aan: 10.2.e

10.2.e

10.2.e

10.2.e @minienm.nl'; 10.2.e

10.2.e @artemisnatuurlijk.nl'; 10.2.e

10.2.e @lto.nl'; 10.2.e

10.2.e @minienm.nl'; 10.2.e @minvws.nl' 10.2.e

10.2.e @groentenfruihuis.nl'; 10.2.e

10.2.e

Onderwerp: ECPA input for SCoPAFF meeting 21 en 22 maart 2019

Beste allen,

In het kader van de transparantie met betrekking tot standpunten over zaken op de SCoPAFF agenda stuur ik jullie hierbij de brief die ECPA voorafgaand aan de maart SCoPAFF meeting heeft gestuurd aan de Europese Commissie en die ook in andere lidstaten wordt verspreid. We hebben hierbij gebruik gemaakt van het adressenbestand waarmee gewoonlijk de highlights na afloop van de SCoPAFF meeting worden verstuurd.

ECPA benadrukt de volgende drie zaken:

- (1) opnieuw de visie en positie met betrekking tot de Bee Guidance (item A.08.1): de industrie blijft tegen de aanvaarding van het voorgestelde implementatieplan en de daarmee samenhangende aanpassingen van de Uniform Principles, zie ook bijlagen bij de brief.
- (2) de zorg over het gebrek aan financiële ondersteuning van de Minor Use Coordination Facility en de dringende noodzaak om een lange termijn oplossing te vinden om de MUCF te ondersteunen;
- (3) de zorgen met betrekking tot resistentiemanagement en het belang voor de Commissie en de lidstaten om dit belang mee te wegen bij het nemen van beslissingen over de goedkeuring van stoffen.

Wanneer jullie geen prijs stellen op deze informatie horen wij het graag.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

dutch crop protection association

Nefyto

Hogeweg 16, Den Haag

+31 70 10.2.e

nefyto@nefyto.nl

[@NefytoNL](https://twitter.com/NefytoNL)

www.nefyto.nl

EFSA journal no.	date	a.s.	AIR list	H/F/I	crops	application rate	stage	conclusions of RMS	Use of EFSA GD	data gaps (bees) (Y/N)	data gaps on bees	mentioned as missing but no data gap	acute data	accepted	chronic data	accepted	high tier data	accepted	relevant metabolites	conclusions	are the bees the only "issue"	discussed at SCoPAFF
4374	19-1-2016	ethofumesate	3	H	sugar beet, fodder beet, red beet	0.2 to 1 kg/ha	pre-emergence to BBCH 18	risks acceptable (AT)	y	Y	~ risks in, crop, flowering weeds, field margins, adjacent and succeeding crops ~ risks from metabolites in nectar and pollen ~ MRLs honey	~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	10-d test on active and PP (some studies including HPG)	Y	Oomen test for both PP	no (non EFSA compliant)	none mentioned	risks from accumulative effects not necessary since low effects in the chronic adult test at the high rates tested	N	Approved, no data gaps
4420	17-3-2016	pendimethalin	3	H	cereals carrot beans peas winter cereals	0.45 to 1.6 kg/ha	BBCH 00 to 14	risks acceptable (NL)	y	Y	~ refine the chronic risk to honeybees (relevant for all representative uses evaluated; ~ address the risk of sublethal effects (i.e. HPG development effects) to honeybees due to exposure to pendimethalin (relevant for all representative uses evaluated ~ risk to honeybees due to plant metabolites occurring in pollen and nectar	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	10-d on PP acute on PP	Y for 10-test, see comment	N	nd	low risks for all metabolites concluded for other compartments	EFSA (2013) requests 5-days test on larvae for carrying out the risk assessment to broods. Such studies were not available; however two single-dose (acute) formulation studies showed that no effects to larvae were observed up to the highest tested concentrations	N	cfs
4432	1-4-2016	imazamox	3	H	sunflower, alfalfa, soybean, winter and spring OSR	0.035 to 0.050 kg/ha	BBCH 10 to 18	risks acceptable (FR)	y	Y	~ Further information to address the risk to honeybees from residue intake of contaminated water (guttation fluids and puddle water) for 2,4-DB and 2,4-D	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	10-d and acute larval test on AS	Y	N	nd	low risks for all metabolites concluded for other compartments	RA based on acute larval test accepted due to large margin	N	cfs
4452	19-4-2016	cyclanilprole	new active (Jan 2014)	I	pome ans stone fruits grapes potatos tomatoes peppers aubergines	0.035 to 0.040 g /ha 0.010 g/ha for potatoes	BBCH 69 to 35 for pome and stone fruits 55 to 85 for grapes 19 to 79 for potatoes 10 to 89 for tomatoes, peppers and aubergines		y	Y	~ Further information to address the chronic risk to adult honeybees for all the routes of exposure	bees other than the honey bee	Y	Y	N		3 semi-field and 3 field studies	semi-field studies considered as supplementary information	low risk or data gap for metabolites	EFSA doc not used acute HQs either pass or close to 50 for all uses EFSA occludes that a high risk cannot be excluded for all uses except permanent glasshouses, exposure to weeds and other vegetation mentioned for post flowering applications	N	N
4453	19-4-2016	iodosulfuron	3	H	winter wheat winter barley	0.010 kg/ha	BBCH 13 or 20 to 32	risks acceptable (Sweden)	y	Y	~ Further information to address the chronic risk to honeybee larvae for all the routes of exposure	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	10-d test on active 21 day brood feeding test	Y for 10-test, see comment	Oomen and OECD75	no (non EFSA compliant)	low risks for all metabolites concluded for other compartments	acute data on bumble bees allowed to assess acute risks only	N	Approved, no data gaps
4491	18-4-2016	abamectin	3	N	tomato, aubergine, pepper, cucurbits (edible and non-edible peel) and green beans	8 to 21.6 g/ha	BBCH 12 to 89	risks acceptable (NL)	n	N			Y	contact only	N			Acute toxicity residues of abamectin on citrus and alfalfa leaves to honeybees. Necessary waiting time to non-toxic residues 96 hours	Glasshouse test to determine the residual toxicity to bumblebees with mini-hives, no significant effect on survival and pollination at both treatment levels, but trend for highest mortality to occur in the 6 and 12 hour aged treatments. Use of full size hives could result in significant differences in bee mortality. Exposure to residues within 6 - 12 hours after spraying could thus lead	N	N	
4492	28-4-2016	maleic acid	3	plant growth regulator	carrots, bulb vegetables, potatoes for vegetable and seed productions	2.4 to 3 kg/ha	pre/post flowering	risks acceptable (DK)	y	Y	~ data to refine the chronic risk due to exposure to contaminated pollen and nectar ~ data to refine the risk due to exposure to contaminated water (guttation, puddle water) ~ data gaps were identified for assessing sub-lethal effects (i.e. hypopharyngeal glands (HPG)) ~ and for assessing the risk due to exposure to metabolites in pollen and nectar	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	chronic adult and test on larvae (not specified, no endpoints)	first tier risks pondered by the low relevance of post flowering applications, recommendations to cut weeds	N		low risks for all metabolites concluded for other compartments	accumulative risks disregarded due to the absence of effects in the chronic test. Risks from water could not be excluded based on screening calculations	N	Approved, no data gaps
4493	29-4-2016	4-hydroxyquinoline	3	F	tomato (drip)	2000	5 to 15 days post transplanting + 14 days after	risks acceptable (SP)	n (not triggered b use)	N												cfs
4498	4-5-2016	flurtamone	3	H	spring and winter cereals	125 g/ha	pre and post emergence up to BBCH 29	risks acceptable (CZ)	y	Y	~ suitable data to address the risk of sublethal effects to honeybees due to exposure to flurtamone ~ data to assess the risk to honeybees due to flurtamone metabolites occurring in pollen and nectar ~ data to evaluate risks for hypopharyngeal glands	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	chronic adult on formulation	Y	OECD 75	not as such but low risk concluded on weight of evidence	low risks for all metabolites concluded for other compartments	high risks at first tier, further disregarded taking into account the mode of action. Risks for hypopharyngeal gland and accumulative toxicity could not be evaluated. Potential risks from water consumption disregarded on weight of evidence basis (solubility and mode of action of the active substance) Acute data for bumble bees available on the basis of which it cannot be concluded on acceptable risks via contact.	N	non approved
4500	13-5-2016	2,4 DB	3	H	winter and spring barley, wheat and oats, and on legumes (lucerne and clover)	1800 g/ha	BBCH 15-30	risks acceptable (Belgium)	y	Y	~ Determination of the residues in pollen and bee products for human consumption resulting from residues taken up by honeybees from crops at blossom with regard to the conjugates of HPAA- and HPBA-related compounds and their isomers ~ Based on EFSA (2013), suitable data to address the risk of sublethal effects (e.g. HPG development effects) to honeybees (relevant for all representative uses evaluated; ~ Further information to address the chronic risk to adult honeybees for all the routes of exposure ~ Further information to address the chronic risk to honeybee larvae for all the routes of exposure ~ Further information to address the risk to honeybees from residue intake of contaminated water (guttation fluids and puddle water) for 2,4-DB and 2,4-D ~ Information to assess the risk to honeybees due to plant metabolites other than 2,4-D occurring in pollen and nectar	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	N	Y based on the fact that no effects were observed at the highest dose in the acute studies on adults and larvae	Oomen study	no (non EFSA compliant)	acute tests were performed		N	Approved, no data gaps
4503	20/05/2016	cyazofamid	3	F	potato curcurbit	80 to 480 (6 appl)	BBCH 10 to 89	risks acceptable (FR)	y	Y	~ data gaps were identified for assessing sub-lethal effects (i.e. hypopharyngeal glands (HPG)) ~ and for assessing the risk due to exposure to metabolites in pollen and nectar ~ information to address risks to larvae	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	chronic test on adults with formulated product	Y	OECD 75	Brood termination rate and foraging activity significantly decreased in treated and slight (non-significant) decrease of brood index. The brood compensation index was comparable to the control, giving some indications that the colonies could be able to recover from temporary effect of the test item. However, the number of observations and the length of the study are considered insufficient for concluding a low risk. A data gap is therefore identified.	A tunnel test study similar to the one performed with honeybees was also available for bumblebees. None of the measured end point showed appreciable differences between the treated colonies and the controls. However, the number of observations and the length of the study are considered insufficient for concluding a low risk. Furthermore, it was noted that reservoirs of sucrose solution and pollen were made available to the colonies before the exposure phase. It is unclear how this could have influenced the foraging behaviour of the bees, and the consequent exposure to the active substance	N	N	

4515	27-5-2016	picoxystrobin	3	F	wheat (including spelt), triticale, barley, oats and rye OSR sunflower	200 to 250 g/ha	BBCH 21-69 BBCH 31-69			y	Y	~ data gaps were identified for assessing sub-lethal effects (i.e. hypopharyngeal glands (HPG)) ~ and for assessing the risk due to exposure to metabolites in pollen and nectar	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	chronic test on adults and acute test on larvae with SC formulation	Y but a repeated exposure test on larvae is recommended by EFSA	OECD75	rejected as exposure was not measured	some metabolites were concluded as presenting high risks to earthworms	low chronic risks based on tier 1 assessment for applications before BBCH 29 and except on weeds. The OECD75 could not be used quantitatively as no residue analysis ws performed.	N	non renewal
4406	22-2-2016	fenamidone	3	F	potato, tomato	0.175 kg/ha	BBCH 13 to 89 BBCH 21 to 89	risks acceptable (CZ)		y	Y	~ effects on HPG development ~ chronic risk for the treated crop scenario and the weed scenario ~ risk to larvae for the weed scenario, the succeeding crop scenario and the residue intake with contaminated water ~ risk from metabolites in pollen and nectar	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	10-d on PP	Y	Oomen and OECD (2014)	no (non EFSA compliant)	low risks for all metabolites concluded for other compartments	weight of evidence to agree on acceptable risks except for weeds and succeeding crops	N	non renewal
4416	24-2-2016	isoxaflutole	3	H	maize, sweet corn, soyabean	0.1 kg/ha	pre-emergence to BBCH 09 or 13	risks acceptable (IT)		y	Y	~ risks from metabolites in pollen	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	10-d on PP	Y	Oomen and OECD (2014)	no (non EFSA compliant)	low risks for all metabolites concluded for other compartments	low chronic risk in spite ETR not reached, due to low toxic effects and herbicide activity High tier studies not validated however weight of evidence used to conclude to acceptable risks to brood	N	renewal
4419	19-2-2016	mesotrione	3	H	maize	0.12 or 0.15 kg/ha	BBCH 12 to 18	risks acceptable (UK)		y	Y	~ effects on HPG gland development ~ acute and chronic risks to adults and larvae from guttation, and water consumption ~ risks from metabolites in pollen and nectar	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	10-d on PP semi-chronic on larvae on PP	Y	N	nd	low risks for all metabolites concluded for other compartments	none	N	Approved, no data gaps
4421	19-2-2016	foramsulfuron	3	H	maize	0.0585 kg/ha	BBCH 12 to 18	risks acceptable (FI)		y	Y	~ risk to honeybees from sublethal effects (HPG) ~ risks from consumption of contaminated water ~ risks from metabolites in pollen	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	10-d on PP acute on larvae on PP	Y for 10-test, see comment	Oomen and OECD (2007)	no (non EFSA compliant)	low risks for all metabolites concluded for other compartments	RA to larvae based on the endpoint from acute larva study not accepted since the trigger was developed for a chronic RA high tier data not accepted however weight of evidence used to conclude to acceptable risks	Y	N
4518	1-6-2016	linuron	3	H	carrots	0.45 to 0.90 kg a.s./ha	BBCH 00-09 and 13-16	risks acceptable (IT)		y	Y	~ chronic risk to adults and brood of honeybees ~ risk to sub-lethal effects on bees (i.e. HPG development effects)	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	10-d on a.s. and larval study on PP	Y for 10-test, see comment	N	nd	data gap for metabolites in all compartments	acute study on larvae not accepted	N	non approval
4504	23-5-2016	oxathiapiprolin	new active (Nov 2013)	F	grapes, potato, tomato, aubergine	15, 20, 30, 60 and 120 g a.s./ha pending on the use	BBCH 10 to 89	risks acceptable (IR)		n	N			Y	Y	no	nd	brood test on test ohacelia (OECD 75-like)	?	low risks for all metabolites concluded for other compartments	EFSA doc not used	N	Approved, no data gaps
4554	8-7-2016	propyzamide	3	H	lettuce winter OSR	1.5 kg as/ha 500 to 840 g as/ha	BBCH 00 to 14 BBCH 14-19	risks acceptable (SE)		y	Y	~ Information to address the risk to bee brood ~ Suitable data to address the risk of sublethal effects (e.g. HPG development effects) to honeybees ~ Information to assess the risk to honeybees due to plant metabolites occurring in pollen and nectar	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	no	nd	no	nd	relevant metabolites	no risk assessment. Same data gaps as for other actives	N	N
4574	28-7-2016	silthiofam	3	F	(wheat, barley, triticale, spelt		seed treatment	risks acceptable (IR)		y	Y	~ Suitable data to address the risk of sublethal effects (i.e. HPG development effects) to honey bees ~ Suitable data to address the long-term risk to honeybees ~ Suitable data to address the risk to honeybee brood ~ Information to assess the risk to honeybees due to relevant plant metabolites occurring in pollen and nectar	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	no	data gap	no		some metabolites considered relevant due to parent classification		N	Approved, no data gaps
4575	5-8-2016	flazasulfuron	3	H	vineyards, citrus and olive orchards	0.05 kga.s./ha		risks acceptable (SP)		y	Y	~ The acute and chronic risk for adult honeybees and the risk for larvae from the exposure via residues in guttation fluid ~ Further consideration of the risk to honeybees from consumption of contaminated water in puddles ~ the assessment of the effects on the HPGs ~ risk assessment to honeybees for relevant metabolites in pollen and nectar	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	chronic study with adults and OECD237	yes for chronic, acute endpoint for larvae used for illustrative purposes	no		none mentioned		N	Approved, no data gaps
4569	22-7-2016	carfentrazone ethyl	3	H	cereals (winter and spring), potato and vine	0.02 to 0.096 kg a.s./ha	BBCH 12-33, or >90 except vines (13-75)	risks acceptable (BE)		y	Y	~ Further information to address the risk of carfentrazone-ethyl and of its metabolites occurring in pollen and nectar to honeybee larvae ~ Information to address the risk to honeybees due to plant metabolites occurring in pollen and nectar with particular reference to metabolite 3-hydroxymethyl-F8426-chloropropionic acid	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	chronic on adults and two studies on larvae	uncertainties as regards effects in control for larvae in one study hence a data gap was set	no		some metabolites considered relevant		N	renewal
4584	20-9-2016	mesosulfuron methyl	3	H	winter wheat and winter rye	0.006 to 0.015 kg a.s./ha	BBCH 20-32	risks acceptable (FR)		y	Y	~ suitable data to address the risk of sublethal effects (i.e. hypopharyngeal glands development effects) to honeybees due to the exposure to mesosulfuron-methyl, including exposure via water consumptions ~ suitable data to address the chronic risk to honeybees via exposure to guttation fluids and the acute and chronic risk to honeybees via exposure to puddle water ~ Further information to address the risk to honeybees for relevant metabolites in pollen and nectar ~ Further information to address the risk to larvae via exposure to contaminated water	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	chronic adult	Y	Oomen and OECD 75	no however as no significant effect was observed on an attractive plant whereas the product is intended to be applied on wheat low risks were accepted	none mentioned		N	Approved, no data gaps
4604	6-10-2016	penflufen	NAS, new use on barley	F	potato, wheat, barley as seed treatment	6.25 to 100 g a.s./ha	seed treatment	risks acceptable (UK)	n (not triggered b use)		Y	~ risk to bees		Y	Y	no	no due to the diverse exposure routes following seed treatments, exposure was not considered	no			N	N	
4610	17-10-2016	acetamiprid	3	I	tomato, pome fruit, potato	50 to 200 g a.s./ha	BBCH 45 to 93	risk acceptable (NL)		y	Y	~ Data on sublethal effects on bees (i.e. HPG) should be provided ~ The risk to honeybees via exposure to residue in guttation fluids should be further considered	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	adult chronic and larvae		yes	no	none mentioned		N	renewal
4505	6-10-2016	propineb	3	F	apple grapes tomato	0.84 to 1.575 kg a.s./A 0.84 To 1.12 kg a.s./ha 0.84 to 2.1 kg a.s./ha	BBCH 40 to 59 BBCH 40 to 59 and after BBCH BBCH 14 to 85	risks acceptable (IT)		y	Y	~ Information to address the chronic risk to adult honeybees for all relevant scenarios ~ Information to address the chronic risk to adult honeybees for the treated crop, weeds and succeeding crop scenarios ~ Information to assess the chronic risk to adult honeybees for the weeds and succeeding crop scenarios ~ Suitable data to assess the risk to honeybee brood (including larvae) for all the routes of exposure ~ Information to assess the risk to honeybees from exposure to relevant plant metabolites occurring in pollen and nectar ~ Information to further address the assessment of the sublethal effects on honeybees (HPG)	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	acute larvae	no sufficient	Oomen and OECD75	some effects were observed in the control and n some adults so a high risk is concluded, no conclusion regarding validity	none mentioned		N	non approval

4612	19-10-2016	propoxycarbazon sodium	3	H	winter wheat, triticale	42 to 70 g a.s./ha	BBCH 11 to 32	risks acceptable (SE)	y	Y	~ Suitable data to assess the risk to honeybee larvae for all routes of exposure ~ Information to assess the risk to honeybees due to relevant plant metabolites occurring in pollen and nectar ~ Further information to address the acute and chronic risk to adult honeybees from exposure to contaminated water (via residues in guttation fluids and water in puddles) ~ A data gap has been identified to further address the assessment of the effects on the HPGs	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	chronic adult	Y	Oomen	no	none mentioned		N	Approved, no data gaps
4609	14-10-2016	iprodione	3	F	carrot, lettuce	488-750 g as/ha	BBCH 10 to 49	risks acceptable (FR)	y	Y	~ Suitable data to address the risk of sublethal effects (i.e. HPG development effects) to honeybees ~ Information to assess the risk to honeybees due to relevant plant metabolites occurring in pollen and nectar	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	chronic adult and acute larvae	yes for chronic, acute endpoint for larvae used for illustrative purposes	3 OECD 75	no conclusion regarding validity	some metabolites of concern	Effects bee on brood could not be excluded in two of the three OECD 75 studies, while in the third one, which included an assessment of the overwintering clear effects on brood were not observed. Overall, as far as the exposure would be via flowering weeds and taking into account the possibility of mitigation measures at the MS level, the majority of experts agreed to conclude a low risk to larvae.	N	non renewal
4693	4/1/2017	bifenazate	3	I	fruiting vegetables (tomatoes, peppers, aubergines, cucumbers, courgettes, melons and watermelons), flowering and ornamental plants, and nursery ornamentals	96-144 g/ha	BBCH 40-87 on strawberries BBCH 15-89 on fruiting veg when mites appear on ornamentals	risks acceptable (SE)	y	Y	~ Further information to address the chronic risk to honeybees (adult) ~ Further information to address the chronic risk to honeybees (larvae) for all exposure routes ~ Based on EFSA (2013), suitable data to address the risk of sublethal effects (e.g. HPG development effects) to honeybees due to exposure to bifenazate ~ Information to assess the risk to honeybees due to plant metabolites occurring in pollen and nectar	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	chronic adult and acute larvae	The screening RA showed a low acute risk for all the representative uses. A high chronic risk for honeybees was identified for the uses on strawberries and fruiting vegetables for the treated crop scenario (BBCH < 70), weeds and the succeeding crop scenario (data gap). For the orchard category, a high risk was concluded for all scenarios except the treated crop (BBCH higher or equal to 70) while for the 'oilseed rape category' a high risk was concluded for the treated crop (BBCH < 70), the weeds and the succeeding crop	no		some metabolites of concern	A low acute and chronic risk for exposure to residues of bifenazate in guttation fluids and surface water. An assessment of the exposure via residues in puddle water was not available. Nevertheless, considering all the available data and assessments including the assessments on guttation fluid and on surface water, a low acute and chronic risk was concluded also for the puddle scenario. The risk assessment for larvae could not be performed due to the lack of a suitable endpoint (data gap). Other assessments that were not available included sublethal effects (i.e. hypopharyngeal glands (HPG), data gap), accumulative effects, and metabolites occurring in pollen and nectar (data gap). A literature study on the effects of Floramite 240 mg/L SC on bumblebees (Bombus terrestris) was available where three different exposure routes were assessed: contact, oral via treated sugar solution and oral via treated pollen. Following oral exposure, especially via treated sugar solutions, effects on mortality and reproduction (no drones produced during the entire exposure period, 11 weeks) at concentrations of 96 mg a.s./L were observed. An individual dose cannot be estimated since no measurements of consumed sugar	N	N
4695	11-1-2017	Imazosulfuron	NAS	H	winter cereals (wheat, barley and rye) and triticale	12.5 g a.s./ha	BBCH 10-14 (autumn) BBCH 20-29 (spring)	Slovenia/Finland	y	Y	~ Based on EFSA (2013), further data to address the chronic risk to honeybees (larvae and adults) due to exposure via consumption of contaminated guttation water ~ Based on EFSA (2013), suitable data to address the risk of sublethal effects (e.g. HPG development effects) to honeybees due to exposure to imazosulfuron ~ Information to assess the risk to honeybees due to plant metabolites occurring in pollen and nectar	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	chronic adult 8 day test on larvae with formulated product	Y	not triggered		none mentioned	A low acute (contact and oral) and chronic (adult and larvae) risk for exposure to pollen, nectar and surface water. No data were submitted to estimating imazosulfuron concentration in puddle water. However, a low risk was also concluded for exposure via residues in puddle water, as the concentration needed to trigger a high risk would have to be several orders of magnitude higher than PEC _{sw} calculated with FOCUS step 1. The screening risk assessment for exposure via residues in guttation fluids showed that the chronic ETR was above the trigger for honeybee larvae and adult (data gap). Other assessments that were not available included sublethal effects (i.e. HPG, data gap), accumulative effects, and metabolites occurring in pollen and nectar (data gap). Data to perform a risk assessment for bumble bees and solitary bees were not available.	N	N
4722	30-1-2017	Oxasulfuron	3	H	soyabeans	75 g as/ha	BBCH 10 to 14	risk acceptable (IT)	y	Y	~ Suitable data to address the acute contact risk to adult honeybee ~ Suitable data to address the risk to honeybee larvae ~ Based on EFSA (2013), suitable data to address the risk of sublethal effects (e.g. HPG development effects) to honeybees due to exposure to oxasulfuron ~ Information to assess the risk to honeybees due to plant metabolites occurring in pollen and nectar	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	oral	Y	adult 10-d test with the formulated product and single exposure larval test	yes for chronic, acute endpoint for larvae not considered sufficient	N		some metabolites considered relevant	Low acute oral and chronic risk to adult bees, low risk for the exposure via consumption of contaminated water (i.e. guttation, surface water and puddle water), low risk for exposure via residues in puddle water, as the concentration needed to trigger a high risk would have to be many orders of magnitude higher than PEC _{sw} values calculated with FOCUS Step 1. The risk assessment for larvae could not be performed due to the lack of a suitable endpoint. Other assessments included sublethal effects (i.e. HPG, data gap), accumulative effects, and metabolites occurring in pollen and nectar (data gap). Data to perform a risk assessment for bumble bees and solitary bees were not available	N	non renewal

4832	18-4-2017	Mecoprop P	3	H	winter cereals and spring cereals (wheat, barley and rye) and triticale	1.2 kg/ha	BBCH 13-32	risk acceptable (UK)	y	Y	~ A risk assessment for mecoprop-P and its pertinent metabolites for honeybees according to EFSA (2013b)	not mentioned	yes	Y	adult 10-d test including HPG assessment, single exposure larval test	not mentioned	A study on brood development in line with Oomen et al. (1992) was available for the formulation 'Mecoprop-P L 600'	not mentioned	yes	Only the acute risk assessment according to the European Commission Guidance (2002a) was conducted. Since EFSA (2013b) was not taken note, the RMS did not use it while performing the bees risk assessment. It is, however, noted that (2002a) does not provide a risk assessment scheme addressing the chronic risk to adult honeybees and the risk to honeybee brood; the latter are covered by EFSA (2013b). In consideration of the above, and of the fact that the available high tier study on bee brood development is considered of limited use according to EFSA (2013b), a data gap has been identified. It is additionally noted that the examination of the HPG in the chronic toxicity study revealed statistically significant reduction in the acini diameter between all the test item groups and the control group, therefore, a no observed effect dose (NOED) could not be derived.	N	N
4790	7-4-2017	Bromoxynil	3	H	Maize, winter cereals (Barley, Wheat, Rye, Triticale) spring cereals (Barley, Wheat, Oats)	0.3275 - 0.4913 kg/ha	Maize BBCH 12-19, cereals BBCH 13-32	risk acceptable (Fr). Comment on Oomen test that it only covered effects on pupae	y	Y	Suitable risk assessment according to EFSA (2013) should be presented for (i) chronic data with adult honeybees, (ii) data on larvae and brood, (iii) all relevant exposure routes (relevant for all representative uses evaluated; submission date proposed by the applicant unknown; see Section 5).	not mentioned	Y	Y	adult 10-d tests, single exposure larval test	not mentioned	A study on brood development in line with Oomen et al. (1992)	not mentioned	not mentioned	Only the acute risk assessment was conducted according to the European Commission Guidance (2002a). Based on that assessment, low acute risk was identified for honey bees exposed to bromoxynil octanoate and bromoxynil in the treated crop. As that guidance (2002a) does not provide a risk assessment scheme which is able to use the chronic toxicity data for adult honeybees and the honeybee brood and larvae data and it only covers the exposure to the treated crops, the risk to adult honeybees from chronic toxicity and the risk to bee brood and larvae as well as the risk posed to bees from other relevant exposure routes, was not performed.	N	N
4887	9-7-2017	Propiconazole	3	F	Wheat, Barley	0.125 g/ha	BBCH 30-59/69		y	Y	~ Based on EFSA (2013c), a suitable risk assessment for bees exposed to propiconazole via consumption of contaminated water ~ Based on EFSA (2013c), suitable data to address the risk of sublethal effects (i.e. HPG development effects) to honeybees due to exposure to propiconazole ~ Information to assess the risk to honeybees due to plant metabolites occurring in pollen and nectar	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	Y	Y	N	data gap for some metabolites in aquatic compartment	The RMS has assessed the risk to honeybees in accordance with EFSA (2013c). A low risk to adult (acute oral, acute contact and chronic) and to larvae honey bees was concluded at the screening step for all representative uses of propiconazole. The risk assessment for consumption of contaminated water was not performed (data gap). No assessment was available for effects on hypopharyngeal glands (HPG) (data gap). No assessment for accumulative effects was available. No information was	N	N	
4700	20-1-2017	Thiram	3	F	stone fruits, strawberries (spray) and maize (seed treatment)	2-2.4 kg/ha	BBCH 10-81, some post flowering applications (1 to 4)		y	Y	~ Further information to address the dietary risk to bees should be provided (relevant for all representative uses evaluated, except maize) ~ Further information to address the risk to sublethal effects on bees (i.e. HPG) should be provided ~ Further information to address the risk from potential metabolites occurring in pollen and nectar should be provided	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	Y	Y	Y semi field and brood test	N	Y	Considering these data, the RMS has concluded a low acute risk using European Commission (2002a) (HQ approach, trigger of 50). EFSA has performed tier 1 assessments in accordance with EFSA (2013). These assessments indicated a low contact and oral dietary risk for honeybees for the use on maize as seed treatment. As regards the	N	non renewal
4852	12-5-2017	Mepanipyrim	3	F	grape, strawberry and tomato (field and glasshouse)	0.4 to 0.8 kg/ha	BBCH 60-89		y	Y	~ Based on EFSA (2013), suitable data to address the risk of sublethal effects (i.e. HPG development effects) to honeybees due to exposure to mepanipyrim ~ Information to assess the risk to honeybees due to plant metabolites occurring in pollen and nectar	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	Y	Y	N	N	The RMS has assessed the risk to honeybees in accordance with both the European Commission (2002a) and EFSA (2013). A low acute risk (oral and contact) was concluded for all the representative uses of mepanipyrim. A low risk was also concluded for honeybee larvae. Based on The RMS has assessed the risk to honeybees in accordance with both the European Commission (2002a) and EFSA (2013). A low acute risk (oral and contact) was concluded for all the representative uses of mepanipyrim. A low risk was also concluded for honeybee larvae. Based on	N	renewed in GH only (wild mammals)	
4874	30-5-2017	Forchlorfenuron	3	plant growth regulator	kiwi, grape	6 to 10 g/ha	BBCH 73-75		y	Y	~ Further information to address the sublethal effects on honeybees (e.g. effect on the HPG); ~ Further information to address the risk to honeybees larvae via exposure to guttation water and the risk to honeybees via exposure to puddle water ~ Further information on the metabolites occurring in pollen and nectar	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	Y	Y	N	Y	A low risk to adult honeybees (acute and chronic) and to honeybees larvae was concluded for all the representative uses and exposure routes with the exception of exposure to guttation water; a high risk to honeybees larvae via this exposure route cannot be excluded when the first tier risk assessment according to EFSA (2013) is performed	N	N	
4836	26-4-2017	Laminarine	3	plant elicitor	apple, pear, vine, kiwi, green bean, lettuce, strawberry, tomato, cucurbits, aubergine and pepper	45 to 135 g/ha, 7 applications	BBCH 10-89		n (nature of AS)	N			Y	Y	N			N	The risk assessment to honeybees was performed by calculating the contact and oral hazard quotient (HQ) values, which indicated a low risk. Risk assessments, according to (EFSA, 2013) were not performed. Furthermore, chronic toxicity data and data on larvae were not available. Considering the nature of the substance, the rapid degradation in the environment and the plant	N	Y	
4903	18/06/207	Chlorpropham	3	H	potatoes (storage), lettuce, onion and flouebubs (fields)	18 to 36 g/ha (stored potatoes), 2.4 kg in 3 applications	BBCH 2 to 14		y	Y	~ A detailed and transparent risk assessment according to EFSA (2013) was not reported in the RAR and should be presented for (i) chronic data with adult honeybees, (ii) data on larvae and brood, (iii) all relevant exposure routes and metabolites occurring in pollen and nectar	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	Y	Y	N	Y	Toxicity data on adult honeybee and larvae were only available with the active substance. The acute risk assessment was performed in accordance with European Commission (2002a). The Tier 1 risk assessment according to EFSA Guidance Document (EFSA, 2013) was performed by the applicant but could not be appropriately	N	N	
4912	23-6-2017	Tribenuron-methyl	3	H	winter and spring cereals (wh eat, barley, oat, rye, triticale, durum, spel t), pasture, sunflower (tribenuron-methyl-tolerant varieties) and olive)	7.5 to 30 g a.s./ha	BBCH 30-39 for cereals, 59 pasture, 12-18 sunflower, spring appln		y	Y	~Further informa tion to address the risk to honeybees via exposure to puddle and guttation water ~ Further information to address the risk to honeybees' larvae ~ Further information regarding metabolites occurring in pollen and nectar	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	Y	Y	N	N	Suitable acute (oral and contact) and chronic toxicity studies (including the assessment of effects on the hypopharyngeal gland) on honeybees were available for the active substance and the representative formulations. By using this data in a risk assessment, a low risk was concluded for all the representative uses and exposure routes with the exception of exposure to guttation water (data gap). A low risk via exposure to contaminated surface water was concluded while data were not sufficient to assess the risk via exposure to water in puddles (data gap). It is noted that the RMS disagreed with this data gap. A suitable assessment for accumulat ive effects was not available. Information regarding metabolites occurring in pollen and nectar was not available (data gap). In the case of honeybees larvae, single exposure studies and a repeated dose study (5 days) were available. These studies were not considered as sufficient to address the risk to honeybees' larvae (data gap). No data were available for bumblebees and solitary bees .	N	Approved	
4980	18-8-2017	zoxamide	3	F	wine table grapes and potatoes	180 g a.s./ha 5 times	BBCH 15-79 on grapes, 20-80 on potatoes	Latvia	y	Y	~ Further data are needed to cover the risk assessment for exposure via contaminated surface water to bees ~ Further data are needed to cover the risk from metabolites occurring in pollen and nectar ~ Further information to address the risk to bee larvae (relevant for all representative uses evaluated	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	Y	Y	Y semi field and brood test	no	N	Suitable acute (oral and contact) studies on honeybees were available for the active substance and the representative formulations. A chronic study performed with the representative formulation was available. A risk assessment was provided by the	N	N

4981	29-8-2017	pethoxamide	3	H	maize, soya	1200 g a.s./ha	BBCH 0-09	Austria	y	Y	~ Further information to address the risk to honeybees from pethoxamid via exposure to guttation water and the risk to honeybees from metabolites occurring in pollen and nectar ~Further information regarding potential sublethal effects on honeybees e.g. on the HPG	~ accumulative effects	Y	Y	Y	Y	N	no	N	Suitable acute (oral and contact) and chronic toxicity studies on honeybees were available for the active substance and the representative formulation. In addition, a repeated exposure toxicity study with honeybee larvae (8 days) was available. No information was submitted regarding potential sublethal effects, e.g. on the hypopharyngeal gland (HPG) (data gap). A risk assessment was performed by the RMS according	N	N
4978	10-8-2017	methoxyfenozide	3	I	table and wine grapes, maize and sweet corn, fruit trees	58-144 g/ha	various	UK	y	Y	~A risk assessment for honeybees for methoxyfenozide and its pertinent metabolites in line with EFSA (2013)	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	chronic adult and acute larvae	Y	Y semi field and brood test	no	some metabolites of concern	In the case of honeybees, acute toxicity data were available. A chronic toxicity study and a study assessing the effects to bee larvae under laboratory conditions were not available.	N	N
4976	10-8-2017	flurtamone	3	H	spring cereals (barley, wheat) and winter cereals (barley, oat, rye, triticale, wheat, spelt)	125 g a.s./ha	pre and post emergence up to BBCH 29	CZ	y	Y	~ Based on EFSA (2013), suitable data to address the risk of sublethal effects (i.e. HPG development effects) to honeybees due to exposure to flurtamone ~ Information to assess the risk to honeybees due to plant metabolites occurring in pollen and nectar	~ accumulative effects	Y	Y	Y	Y	N	no	N	Acute contact and acute oral toxicity studies for honeybees, performed with the active substance and the representative formulation, were available. A honeybee chronic toxicity study performed with the formulated product 'flurtamone SC 350 G' was available. The risk assessment for	N	non approved
4988	11-9-2017	etoxazole	3	I	pome fruits, plums, peaches, nectarines, apricots, cherries (sweet), citrus, grapes, strawberries, tomatoes/eggplants, cucurbits	27.5 to 55 g a.s./ha	various	GR	y	Y	~A risk assessment for honeybees for methoxyfenozide and its pertinent metabolites in line with EFSA (2013)	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	chronic adult and acute larvae	?	3 tunnel studies	no	N	The RMS has assessed the risk to honeybees in accordance with the bee guidance document (EFSA, 2013). A low risk to adult (acute oral, acute contact, and chronic) honey bees was concluded at the screening step for all representative uses of etoxazole. The chronic risk assessment for larvae was not performed (data gap). The risk assessment for	N	N
4989	14-9-2017	trifloxystrobin	3	F	apple, pear, quince, grapes, and greenhouse and field applications in strawberries	12.5 to 150 g a.s./ha	various stages	UK	y	Y	A~ study on honeybees' larvae should be provided ~ Sublethal effects on honeybees (i.e. HPG study) should be investigated. ~ In the absence of a suitable risk assessment scheme, a risk assessment for honeybees for trifloxystrobin and its pertinent metabolites in pollen and nectar in line with EFSA (2013)	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	adult data with the formulation	Y	Y OECD 75, EPPO 170 and brood test	no	N	High tier studies (a semi-field study performed in line with OECD 75 (OECD, 2014) and EPPO 170 (EPPO, 2010) and a brood feeding test in line with Oomen et al., 1992) were provided. On the basis of these studies, the RMS concluded a low risk to honeybees for the representative uses of trifloxystrobin. It is, however, noted that these kind of studies are considered of limited use	N	renewal
5152	20-12-2017	copper compounds	3	F	grapes and field and greenhouse applications on tomatoes and cucurbits	0.6 to 1.25 kg a.s./ha	BBCH 10-89	DE	y	Y	~ Further data to address the chronic toxicity to honeybees (adult and larvae) ~ A risk assessment for honeybees in line with EFSA (2013)		Y	Y	N	na	tunnel	yes (indicated effects)	N	The HQ value calculated for the worst-case scenarios (1.25 kg a.s./ha) indicated a high oral and contact risk for some formulations. The values were not calculated for each single representative use. Chronic and larvae end points were not available (data gap). A tunnel test already considered with the confirmatory data (European Food Safety Authority, 2013a) was available where a statistically significant reduction is observed for flight intensity at the highest dose tested (2500 g Cu/ha). Data from literature provided by the applicants indicated that, chronic exposure of copper via feeding of copper solutions as an anti-varroa treatment in hives did not show adverse effects on bees at dose similar to the current apiculture practices (1–2 g Cu/L preparation). Overall, with the available data, it was not possible to draw a conclusion on various aspects of the risk assessment to bees.	N	approved
5133	8-12-2017	thiophanate-methyl	3	F	wine grapes, tomato, aubergine, leek, fresh beans with pods and wheat (winter and durum)	0.7 4.15 kg a.s./ha	outside flowering	SE	y	Y	~ The risk to honeybees larvae should be further considered (relevant for all the representative uses). ~ The chronic risk to adult honeybees should be further considered ~ The risk to honeybees for the metabolites should be considered ~ The risk to honeybees from consumption of contaminated water should be considered ~ Effect to honeybees on the HPG should be considered	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	adults	Y	refinement based on residue data tunnel OECD 75	insufficient tunnel not accepted	N	The risk assessment to honeybees was provided by the RMS according to the EFSA (2013). The acute risk (both contact and oral) was considered as low. The chronic risk, however, was high, for the treated crop scenarios for the representative uses in grapes, beans and cereals. A refinement based on measured residues in pollen and nectar was provided by the applicant. However, the data could not be considered sufficient to determine the exposure to the substance according to the EFSA (2013) (data gap). No risk assessment was provided for bees for the uses in tomato/aubergine and leek; therefore, a data gap was identified (data gap). For honeybee larvae, a tier I risk assessment was not available, due to the lack of a suitable endpoint according to the EFSA (2013). A higher tier study performed on Phacelia according to the OECD 75 was available. Based on this study, the RMS concluded that further consideration is needed for uses of thiophanate-methyl at doses higher than 750 g a.s./ha. However, considering the drawbacks of the study (e.g. control contamination) and the general issues on whether the exposure in this kind of studies is sufficiently characterised, it was not considered enough for risk assessment	N	N
5140	13-12-2017	indoxacarb	3	F	maize, sweet corn and lettuce	37.5 to 75 g/ha	BBCH 13-77	FR	y	Y	~ Based on EFSA (2013), suitable data to address the risk of sublethal effects (i.e. HPG) to honeybees from exposure to indoxacarb are needed ~ Information to assess the risk to honeybees for plant metabolites occurring in pollen and nectar	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	Y	Y	tunnel studies apparently accepted as they are showing effects	insufficient tunnel not accepted	data gaps	A risk assessment for honeybees was performed by the applicant according to EFSA (2013) , but it was not assessed by the RMS. A low risk to larvae (chronic) honeybees was concluded at the screening step for all representative uses of indoxacarb. High risk to adult (acute oral, acute contact and chronic) honeybees was concluded from exposure to indoxacarb at the first tier for the treated crops and weeds scenarios for all uses. The risk from the exposure scenarios field margins, adjacent crop and next crop was concluded to be low for all uses. Semifield and tunnel studies conducted with 'indoxacarb 150 g/L EC' have shown potential risk to bees under actual conditions of use in maize. A low risk was identified from exposure via contaminated water. No assessment was available for sublethal effects on hypopharyngeal glands (i.e. HPG) (data gap). No data were provided for the assessment of accumulative effects and for the full assessment of the risk to wild bees. No information was available regarding plant metabolites occurring in pollen and nectar for the representative uses on maize (data gap).	N	N

5130	8-12-2017	tolclofos methyl	3	F	fungicide on potatoes, lettuce and ornamentals	0.625 kg to 1.125 kg/ha on potato and lettuce, 50 kg/ha on ornamentals	planting	SE	y	Y	~ Further information to address the chronic risk to honeybees ~ Further information to address the effects on honeybee larvae and the sublethal effects on honeybees (i.e. HPG) of tolclofos-methyl ~ Further information to address of the risk to bees from tolclofos-methyl metabolites	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	Y	Y	tunnel studies apparently accepted as they are showing effects	insufficient tunnel not accepted	data gaps	By performing a risk assessment in line with EFSA (2013), a low acute (oral and contact) risk to bees was concluded for the uses on potatoes. During the meeting, the weeds and succeeding crop scenarios were considered not relevant; however, from the available information in the residues section,translocation in the plant cannot be excluded. By considering these scenarios, a high chronic risk to honeybees was concluded for the weeds and succeeding crop scenarios at the highest application rate on potatoes and for the weeds scenario only for the lowest application rates for the use at planting. For the use before planting, a high chronic risk to bees was concluded for the succeeding crop scenario for all the application rates (data gap). For all the other scenarios, the risk was concluded to be low provided that an application with deflector is considered. In the available study on larvae, statistically significant effects on the larvae survival were observed at all the concentration tested; therefore, an end point could not be established (data gap). No data were available for sublethal effect assessment (i.e. hypopharyngeal glands (HPG)); therefore, a data gap was identified. Due to the relatively high predicted exposure concentrations in surface water for the	N	N
5126	4-12-2017	chlorothalonil	3	F	wheat, barley, tomato and potato	750 to 1,500 g/ha	various stages	NL	y	Y	~ Assessment of sublethal effect (i.e. HPG) and the risk to honeybees from consumption of contaminated water should be performed ~ A toxicity study on honeybee larvae (preferably with a repeated exposure regime) performed with the active substance	~ accumulative effects ~solitary bees	Y	Y	chronic adult with a.s. and metabolite, 8d larvae with PPP	data on formulation not accepted	no	na	data gaps	A risk assessment for bees was performed by the RMS according to EFSA (2013). A low risk was identified for all the representative uses for acute oral and contact exposure for honeybees and bumblebees; a low chronic risk was identified for honeybee exposures. It is noted that toxicity studies on honeybee larvae were available for the representative formulation 'A14111B' and with a formulation different than those covered by the representative uses, however, a study performed with the active substance was not available (data gap). Exposure from the metabolite SDS-3701 was considered to be covered by the risk assessment with the parent. No data were available for sublethal effect assessment (i.e. hypopharyngeal glands (HPG)) and a risk assessment from exposure to contaminated water was also not available (data gap). No data were provided for the assessment of accumulative effects and for the full assessment of the risk to wild bees	N	non approval
5150	20-12-2017	desmedipham	3	H	sugarbeet	240 g/ha	BBCH 10-18	FI	y	Y	~Further information to address the risk to bees from exposure via the puddle scenario ~ Further information to address the risk to bee larvae ~ Further information to address the risk from sublethal effects on bees (i.e. HPG)	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	Y	not for larvae	Oomen	no	N	Acute contact and oral toxicity studies on honeybees were performed with the active substance and the formulated product. Furthermore, a 10-day chronic laboratory study with a desmedipham based formulated product was available. The available ecotoxicity study with bumblebees showed that the active substance is equally toxic for bumblebees as for honeybees in a contact acute scenario; however, oral toxicity data to bumblebees are not available. According to EFSA (2013), low risk has been identified to honeybees from contact exposure for all representative uses. High risk has been identified in the oral chronic scenario due to weeds and in the treated crop. However, since the use patterns are applicable at early growth stage of the crop, the chronic risk to bees in the treated crop can be considered low unless Member States granted authorisations for seed production; in that case, this risk should be further considered. Furthermore, since desmedipham is particularly used for the control of a wide range of broad-leaved weeds, the exposure to bees from contaminated weeds could be considered to be of low relevance for the uses according to the GAP reported. The acute and chronic risk from exposure via	N	N
5151	20-12-2017	phenmedipham	3	H	sugarbeet	160 - 320 g/ha	BBCH 10-18	FI	y	Y	~Further information to address the risk to bees from exposure via the puddle scenario ~ Further information to address the risk to bee larvae ~ Further information to address the risk from sublethal effects on bees (i.e. HPG)	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	Y	not for larvae	Oomen	no	N	Acute contact and oral toxicity studies on honeybees were performed with the active substance and the formulated product. Furthermore, a 10-day chronic laboratory study with a phenmedipham based formulated product was available. The available ecotoxicity study with bumblebees showed that the active substance is equally toxic for bumblebees as for honeybees in a contact acute scenario; however, oral toxicity data to bumblebees is not available. According to EFSA (2013), low risk has been identified to honeybees from contact exposure for all representative uses. High risk has been identified in the oral chronic scenario due to weeds and in the treated crop. However, since the use patterns are applicable at early growth stage of the crop, the chronic risk to bees in the treated crop can be considered low unless Member States granted authorisations for seed production; in that case, this risk should be further considered. Likewise, since phenmedipham is particularly used for the control of a wide range of broad-leaved weeds, the exposure via contaminated weeds could be considered of low relevance for the uses according to the GAPs reported. The acute and chronic risk through exposure via residues in guttation fluid and via surface water	N	N

5146	15-12-2017	fenpicoxamid	NSA	F	cereals (winter and spring wheat, durum wheat, rye and triticale)			UK	y	Y	~ Further information to address the chronic effects (larvae and adult) and the sublethal effects e.g. effects on hypopharyngeal gland to honeybee ~ A risk assessment for honeybees for XDE-777 and its metabolites in line with EFSA (2013)	~ accumulative effects ~solitary bees	Y	Y	chronic adult	data on formulation not accepted	semi-field brood study on a formulation	no	data gaps	Acute (oral and contact) toxicity data were available for the active substance and the formulation. A chronic toxicity study and a semi-field study on the effects on brood development were available. In the semi-field study, some effects were observed. However, both the chronic and the brood development study were performed with a formulation different from representative formulation and with a lower content of active substance. In addition, in the study with larvae repellency was noted, therefore, their use in the risk assessment is considered questionable (data gap). It is noted that the RMS disagree with the data gap for the chronic toxicity study. It is further noted that a standard toxicity study addressing the effects on bee larvae was not available (data gap). A risk assessment in line with EFSA (2013) was not performed; therefore, a data gap has been identified. No assessment was available for sublethal effects, e.g. effects on hypopharyngeal gland (data gap). A suitable assessment for accumulative effects was not available. Information regarding metabolites occurring in pollen and nectar was not available (data gap). No data were available for bumblebees and solitary bees.	N	N
5211	28.02.2018	dimethenamid-P	3	H	winter oilseed rape, maize, sweet corn, soya bean, sunflower and sugar beet	216-864	BBCH 00 to 18	DE	y	Y	A risk assessment for honeybees for dimethenamid-P and its metabolites in line with EFSA (2013b)		Y	Y	Y	single exposure	no	no	N	Acute oral and contact toxicity studies on honeybees and bumblebees were available. In addition, a single dose toxicity study on honeybee larvae and a chronic toxicity study on adult honeybees were available. However, EFSA (2013b) was not used to perform the risk assessment for bees. Therefore, several aspects of the risk assessment for bees were not addressed and a data gap has been identified	N	N
5529	09.03.2018	trinexapac	3	plant growth regulator	barley (winter and spring) and wheat (winter) beet	125	BBCH 25 to 49	LT	y	Y	~ Further information on potential sublethal effects of trinexapac-ethyl on honeybees (e.g. effects on HPG) ~ A risk assessment for honeybees for exposure via contaminated water (surface water and puddle water) and further information to address the risk for exposure via guttation water ~ Further information to address the risk to honeybees for metabolites occurring in pollen and nectar	~ accumulative effects ~solitary bees	Y	Y	Y	Y	no	no	N	Suitable acute (oral and contact) and chronic (adult and larvae) toxicity studies on honeybees were available. Information on potential sublethal effects of trinexapac-ethyl on honeybees (e.g. effects on hypopharyngeal glands (HPG)) was not available (data gap). A low risk was concluded for all the representative uses with the available toxicity data for a risk assessment performed in line with EFSA guidance document on bees (EFSA, 2013). A risk assessment for exposure via contaminated water (surface water and puddle water) was not provided (data gap). A high acute and chronic (adult and larvae) risk to honeybees from exposure to guttation water could not be excluded (data gap). A suitable assessment for accumulative effects was not available. The available information was not sufficient to address the risk to honeybees from metabolites occurring in pollen and nectar (data gap). No data were available for bumblebees and solitary bees.	N	N
5252	28-3-2018	spinosad	3	I	bulb/dry onions, maize (fodder and grain), sweet corn, grapes (table and wine), lettuce, potato, aubergine, pepper and tomato	36 to 120 g as/ha	BBCH 10 to 99	NL	y	Y	~ A risk assessment for honeybees for spinosad and its pertinent metabolites formed in pollen and nectar in line with EFSA (2013) ~ Further information to address the chronic risk to honeybees (larvae and adult) and the potential sublethal effects (e.g. effects on the HPG) ~Further information to address the risk to bumblebees	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	N		tunnel studies apparently accepted as they are showing effects	insufficient tunnel not accepted	data gaps	A chronic toxicity study and a study assessing the effects to bee larvae under laboratory conditions were not available. In addition, a study addressing the sublethal effects (i.e. hypopharyngeal glands (HPG)) was not available (data gap). An acute risk assessment based on European Commission (2002a) guidance was provided by the RMS which indicated a high risk for all the uses assessed. The available higher tier studies were discussed the Pesticide Peer Review teleconference 159. Shortcomings were identified in the study design of some of them; in addition, the available higher tier studies did not cover the representative uses in term of number of applications and/or maximum application rate; therefore, the level of exposure in the studies may not cover the exposure expected from the representative uses and residues analysis was available to confirm adequate exposure. It is noted that the experts at the meeting considered as appropriate to identify measures to mitigate the risk to bees for some representative uses, however, on the basis of the available data risk reductions could not be quantified. The experts considered this could be considered further at Member State level. It is noted that for the uses on bulb/dried onions and on lettuce, if the uses is	N	N
5251	28.03.2018	asulam	3	H	spinach and tulip, hyacinth and lily for bulb production	1.6 to 2.4 kg as	post emergence	UK	n (not triggered b use)	N			Y	Y	N		N		N	A low risk to bees was concluded on the basis of the available acute oral and acute contact toxicity endpoints for both representative uses. It is noted that no additional data for bees (e.g. chronic toxicity data) were available as no additional data is required by the regulation applicable for sulam.	N	N
5258	11-4-2018	rimisulfuron	4	H	maize potatoes tomatoes	20 g as/ha max 22.5 g/ha max 27.5 g as/ha	BBCH 0-18 BBCH 0-39 BBCH 10-51	SL	y	Y	~ The risk assessment for bees was not assessed when considering the exposure to contaminated water (surface water, guttation and puddle water) and exposure to metabolites occurring in pollen and nectar	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	acute test on larvae, 10 d adult	yes for 10 day adult	Y	?	N	The risk assessment for bees was partially conducted according to EFSA (2013). A low risk was concluded for honeybees for all the assessed routes of exposure. For larvae, only a single dose study was available. However, considering that a low risk was identified at the screening step, further data are not deemed necessary. The acute risk was also low for bumblebees. No risk assessment was provided for the potential metabolites occurring in pollen and nectar (data gap), for exposure via surface water, guttation water and puddle water (data gap) and no data were available on cumulative effects. No data were available on other species of wild bees.	N	N

5299	16-5-2018	dichlorprop P	4	plant growth regulator	grassland as PGR @ 1.5 kg/ha citrus @ 37.5 - 50 g/ha winter wheat and cereals @ 1.2 kg/ha	grassland as PGR @ 1.5 kg/ha citrus @ 37.5 - 50 g/ha winter wheat and cereals @ 1.2 kg/ha	once per year BBCH 73-81 BBCH 11-32	IT	y	Y	~ Further information on the toxicity of dichlorprop-P to honeybee larvae ~ Further information to address the risk to honeybees	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	acute test on larvae, 10 d adult	N	N		N	For honeybees, only acute studies were available for dichlorprop-P 2-EHE. Laboratory studies as requested by EFSA (2013) were available for dichlorprop-P, except for honeybee larvae for which only a single dose study was available. Since this data indicated a higher sensitivity of larvae than adults and low risk could not be concluded for larvae for all the representative uses, a data gap was identified. The risk assessment for bees was partially conducted according to EFSA (2013). At screening step (contact and dietary oral route of exposure), a low risk was concluded for dichlorprop-P 2-EHE. It is noted that with the exception of the acute assessments, the toxicity data for dichlorprop-P was used considering a rapid decomposition of the ester form into the acid form in the environment. As regards dichlorprop-P, the tier 1 risk assessments resulted in a low risk for the use in winter cereals and spring cereals, with the exception of the weed scenario for spring cereals (data gap). For the use on grassland, the tier 1 risk assessments resulted in a low risk, with the exception of the weed scenario and the treated crop scenario (data gap).	N	N
5308	24-5-2018	1 Methyl cyclopropan	4	plant growth regulator	apples, indoor				n (not triggered b use)	N	not relevant											
5307	24-5-2018	fosetyl AI	AIR 4	F	grapes, citrus, pome fruit	1.35-2.64 kg/ha (grapes) 3.6 kg/ha (citrus, pome fruit)	BBCH 15-81 (grapes) pre post flowering (citrus) BBCH 55-85	FR	y	Y	~ Further information to address the risk to honeybees for fosetyl-AI and its metabolites formed in pollen and nectar ~ Further information on potential sub-lethal effects on honeybees (e.g. effects on HPG)	~ accumulative effects ~solitary bees	Y	Y	Y	Y	colony feeding study and 5 tunnel studies	no	none mentioned	Suitable acute (oral and contact) and chronic (adult and larvae) toxicity studies on honeybees were available. It is noted that chronic data (larvae and adult) were not available for the two formulations containing more than one active ingredient ('FEA + FLC WG 71.11' and 'SIP40958'); this may need to be further addressed at Member States level. Information on potential sub-lethal effects on honeybees (e.g. effects on hypopharyngeal glands (HPG)) was not available (data gap). A suitable assessment for accumulative effects was not available. In addition to the standard studies, a colony feeding study and five semi-field studies (tunnel tests in line with OECD 75) performed with 'Fosetyl-AI WG 80' were available. It is noted that the design of these studies presents some limitations according to the EFSA Guidance Document on bees (EFSA, 2013b). In the colony feeding study, the egg termination rate was significantly higher in the test item group when compared to the control. In the available semi-field studies adverse effects were not observed; however, these studies cannot be confirmed as being representative of the GAP (i.e. different application pattern in term of number of applications and application rate or estimation of	N	N
5379	2-7-2018	mefentrifluconazole	NSA	F	cereals			UK	y	Y	A risk assessment according to EFSA, 2013a,b (EFSA Bee Guidance Document) should be performed		Y	Y	Y	Y	colony feeding study and 5 tunnel studies	no	none mentioned	Toxicity data on honeybees (acute, chronic, larvae) and acute toxicity data on bumblebees were available and evaluated in the DAR. A risk assessment was conducted according to the guidance document on terrestrial ecotoxicology (European Commission, 2002a). No risk assessment was provided for chronic risk to adult bees, larvae or non-apls bees. A data gap for a risk assessment according to the Guidance Document on Bees (EFSA, 2013a,b) is identified. Although it is acknowledged that the EFSA Bee Guidance Document is yet to be implemented, it was agreed at the Pesticides Peer Review Expert Meeting 133 (September 2015) that it should be used (at least the first tier schemes and the general principles for the higher tier). The previous risk assessment schemes are not able to consider various aspects which are now considered to be important in the risk assessment for bees (e.g. chronic, larvae, additional exposure scenarios). Furthermore, it is now necessary to provide chronic adult and larvae data according to Regulation 283/2013. Therefore, in the absences of an alternative risk assessment scheme which would be able to address these points, it was	N	N
5389	6-8-2018	clopyralid	2	H	winter cereals grasslands	80-120 g/ha	BBCH 13-39	FI	y	N		~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	acute test on larvae, 10 d adult	yes for 10 day adult	N		N	The acute risk assessment according to European Commission (2002a) resulted in a low acute risk to honeybees. A chronic adult honeybee study and a honeybee larvae study were submitted and evaluated by the RMS using EFSA (2013). The acute and chronic risk to adult bees and the risk to larvae were assessed as low. No data were available for bumble bees and solitary bees.	N	N
5378	29-6-2018	flopyrauxifen	NSA	H	rice	10-30 g/ha	BBCH 12-45	IT	y	N		~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	acute test on larvae, 10 d adult	yes for 10 day adult			N	The risk assessment to bees was based on the guidance document on terrestrial ecotoxicology European Commission (2002a) and the guidance document for bees EFSA (2013). The acute oral and contact risk was assessed as low (based on the screening step when using the EFSA guidance document (EFSA, 2013). Data on chronic toxicity on adult and larvae were not provided. On the basis of the available information, the chronic risk was considered likely to be low for representative use. An acute screening assessment from consumption of contaminated paddy water and from guttation water was available and a low risk was indicated. The risk assessment for the metabolites in pollen and nectar was concluded as low. No data on sublethal effects (e.g. hypopharyngeal glands (HPG) study) was provided. Non information on accumulative toxicity was submitted. No data on bumblebees and solitary bees were provided.	N	approved

5390	11-7-2018	carvone	3	plant growth regulator	seed potatoes for storage	16g/ha (based on residues on potatoes at planting)	planting	NL	n (not triggered b use)	Y	~Further data to address the risk to bees	?	N	-	N	-	no	-	N	No standard toxicity studies and comprehensive risk assessments were available for bees (data gap). It is noted, however, that information from open literature indicated that bees are naturally exposed to d-carvone. A study indicated no acute mortality of honeybees after the test animals were over sprayed with d-carvone or l-carvone in laboratory conditions (spray concentrations were 100–150 ppm)	N	N
5403	31-7-2018	alpha-cypermethrin	4	I	cereals, OSR, lettuce, leafy brassica, cucumber	10 to 30 g a.s./ha	BBCH 1–79 except cereals and OSR (post flowering)	BE	y	Y	~ Further data are needed to address the high acute risk to bumblebees	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	Y	Y	Y	yes (indicated effects)	data gaps	Toxicity data were available for both honeybees and bumblebees. Tier-1 risk assessments for honeybees, following both the European Commission (2002a) Guidance Document and also the EFSA (2013) Guidance Document, were available. Both risk assessments indicated a high risk to honeybees. Numerous higher tier semi-field and field studies were available and discussed during the experts' meeting. It was agreed that the data indicated a low risk to honeybees, for exposure via pollen and insect honeydew, could only be concluded for when applications are made after bee flight. Therefore, risk mitigation measures to ensure that applications are only made in the evening after bee flight were needed (see Section 8). A low risk to honeybees from exposure via residues in surface water and guttation fluid was also concluded. Given that the risk assessment for the active substance was based on field studies, it was concluded that the risk from metabolites in pollen and nectar is also addressed provided that the mitigation measures above are applied. An acute contact and oral risk assessment for bumblebees, performed in accordance with EFSA (2013), was available. A low acute risk to bumblebees was indicated for the majority of the	N	N
5402	31-7-2018	cypermethrin	4	I	cereals, OSR potatoe	25 g a.s./ha	pre or post flowering	BE	y	Y	~ Further data are needed to address the high risk to honeybees ~ Further data are needed to address the high acute risk to bumble bees ~ Further data are needed to address the risk to bees from exposure to metabolites occurring in pollen and nectar	~ accumulative effects ~ bumble bees and solitary bees	Y	Y	Y	Y	Y	yes (indicated effects)	data gaps	Toxicity data were available for both honeybees and bumblebees. Tier-1 risk assessments for honeybees, following both the Guidance Document on Terrestrial Ecotoxicology (European Commission, 2002) and also the EFSA Bee Guidance Document (EFSA PPR Panel, 2013a,b), were available. Both risk assessments indicated a high risk to honeybees. Numerous higher tier semi-field and field studies were available, which were as well discussed during the experts' meeting (spray applications on attractive flowering crops or on cereals made attractive with sugar solutions). It was agreed that, based on these data, a low risk to honeybees could not be concluded, even considering the results of those trials when the spray application was performed after the bee flight (i.e. evening application) (data gap and critical area of concern. A low risk to honeybees from exposure via residues in surface water and guttation fluid was concluded considering the EFSA Bee Guidance Document (EFSA PPR Panel, 2013a,b). No appropriate risk assessment was provided for the exposure via puddle water, however based on the assessments for guttation fluid, the risk from puddle water was concluded as low. Acute	N	N
5234	15-3-2018	azadirachtin	4	I	greenhouse ornamental	10-30 g a.s./ha		DE	n (not triggered b use)	N			Y	Y							N	approved
5405	8-8-2018	beta cyfluthrin	4	I	beet, potato, wheat, greenhouse tomato	7.5-17.5 g a.s./ha		DE	y	Y	~ Further information is required to refine the risk to honeybees for the representative use to tomatoes when used in semi-protected structures ~ A comprehensive risk assessment for honeybees is needed for the representative use as a seed treatment to beet. This should be performed in accordance with the EFSA (2013) guidance document and should also consider the risk from relevant metabolites ~ A risk assessment for honeybees exposed to residues in contaminated water is needed ~ Further information is needed to refine the risk to non-target arthropods for the representative foliar spray uses		Y	Y	Y	Y	Y	yes	N	A tier 1 risk assessment for the representative spray uses to wheat, potatoes and tomatoes, performed according to European Commission (2002a), indicated a high acute oral and contact risk to honeybees triggering the need for a higher tier refinement. No tier 1 risk assessment for honeybees using the EFSA (2013) guidance document was presented. Several semi-field and field studies performed with honeybees were available and were discussed in the context of the risk assessment during the experts' meeting. The experts agreed that, for the representative uses as a foliar spray to wheat and potatoes, a low risk to honeybees was indicated as long as risk mitigation measures were implemented. On the basis of the available higher tier studies, it was concluded that, for the application rate of 7.5 g a.s./ha, applications should be made in the evenings after bee flight. For the application rates of 12.5 g a.s./ha, additional mitigation was needed to prevent applications being made in the presence of flowering plants (crop and weeds) and insect honeydew. The experts agreed that the higher tier data did not cover the higher application rate for the representative use to tomatoes in semi-protected structures (17.5 g a.s./ha). The experts	N	N
5407	13-8-2018	sodium nitrogen carbonate	AIR 4	F	grapes	5.1 kg/ha	BBCH 12-89	AT	n (nature of AS)	N			Y	Y						no RA	N	N

5454	10-1-2018	dimethoate	4	I	sugar beet, wheat	120 to 200 g a.s./ha	BBCH > 30	IT	y	Y	~ Further data to address the risk to honeybees (adults and larvae) for dimethoate and omethoate, including a risk assessment for exposure through contaminated water should be provided ~ Further data to address the risk to bumblebees should be provided	~ accumulative effects ~ solitary bees	Y	Y	no reliable		Y	yes	N	Acute (contact and oral) data on honeybees were available as well as acute (contact and oral) toxicity data on bumblebees. No reliable data were available for honeybee larvae and adult chronic (data gap). A high risk to adult honeybees was concluded based on EFSA (2013b) for all the representative uses. The same conclusion on the acute risk assessment is drawn by using the SANCO Guidance on Terrestrial ecotoxicology (2002). A number of (semi)field studies was available to refine the risk to honeybees. For the treated crop scenario on wheat, a high risk was concluded considering that lethal and sublethal effects were observed several days after application even when the substance was applied after bee flight. The same conclusion is drawn for the representative uses on sugar beet when it is not harvested before flowering. When sugar beet is harvested before flowering, low risk to honeybees is concluded. A high risk to honeybees cannot be excluded when flowering weeds are present in the field. Considering the overall information, an exclusion period (avoiding exposure of honeybees) from the treated field of 10 days was proposed as mitigation measure. However, this was not considered as sufficiently supported by data. A semifield study was available	N	N
5429	21/09/2018	methiocarb	4	I	maize	150 g a.s./ha	seed treatment	UK	y	Y	~ Further data for addressing the risk to bees (both acute and chronic) were considered necessary	~ accumulative effects ~ solitary bees	Y	Y	Y	Y for adults, repeated test recommended for larvae	Y	yes	N	Acute ecotoxicity tests for honeybees (oral and contact) and for bumblebees (only contact) were available. Additionally, chronic ecotoxicity studies with honeybees (adult and larvae) were available. On the latest, the endpoint was derived from a single exposure study; a repeated-dose test study for honeybee larvae is recommended. The Guidance Document on terrestrial ecotoxicology (European Commission, 2002a) does not provide a risk assessment scheme which is able to use the chronic toxicity data for adult honeybees and the honeybee brood. Additionally, it must be noted that the hazard quotient (HQ) approach used in case of spray applications is not suitable to perform the acute risk assessment to bees in the seed treatment scenario. The applicant provided a risk assessment based on EPPO guidance (2010). A risk assessment according to the EFSA bee guidance (2013) was not provided (data gap). Field and semifield studies with bees were available, including a consideration for the guttation route of exposure that it is suitable to occur in maize. Based on the data available, the information was insufficient to draw a robust conclusion on the risk to honeybees; thus, further information to address the risk to bees was identified (data gap; issue that cannot be	N	N
5465	10-11-2018	napropamide	3	H	OSR, brassica	765 g a.s./ha	pre sowing	UK	y	Y	~ A risk assessment to bees according to EFSA (2013) relevant for napropamide-M and its metabolites, including the risk assessment via contaminated water and for sublethal effects is missing	~ accumulative effects ~ solitary bees	Y	Y	Y	Y	no	-	N	Suitable acute (oral and contact) and chronic (adult and larvae) toxicity studies on honeybees were available. A risk assessment in line with the Guidance Document on Terrestrial Ecotoxicology (European Commission, 2002a) was provided which demonstrated a low acute (contact and oral) risk to honeybees for all the representative uses. It is, however, noted that the presented assessment does not cover an assessment of the chronic risk to honeybee larvae and adults. Therefore, a data gap was identified for a risk assessment in line with EFSA (2013) for napropamide-M and for any metabolites potentially formed in pollen and nectar. An assessment to address the risk via exposure to contaminated water was not performed (data gap). An assessment for potential sublethal effects for honeybees (e.g. effect on hypopharyngeal glands (HPG)) was not provided (data gap). An assessment of potential accumulative effects was not available. No data were available on bumblebees or solitary bees.	N	N
5418A76 V76	9-6-2018	propanil	3	H	rice	500 g/ha	BBCH 11 13	Italy	y	Y	~ Further information on potential sublethal effects on honeybees (e.g. effects on HPG) of propanil	~ accumulative effects	Y	Y	Y	Y	no	-	N	Suitable acute (oral and contact) and chronic (adult) toxicity studies on honey bees were available. It is noted that only a single exposure study was available for larvae; considering the margin of safety in the provided risk assessment, this was considered sufficient. Information on potential sublethal effects on honeybees (e.g. effects on hypopharyngeal glands (HPG)) was not available (data gap). A suitable assessment for accumulative effects was not available. Using the available data in a risk assessment in line with EFSA (2013) a low risk to honeybees was concluded for all the routes of exposure (including exposure via paddy water). It is noted that a risk assessment for exposure to guttation water was not presented, however, when a screening assessment in line with EFSA (2013) is performed, a low risk could be concluded. The same conclusion with respect to the acute risk to bees could be reached with European Commission (2002a). Considering the available information (acute toxicity studies on the major plant metabolite 3,4-DCA), a low risk via exposure to metabolites formed in pollen and nectar is expected.	N	N

5464	10-9-2018	1,3-dichloropropene	NSA ¹	nematicide	veg crops	150L/ha	pre-planting fumigation	Spain	y	Y	~ Further data for (EZ)-1,3-dichloropropene on honeybees, including acute contact and oral, chronic to adult and larvae, on sublethal effects and on metabolites occurring in pollen and nectar, a risk assessment according to EFSA (2013), where applicable and further off-field assessment covering the exposure through deposition after volatilisation	~ accumulative effects ~ bumble bees solitary bees	Y	N	N		no	-	N	Only an acute inhalation study was available on honeybees (data gap for acute and chronic data). Therefore, neither a risk assessment according to European Commission (2002a) nor according to EFSA (2013) was performed. The information to support the lack of translocation of (EZ)-1,3-dichloropropene to pollen and nectar is not considered sufficient. In addition, exposure due to re-deposition after volatilisation in weeds present in the field margins and for adjacent crops cannot be excluded (data gap and issue not finalised). The risk assessment for exposure through contaminated water was not addressed (data gap). A suitable assessment for accumulative effects was not available. Information to address sublethal effects on honeybees (e.g. effects on hypopharyngeal glands (HPG)) and on metabolites occurring in pollen and nectar was not available (data gap). No data were available on bumblebees and solitary bees	N	N
5467	15/09/2018	clodinafop	3	H	wheat, rye, triticale	60 g as/ha	BBCH 11-39	GR	y	Y	~ Further assessment of sublethal effects (e.g. effects on HPG) and risk via exposure to puddle water for honeybees	~ accumulative effects ~ solitary bees	Y	Y	Y	Y	no	-	N	Suitable acute oral and contact toxicity studies on honey bees were available. Acute studies were available for both clodinafop-propargyl and the representative formulation (A7957E). It was, however, noted that only studies using the formulation A7957E were available for chronic toxicity testing on adults and larvae. Considering the similarity of the acute endpoints (oral and contact) of A7957E compared to acute endpoints of clodinafop-propargyl, this was considered acceptable for the risk assessment. The risk to bees has been assessed according to EPPD (2010) and European Commission (2002a). A low acute (oral and contact) risk for honeybees was concluded. The same conclusion was reached by performing a risk assessment according to EFSA (2013). A long-term risk assessment, a risk assessment for the metabolites and for consumption of contaminated water was performed according to EFSA (2013). The long-term risk to honey bee larvae and adults was assessed as low. The risk assessment for metabolites was performed considering that the metabolites are 10 times more toxic than the parent compound. By following this approach, a low acute and long-term risk was	N	N
5464	29/01/2019	fenamiphos	4	nematicide	fruiting veg (permanent glasshouses)	3.84 to 10 kg/ha (drip)	pre post-planting	GR	n (not triggered by use)	n		not mentioned	Y	N	N		no	-	N	n	N	N

Attachment 2

Figure 1:

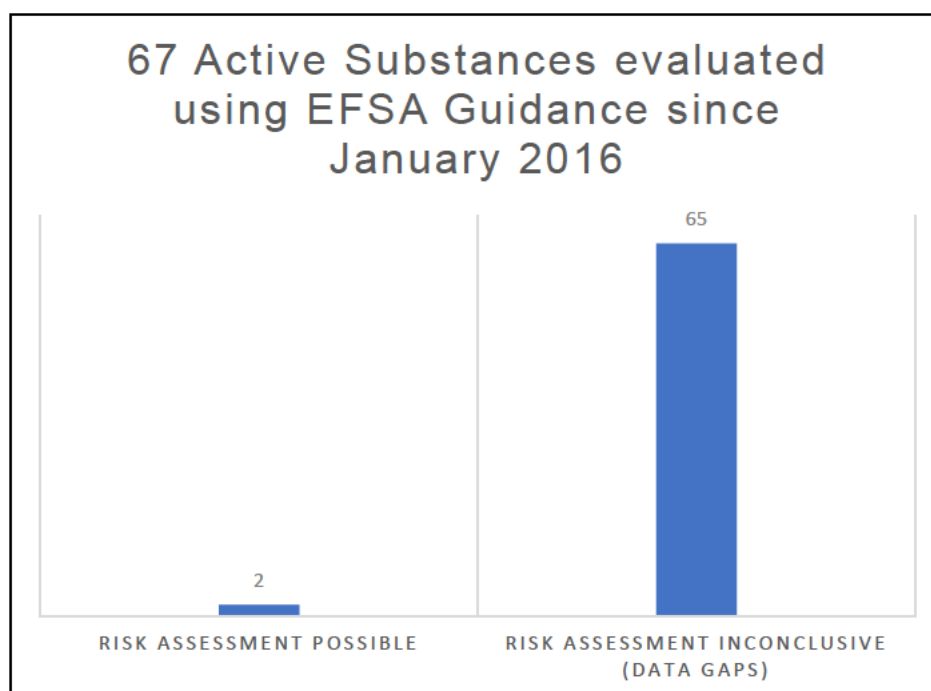

Table 1: Industry number of studies performed for **larvae toxicity** and **Honey bee chronic toxicity** generated since 2013 according to newly developed testing methods.

Larval toxicity	Honey Bee chronic oral toxicity studies
114 studies on active substances or formulated products	130 studies on active substances or formulated products
Conducted according to: <ul style="list-style-type: none"> for single exposure - <i>OECD test guideline 237 (2013)</i> repeated exposure testing - <i>OECD guidance document 239 (2016)</i> 	Conducted according to <i>OECD TG 245 (2017)</i> or its precursors.
<u>Covering 166 uses:</u>	<u>Covering 205 uses:</u>
<ul style="list-style-type: none"> 58 Herbicides 53 Fungicides 47 Insecticides 8 Plant Growth Regulators 	<ul style="list-style-type: none"> 55 Herbicides 46 Fungicides 26 Insecticides 3 Plant Growth Regulators or additives

10.2.e

Van: 10.2.e
 Verzonden: vrijdag 17 mei 2019 14:07
 Aan: 10.2.e

1. Op 10 juni 2016 heeft Nederland de Europese Commissie commentaar gestuurd met betrekking tot de Bee Guidance. Het gaat om bijlage 2 in de Kamerbrief. Naar ik begrijp maakt Nederland hier bezwaar tegen specifieke drempelwaarden ('chronic oral trigger') in de Bee Guidance. Nederland laat de Commissie weten graag herziening hiervan te zijn: "Next to the technical points that are raised, we would urge Commission to provide EFSA as soon as possible with a mandate to review the trigger values on the basis of the BEEHAVE model." VRAAG: Waarom bepleit Nederland het BEEHAVE-model te gebruiken? Waarop is deze suggestie gebaseerd? Komt dit voort uit een advies/analyse van het CTGB? Zo ja, kan ik dit inzien?

Antwoord:

Het commentaar dat op 10 juni 2016 naar de Commissie is gestuurd, is een weergave van het advies van het Ctgb. De WUR en NVWA hebben met hun expertise over bijen, modellen en landbouwpraktijk bijgedragen aan de totstandkoming ervan. De inbreng is op verzoek van LNV opgesteld. De Bee Guidance gebruikt het zogenaamde Khoury model voor de afleiding van deze drempelwaarden (trigger values): dat is een veel eenvoudiger model dan het BEEHAVE model; het BEEHAVE model beschrijft het gedrag van een bijenpopulatie realistischer dan dit Khoury model (het BEEHAVE model was nog niet beschikbaar toen EFSA de bee guidance ontwikkelde). Dit standpunt wordt ondersteund door de bijgevoegde evaluatie van het PPR Panel van EFSA uit 2015:

<https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.2903/j.efsa.2015.4125>

Zie ook de slotzin: "The PPR Panel recommends adopting the model as the basis for modelling the impact on honeybee colonies of pesticides and other stressors but further development should use a standard object-oriented language."

11.1

Toelichting voor minister:

De tekst van het NLse commentaar is destijds opgesteld door Ctgb, waarbij zij gebruik hebben gemaakt van input van de NVWA en onderzoekers van de WUR. Het commentaar m.b.t. het BEEHAVE-model kwam met name van de WUR. Het BEEHAVE-model is een internationaal model waar de WUR aan heeft meegewerkt.

Er is dus geen separaat adviesdocument van Ctgb op basis waarvan vervolgens het NLse commentaar door LNV is geschreven. LNV heeft een gesprek georganiseerd tussen Ctgb, WUR en NVWA, waarna het Ctgb een tekst heeft geschreven en die is overgenomen door LNV en als NL commentaar naar de EC gestuurd. Hier ligt dus alleen e-mail correspondentie (naast mondeling overleg destijds) aan ten grondslag. Er is geen formeel document van het Ctgb dat FTM kan inzien.

Het Ctgb-standpunt is door de jaren heen overigens consistent gebleven en weergegeven in het advies uit 2017 dat destijds naar de Kamer is gestuurd en ook is bijgevoegd bij de Kamerbrief van 18 april jl.

2. Is het nog steeds het standpunt van Nederland dat deze drempelwaarden moeten worden herzien op basis van het BEEHAVE-model?

Antwoord:

Nederland is steeds voorstander geweest van gebruik van het BEEHAVE-model boven het Khoury model (zie antwoord op vraag 1). De Commissie heeft EFSA in maart mandaat verstrekt voor de herziening van het EFSA bijenrichtsnoer. De herziening zal worden uitgevoerd door wetenschappelijke experts onder leiding van EFSA, waarbij ook kritisch naar het te gebruiken model zal worden gekeken. Het zou dus kunnen dat uit het werk van EFSA het BEEHAVE-model, een aanpassing hiervan of mogelijk zelfs een nieuw model komt. Indien een nieuw model een verdere verbetering is ten opzichte van het BEEHAVE-model dan zal Nederland daar positief over zijn. Het ministerie wacht dan ook de herziening door EFSA af.

11.1

Toelichting voor minister:

Tekst is verduidelijkt. De kern is dat NL voorstander is van het BEEHAVE-model, maar dat het zou kunnen dat EFSA tijdens haar mandaat gedurende de komende 2 jaar tot een verdere verbetering van de modellering komt. In dat geval zijn we daar voorstander van. NL houdt dus niet 'krampachtig' vast aan het BEEHAVE-model, waar het om gaat is dat we een zo waarheidsgetrouw mogelijke modellering willen.

10.2.e

Beleidsmedewerker

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (PAV)
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag |

M 06 **10.2.e**

10.2.e

Van: 10.2.e
 Verzonden: donderdag 18 april 2019 07:54
 Aan: 10.2.e)
 Onderwerp: Re: DOMUS-19098125-v5-Kamerbrief_Tijddlijn_inzake_bijenrichtsnoer

Hoi 10.2.e

Zou zeker fijn zijn als je woensdagavond telefonisch bereikbaar bent.

11.1

Groeten,
 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 18 apr. 2019 om 07:51 heeft 10.2.e @minInv.nl> het volgende geschreven:

Hoi 10.2.e heel graag gedaan natuurlijk, helaas iets minder boven de (Raads-)tafel gekomen dan gedacht.... 11.1

Veel succes met het uitdoen van de brief en natuurlijk het AO komende week.
 Als ik (telefonisch) klaar moet staan, laat weten!

Groet, 10.2.e

10.2.e

Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality
 DG Agriculture and Nature
 The Netherlands
 **31 (0)70 10.2.e
 10.2.e @minez.nl
 Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 17 apr. 2019 om 17:50 heeft 10.2.e @minInv.nl> het volgende geschreven:

Hoi 10.2.e
 Heel veel dank voor al je inzet en de tijd die je hiervoor hebt vrijgemaakt!!

Groeten,
 10.2.e

Van: 10.2.e

Verzonden: woensdag 17 april 2019 16:28

Aan: 10.2.e @minInv.nl>; 10.2.e

10.2.e @minInv.nl>

CC: 10.2.e @minInv.nl>

Onderwerp: DOMUS-19098125-v5-Kamerbrief_Tijddlijn_inzake_bijenrichtsnoer

Hallo collega's,

Ik heb hier en daar wat tekst toegevoegd aan de brief, als jullie willen overnemen kunnen we die passages wel staven.

Daarvoor voeg ik enkele documenten aan deze e-mail toe.

1. Workshop dec 2013 om GD Bees 'werkbaar' te maken

- Workshop-voorstel met doel en aanbod dat NL 'helpt' (september 2013)
- E-mail aan plv HoU (10.2.e) over workshop (September 2013) met bijlagen
- E-mail aan college's over workshop-uitkomsten ('highlights') van 16 december 2013

2. LVR:

Willen jullie nog dubbelchecken wat er allemaal in de LVR is gezegd door bewindspersonen? 11.1

- Spreektekst stas Dijksma, LVR april 2014

3. Nogmaals aandringen later:

Het feit dat NL in januari 2016 wederom heeft aangedrongen – samen met DE – dat expliciete stappen noodzakelijk zijn op dit dossier vind ik ook terug in het verslag (SCoPAFF januari 2016; passage geel gemaakt), omdat de EC (wederom) aangeeft dat er geen nieuwe ontwikkeling zijn.

Ook nog interessant wellicht:

- een NL brief van stas Dijksma aan (toen) 10.2.e van de zomer 2013 (!), waarbij aangedrongen wordt op snelle finalisering van het evaluatieproces van de neonics (waarvoor de GD Bees noodzakelijk is/was).
- Stemverklaring van 15 maart 2013 dat risico's voor bijen beter moeten worden meegenomen in de beoordeling

Verder heb ik met de EC gebeld (HoU 10.2.e en voormalig plv HoU 10.2.e 10.2.e:

Zij gaven beiden aan dat de inzet van NL op dit dossier helder en consistent was. Dat wij vaak ondersteunend waren richting EC om verder te komen met het GD en ook telkens 'aangedrongen' hebben op voortgang.

Voor nu even dit, mocht meer of andere dingen nodig zijn, laat weten!

Groet, 10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 09:21
Aan: 10.2.e
Onderwerp: DOMUS-19050557-v1-KAMERVragen_Het_proces_rond_het_Beeguidance_document
Bijlagen: DOMUS-19050557-v1-KAMERVragen_Het_proces_rond_het_Beeguidance_document.docx

Hallo 10.2.e

Hierbij een eerste aanzet voor de beantwoording van de Kamervragen over het Beeguidance.

Ik zou je willen aanraden om, nadat je zelf een eerste redactieslag hebt gemaakt, de antwoorden voor te leggen aan 10.2.e. Hij kent de historie en details beter en zal zeker nog een kwaliteitsslag kunnen maken.

Groet, 10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 12 maart 2019 15:06
Aan: 10.2.e
Onderwerp: DOMUS-19063180-v4-Beantwoording_van_vragen_over_het_proces_rondom_de_Bee_Guidance
Bijlagen: DOMUS-19063180-v4-Beantwoording_van_vragen_over_het_proces_rondom_de_Bee_Guidance.docx

Ik werd de hele tijd uit de cloud gegooit, maar hier zijn de antwoorden dan..

Groet, 10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 23 januari 2019 16:06
Aan: 10.2.e
Onderwerp: FW: ACTIE: Vraag SO pvdD. reactie 16.30

Urgentie: Hoog

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren maken zich zorgen om de gang van zaken rond het EFSA Beeguidance document en hebben hierover enkele vragen.

Kan de minister de Kamer laten weten hoe de discussie tot nu toe is verlopen en wat daarin (steeds) de opstelling van Nederland is geweest?

Is het oorspronkelijke voorstel in de loop der tijd gewijzigd? Zo ja, hoe, en hoe heeft Nederland zich daar steeds over opgesteld?

Wat is het voorstel dat nu op tafel ligt tijdens SCoPAFF? Hoe verhoudt dit zich tot het oorspronkelijke voorstel van de EFSA? Wat is de huidige positie van Nederland ten opzichte van het voorstel en hoe zit dat met de andere lidstaten?

Wanneer worden de stemmingen over dit voorstel verwacht?

11.1

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 23 januari 2019 15:23
Aan: 10.2.e 10.2.e @minez.nl> 10.2.e
 10.2.e @minez.nl> 10.2.e) 10.2.e @minez.nl> 10.2.e
 10.2.e @minez.nl>
CC: 10.2.e 10.2.e @minez.nl> 10.2.e 10.2.e @minez.nl>
Onderwerp: ACTIE: Vraag SO pvdD. reactie 16.30
Urgentie: Hoog

Ha collega's,
 Zie hieronder nog een vraag voor jullie vanuit pvdD.
 Zouden jullie ajb voor 16.30 kunnen antwoorden?
 Dank.

10.2.e

Beeguidance document

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren maken zich zorgen om de gang van zaken rond het EFSA Beeguidance document en hebben hierover enkele vragen.

Kan de minister de Kamer laten weten hoe de discussie tot nu toe is verlopen en wat daarin (steeds) de opstelling van Nederland is geweest?

Is het oorspronkelijke voorstel in de loop der tijd gewijzigd? Zo ja, hoe, en hoe heeft Nederland zich daar steeds over opgesteld?

Wat is het voorstel dat nu op tafel ligt tijdens SCoPAFF? Hoe verhoudt dit zich tot het oorspronkelijke voorstel van de EFSA? Wat is de huidige positie van Nederland ten opzichte van het voorstel en hoe zit dat met de andere lidstaten?

Wanneer worden de stemmingen over dit voorstel verwacht?

10.2.e

10.2.e

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

M: +31 (0) 6 10.2.e

E: 10.2.e @minez.nl

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 25 april 2018 18:29
Aan: 10.2.e
Onderwerp: FW: antwoorden SO
Bijlagen: Beantwoording SO neonicotinoiden.docx

Urgentie: Hoog

En ook voor jullie natuurlijk...

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 25 april 2018 18:28
Aan: 10.2.e
 10.2.e

Onderwerp: antwoorden SO

Urgentie: Hoog

Beste mensen,

Dit is de versie die ik zojuist heb afgegeven aan de minister (heb nog punten en komma's aangepast). Dank voor alle snelle acties vanmiddag!

10.2.e, misschien wel handig om bereikbaar te zijn voor eventuele vragen van de minister vanavond. Ik sluit hier nu af. Fijne avond en tot morgen!

Groeten, 10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 25 april 2018 18:19
Aan: 10.2.e
Onderwerp: RE: 18075114.docx

Hoi 10.2.e,

Dit is de versie (heb nog punten en komma's aangepast) die ik nu bij de minister ga neerleggen.

Groeten, 10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 25 april 2018 17:55
Aan: 10.2.e
Onderwerp: 180/5114.docx

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 18 februari 2019 17:48
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: FW: 19050559 m.b.t. Bhm KAMERVRAGEN Het proces rond het Beeguidance document
Bijlagen: DOMUS-19050559-Bhm KAMERVRAGEN Het proces rond het Beeguidance document.UDM

Hoi 10.2.e

Ik heb bijgaande behandelmap op je naam gezet. PvdD is er in geslaagd om 20 vragen te stellen over het BeeGuidance document en de behandeling van voorstellen in de laatste SCoPAFF vergadering. 11.1

Morgen maar overleggen hoe aan te pakken, in overleg met Ctgb.

Groetjes

10.2.e

10.2.e
 10.2.e Gewasbescherming Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit Ministerie van
 Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
 E 10.2.e @minez.nl
 T +31 6 10.2.e
 @10.2.e

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: 10.2.e@minez.nl <10.2.e@minez.nl>
 Verzonden: maandag 18 februari 2019 17:30
 Aan: 10.2.e) 10.2.e @minez.nl>
 Onderwerp: 19050559 m.b.t. Bhm KAMERVRAGEN Het proces rond het Beeguidance document

Er is een document ter behandeling aangeboden en toegevoegd aan uw werkvoorraad, met als onderwerp: Bhm KAMERVRAGEN Het proces rond het Beeguidance document

Via bovenstaande link kunt u de behandelmap direct openen.

In de route zijn de volgende notities opgenomen:

|>0<001=>Uitzetten route door Directie**DGA-PAV**18-02-19**10.2.e

Op verzoek van 10.2.e is map naar 10.2 overgezet

|><

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Onderwerp: FW: Bee Guidance en ECPA initiatieven voor werkbare opties risk assessment voor bijen - deadline Commissie 3 september 2018
Datum: donderdag 30 augustus 2018 10:29:35
Bijlagen: [image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.jpg](#)
[ETS_neonicotinoiden-richtsnoer-bijen.docx](#)

Ter info

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 30 augustus 2018 10:20
Aan: 10.2.e
Onderwerp: RE: Bee Guidance en ECPA initiatieven voor werkbare opties risk assessment voor bijen - deadline Commissie 3 september 2018
 Dag beide,
 Ik stuur jullie eerst een factsheet mee (1 A4) met ons standpunt op dit dossier en achtergrond. Ik besprak gisteren met het Ctgb dat het advies uit 2017 nog steeds staat. COM heeft duidelijk vrijwel niets overgenomen van het NL commentaar in het nu afgestofte oude voorstel. Ook niet van andere lidstaten overigens. Ctgb stelt voor dit advies te actualiseren en opnieuw te sturen aan COM. (zij liggen dit eerst voor aan mij en 10.2.e)
 COM legt het voorstel voor in de vorm van een Commission notice. Formeel is daarop geen goedkeuring van LS nodig.

11.1

Groetjes,

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 29 augustus 2018 17:51
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: RE: Bee Guidance en ECPA initiatieven voor werkbare opties risk assessment voor bijen - deadline Commissie 3 september 2018

Dag 10.2.e

Vanmiddag had 10.2.e een afspraak met CTGB om onze NL-reactie op het Cie document af te stemmen.

Zie hieronder de betreffende passage uit een mail van 10.2.e

Guidance document bijen

COM vraagt vóór 3 sept reactie van LS op haar voorstel voor een gefaseerde invoering van het beoordelingsrichtsnoer voor bijen. COM wil daarover een Commission Notice publiceren. Die moet regelen dat bepaalde onderdelen van het richtsnoer –daar waar geharmoniseerde testmethoden zijn ontwikkeld en beschikbaar zijn ter invulling van de datavereisten voor bijen in de Uniform Principles - data moet worden geleverd door de industrie en een beoordeling plaatsvindt door de lidstaten. De COM Notice benoemt ook welke onderdelen van het richtsnoer nog niet in werking treden (want geen testmethoden beschikbaar). NL heeft eerder (2017) gemeld dit richtsnoer niet werkbaar te vinden; het leidt er nl. toe dat alle stoffen afvallen in de

1^e tier (dit wijst erop dat de beoordeling te streng is) tegelijkertijd heeft NL ook steeds aangedrongen op haast met het vaststellen van dit richtsnoer en het ontwikkelen van testmethoden voor m.n. wilde bijen. We bespreken het actuele Ctgb-advies.

Het hangt dus af welke delen van de guidance wel/niet in werking treden voor het bepalen van onze reactie. 10.2.e is op de hoogte van hetgeen WUR gisteren heeft gepresenteerd (ik heb haar de ppt doorgestuurd) en ga er even van uit dat onderstaande mail haar en CTGB collega's heeft bereikt.

@10.2.e wat was het resultaat van jullie bespreking vanmiddag?

Groetjes

10.2.e

10.2.e

Team Gewasbescherming

Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

E: 10.2.e@minez.nl

T +31 6 10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e

Verzonden: woensdag 29 augustus 2018 17:22

Aan: 10.2.e

Onderwerp: FW: Bee Guidance en ECPA initiatieven voor werkbare opties risk assessment voor bijen - deadline Commissie 3 september 2018

10.2.e hier hadden we het gisteren over bij de WUR maar mijn indruk daaruit was dat er voorlopig nog geen goede methodiek is voor beoordelen van impact op bijenpopulaties. Deel jij dat? Wel verassend dat er nu dan een plan van de EC voor zou zijn.

10.2.e kan jij dit plaatsen?

Groeten,

10.2.e

Van: Nefyto [mailto:10.2.e@nefyto.nl]

Verzonden: woensdag 29 augustus 2018 16:58

Aan: 10.2.e

10.2.e

10.2.e

Onderwerp: Bee Guidance en ECPA initiatieven voor werkbare opties risk assessment voor bijen - deadline Commissie 3 september 2018

Dames en heren,

Gezien de zomerperiode en het belang van dit onderwerp voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen, sturen we deze email aan een relatief breed aantal geadresseerden.

Vanuit Brussel hebben we begrepen dat de Europese Commissie een nieuwe versie van het implementatie plan voor de Bee Guidance heeft gepresenteerd en aan de lidstaten commentaar heeft gevraagd **voor 3 september a.s.** Hoewel we niet beschikken over deze laatste versie, begrijpen we dat deze sterk overeenkomt met de versie uit 2016. Onze bezwaren daartegen staan nog recht overeind.

Regelmatig hebben we deze bezwaren aan u kenbaar gemaakt. Ook heeft op 25 mei jl. een technische bespreking plaatsgevonden tussen experts vanuit het ECPA en het Ctgb, waarbij ook voorstellen van de industrie zijn toegelicht.

Onderstaand nogmaals een samenvatting van het standpunt van de industrie:

1. Een ingrijpende herziening van het EFSA Bee Guidance document is noodzakelijk om een werkbare en consistente benadering te krijgen. Een gefaseerde implementatie van de huidige Guidance zal niet bij toverslag de fundamentele problemen van de huidige guidance oplossen.
2. Sinds EFSA in januari 2016 is gestart met het gebruik van de huidige guidance om conclusies op te baseren bij de evaluatie van actieve stoffen hebben we de praktische consequenties ervaren van dit overconservatieve guidance document:
 - In bijna alle EFSA conclusies (voor zowel conventionele als "groene" actieve stoffen) zijn data gaps vastgesteld in de risicobeoordeling die tot problemen leiden voor risk managers op het niveau van producttoelating.
 - Een van de meest problematische aspecten is de chronische trigger value voor de honingbij die het risico extreem overschat en die vrijwel alle stoffen naar de higher tier duwt.
 - Vervolgens zijn de vereisten voor de higher tier studies in het EFSA document simpelweg onwerkbaar, waardoor aanvragers geen verfijningsopties hebben (en

we zien dat vrijwel alle studies die sinds 2016 zijn ingediend zijn afgewezen).

3. Sinds het EFSA document in 2012 is opgesteld hebben wetenschap, industrie en regulators enorm veel kennis verworven over de risicobeoordeling van bestuivers.
4. Daarom zouden nu stappen gezet moeten worden in de richting van een realistische, werkbare en robuuste Guidance waarbij deze nieuwe ontwikkelingen worden meegenomen (het ECPA werk met betrekking tot verfijningsopties zoals opgenomen in de bijlage is daarvoor beschikbaar. De links naar de in het overzicht genoemde documenten kunnen we u indien gewenst toesturen).
5. Daarom is het in onze ogen noodzakelijk dat de Commissie en de lidstaten op EU niveau in gesprek gaan om een werkbare oplossing te vinden. Met het gedeeltelijk implementeren van de Guidance ontstaat zo'n oplossing in elk geval niet.

Met dank voor uw aandacht en vriendelijke groet,

10.2.e

cid:image001.png@01D15206.6952CAD0

Nefyto

Hogeweg 16, Den Haag

+31 70 10.2.e

nefyto@nefyto.nl

[@NefytoNL](#)

www.nefyto.nl

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 19 maart 2019 11:47
Aan: 10.2.e
Onderwerp: FW: Update studies ihkv Guidance document on bees

Zie hieronder...

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 19 maart 2019 11:35
Aan: 10.2.e
Onderwerp: RE: Update studies ihkv Guidance document on bees

.Beste 10.2.e,

Je timing is perfect...ik zit net in de bijeenkomst van de BO begeleidingscommissie (voorgezet door jouw collega 10.2.e) om uitleg te geven over de voortgang in het bijenproject. Je hoort het nu dus net iets eerder dan je collega's :-)

Het klopt dat er verschillende producten in de pijplijn zitten.

We hebben een publicatie over de achtergrondmortaliteit van foerageerbijen in de maak, waarbij we proefondervindelijk hebben gekeken wat deze mortaliteit is in een Nederlandse situatie. Hierbij komen we op hogere waardes dan welke in de EFSA guidance gebruikt worden. Grofweg wordt hier een factor 2 aan conservatisme door EFSA geïntroduceerd, de precieze getallen volgen nog dus pin me hier niet op vast.

Tevens is er een publicatie in de maak over de lineaire effect curve zoals deze door EFSA wordt gebruikt om de triggers af te leiden. Aangezien een reguliere effect curve (dosis response relatie uit een laboratorium proef) sigmoïde van vorm is, zit hier zekere een mate van conservatisme in. Wij maken nu een vergelijking tussen de twee benaderingen om na te gaan wat dat conservatisme dan precies is.

Beide zaken haken in op het bepalen van de zogenaamde 'trigger value' die de risicobeoordeling aanstuurt en het fnuikende is een beetje dat ze ook onderlinge afhankelijkheden hebben, waardoor ze elkaar versterken en het geheel conservatiever maken dan je op basis van de afzonderlijke uitkomsten zou verwachten.

We hopen dit afgerond te hebben in de eerste helft van 2019.

Met vriendelijke groeten,

10.2.e

10.2.e
 10.2.e

Wageningen Environmental Research
 Team Environmental Risk Assessment
 Postbus 47, 6700 AA, Wageningen

10.2.e
 10.2.e

Tel. 0317 10.2.e

www.wur.nl/environmental-research
www.sinderhoeve.org

From: 10.2.e <10.2.e@minez.nl>

Sent: dinsdag 19 maart 2019 11:20

To: 10.2.e 10.2.e k@wur.nl

Subject: Update studies ihkv Guidance document on bees

Hallo 10.2.e

Binnen Europa en de politiek staat het GD on bees inmiddels weer volop in de picture. Heb jij een kleine update van het WUR-onderzoek naar bijen en hommels? De resultaten van jullie onderzoek kunnen van groot belang zijn

in de discussie. Het staat me bij dat één van de twee publicaties begin 2019 zou worden opgeleverd en de andere iets later.

Groet, 10.2.e
10.2.e

Beleidsmedewerker

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (PAV)
Cluster Plantgezondheid/Fytosanitaire Markttoegang (CPFM)
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag |

M 06 10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 20 juni 2017 09:04
Aan: 10.2.e
Onderwerp: Fwd: Ter informatie voorstellen ECPA Bee Guidance
Bijlagen: 170609 ECPA 28028_ECPA Proposal for a protective and workable EU Bee Risk Assessment.pdf; ATT00001.htm; 170616 ECPA 28136_Letter_to_DG_SANTE_on_the_ECPA_proposal_for_a_protective_and_workable_EU_Bee_Risk_Assessment_.pdf; ATT00002.htm; 170614 Bayer - Explanatory Document Practical Approach Bee Pollinator Risk Assessment.pdf; ATT00003.htm

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Met vlag

Ha 10.2.e

Kun jij hier naar kijken? Is er al reactie van ctgb op het voorstel van DE voor zo'n werkgroep die naar bee guidance kijkt? Zien zij die noodzaak ook?

Dank 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPad

Begin doorgestuurd bericht:

Van: 10.2.e 10.2.e @bayer.com>
Aan: 10.2.e 10.2.e @minez.nl> 10.2.e
 10.2.e @minez.nl>
Kopie: 10.2.e 10.2.e @bayer.com>, 10.2.e
 10.2.e @bayer.com>

Onderwerp: Ter informatie voorstellen ECPA Bee Guidance

Beste 10.2.e en 10.2.e

Waarschijnlijk al binnengekomen via andere kanalen, dus misschien ten overvloede. Bijgesloten concrete voorstellen van ECPA voor aanpassing van de Bee Guidance en de brief die zij aan de Commissie hierover hebben gestuurd. Tevens bijgesloten een door ons gemaakte samenvatting van het voorstel van ECPA.

Mochten jullie vragen hebben over de inhoud (het is nogal technisch) dan zijn onze specialisten beschikbaar om deze te beantwoorden.

Wij denken dat het een goed idee is dat de Commissie een technische werkgroep opzet om de Bee Guidance te bespreken en waar nodig te herzien. De bijgevoegde voorstellen bieden hier handvatten voor. Die lichten wij graag toe in de werkgroep. Met een dergelijke aanpak kan de impasse die is ontstaan rond de Bee Guidance misschien worden doorbroken.

Met vriendelijke groet,

10.2.e
 10.2.e

Bayer: Science For A Better Life

Crop Science Division
 Bayer CropScience SA-NV
 Bayer NL-CS
 Energieweg 1
 3641 RT Mijdrecht, the Netherlands
 Tel: +31 297 10.2.e
 Fax: +31 297 10.2.e

Mobile: +31 10.2.e
E-mail 10.2.e @bayer.com
Web: <http://www.bayer.nl>

The information contained in this e-mail is for the exclusive use of the intended recipient(s) and may be confidential, proprietary, and/or legally privileged. Inadvertent disclosure of this message does not constitute a waiver of any privilege. If you receive this message in error, please do not directly or indirectly use, print, copy, forward, or disclose any part of this message. Please also delete this e-mail and all copies and notify the sender. Thank you.

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 2 juli 2019 22:32
Aan: 10.2.e
Onderwerp: Fwd: Toezegging Schouten beeguidance

Hoi 10.2.e

Zie onderstaande vragen van Ouwehand over het bijenrichtsnoer. Kan je hier morgenochtend reacties op maken?

Groeten,
 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPad

Begin doorgestuurd bericht:

Van: 10.2.e 10.2.e @minlnv.nl>
Datum: 2 juli 2019 om 22:02:05 CEST
Aan: 10.2.e 10.2.e @minlnv.nl>
Onderwerp: Doorst.: [FS] Toezegging Schouten beeguidance [PDI]

Ha 10.2.e

Vanuit de PvdD werd ook gewezen op een tweetal toezeggingen gedaan bij AO. Hier komt men morgen vermoedelijk ook op terug.
 Kunnen jullie hier ook naar kijken?
 Groet 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: 10.2.e 10.2.e @minlnv.nl>
Datum: 2 juli 2019 om 21:38:50 CEST
Aan: 1 10.2.e @minlnv.nl>
Onderwerp: Doorst.: [FS] Toezegging Schouten beeguidance [PDI]

10.2.e

10.2.e

Carola Schouten

Begin doorgestuurd bericht:

Van: 10.2.e @tweedekamer.nl>
Datum: 2 juli 2019 om 19:18:48 CEST
Aan: 10.2.e @minlnv.nl" 10.2.e @minlnv.nl>
Kopie: 10.2.e 10.2.e @tweedekamer.nl>
Onderwerp: FW: Toezegging Schouten beeguidance

Ha 10.2.e ,

Zoals beloofd het punt over de Beeguidance waar we het vanmiddag over hadden. Er ligt dus een voorstel voor een gefaseerde invoering van het bijenrichtstnoer, waar de minister

mee in wil stemmen, en wij zouden graag weten wat dan precies het verschil is ten opzichte van het huidige beoordelingskader. Zie onder!

Dank en groet,

10.2.e

Van: 10.2.e

Verzonden: dinsdag 2 juli 2019 19:03

Aan: 10.2.e

Onderwerp: Toezegging Schouten beeguidance

Tijdens het AO L&V Raad van 12 juni heeft de minister toegezegd dat zij een overzicht zou sturen van het verschil tussen het voorstel voor een nieuwe Bee Guidance en het beoordelingskader uit 2001. Uit de reactie op de aangenomen motie over de aangenomen motie-Ouwehand (Kamerstuk 21501-32, nr. 1175), bleek dat de minister van mening is dat het beter is voor de bescherming van bijen en hommels als het voorstel nu wordt aangenomen.

Een Nederlandse stem tegen een gefaseerde invoering zou ertoe kunnen leiden dat er geen meerderheid is voor het voorstel van de Europese Commissie en dat de Europese Commissie vervolgens weer opnieuw een traject moet starten voor een nieuw voorstel voor invoering van het bijenrichtsnoer en een nieuwe juridisch traject tot aanpassing van de Uniforme Beginselen. Geen besluit over een gefaseerde invoering in juli zou dus kunnen leiden tot een vertraging van een tot twee jaar. Daar is de bescherming van bijen en hommels niet bij gebaat.

(...)

Indien de Europese Commissie in juli 2019 een voorstel voor een gefaseerde invoering van het bijenrichtsnoer en bijbehorende aanpassing van de Uniforme Beginselen voorlegt aan de Lidstaten, ben ik voornemens in te stemmen met het voorstel met een stemverklaring waarbij ik de Europese Commissie en Lidstaten oproep om voor eind 2019 de bijenrichtsnoer in zijn geheel in te voeren. Tijdens de komende Landbouw- en Visserijraad zal ik een vergelijkbare oproep doen aan de Europese Commissie en lidstaten.

De minister zei hier tijdens het AO L&V Raad van 12 juni bij dat de Kamer hier dan aan de hand van dit toegezegde overzicht zelf over kan oordelen. Hier moet dan nog voldoende tijd voor zijn, en ook om dit nog met de minister over te kunnen praten.

Tevens zei ze dat het voorstel er al is. "De Commissie zegt dat datgene wat nu voorligt, in stemming wordt gebracht."

We zouden dan ook graag morgen dit overzicht van het verschil tussen het voorstel en het beoordelingskader uit 2011 willen hebben, zodat we hier donderdag bij het VAO op terug kunnen komen.

Uit het verslag:

Mevrouw Ouwehand vroeg of ik inzichtelijk kan maken wat er nu ligt en wat er straks door de Commissie als voorstel ter stemming voorgelegd gaat worden.

De Commissie zegt dat datgene wat nu voorligt, in stemming wordt gebracht. Als je dat wegstemt, wil dat niet zeggen dat er gelijk een in de ogen van mevrouw Ouwehand betere Bee Guidance

voor in de plaats komt. Sterker nog, dan heb je de kans dat je weer helemaal terug bent bij af.

(...)

Ik zal uw Kamer een overzicht toesturen van wat er nu ligt en wat dat inhoudt. Dan kunt u dat zelf ook beoordelen. Dat zal ik doen zodra dat kan.

Op een gegeven moment moet er ook een voorstel liggen. **Ik heb aangegeven dat de Commissie waarschijnlijk met een voorstel zal komen.**

De motie vraagt om het oorspronkelijke model in werking te laten treden, maar ik heb zo'n vermoeden dat dit voorstel niet door de Commissie zal worden voorgelegd. Dan is de vraag of je tegen stemt omdat het niet het complete, oorspronkelijke voorstel is, met het risico dat er een vertraging komt van misschien wel een of twee jaar. Of ga je wat er ligt goedkeuren en je er verder voor inspannen dat er nog verder verbeteringen aangebracht kunnen worden?

Ik heb de Kamer gemeld dat dat laatste mijn inzet zou zijn. Dan kun je in ieder geval van start met iets wat er ligt. Anders is het risico op enorme vertraging groot.

Hoewel mevrouw Ouwehand dat niet gelooft, wil ik nog steeds dat er snel een nieuwe Bee Guidance gaat komen. Dat is het dilemma dat nu voorligt.

“Ik zal u inzicht geven in wat er is, zodat u zelf kunt beoordelen of het voldoende is om de eerste stap te zetten. Dat is het dilemma. Ik zou er zelf erg aan hechten om alvast van start te kunnen gaan met wat er in ieder geval al wel is.”

De **voorzitter**:

Dat is bij dezen genoteerd. Dan is er nog een toezegging.

- De minister zal een overzicht sturen van hoe het voorstel voor een nieuwe Bee Guidance zich verhoudt tot het huidige beoordelingskader, zodra de Europese Commissie hiervoor een voorstel voorlegt.

Minister **Schouten**:

Ik probeer het hier ook wat scherper te krijgen. Het oorspronkelijke voorstel rondom de Bee Guidance ten opzichte van wat er nu vanuit de Commissie wordt voorgesteld, dát verschil.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD):

Nee, ten opzichte van het huidige beoordelingskader, het beoordelingskader uit 2001, dat nog steeds wordt gebruikt. En wat ligt er dan nu voor?

De **voorzitter**:

Dank u wel, mevrouw Ouwehand, voor uw aanvulling en verduidelijking. En ook dank

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 6 maart 2019 11:40
Aan: 10.2.e
Onderwerp: Kamervragen Ouwehand inzake Bee Guidance - bhm 19050559

Hallo 10.2.e

Zou je vandaag nog kunnen kijken naar de beantwoording van de Kamervragen van Ouwehand inzake het proces rondom de Bee guidance (behandelmap 19050559)? In de beantwoording is namelijk toegezegd om het voor 13 maart in de Kamer te hebben liggen.

Alvast bedankt!

Groet, 10.2.e

10.2.e

Beleidsmedewerker

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)
 Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (PAV)
 Cluster Plantgezondheid/Fytosanitaire Markttoegang (CPFM)
 Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
 Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag |

M 06 10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 7 maart 2019 14:52
Aan: 10.2.e
Onderwerp: KVR Ouwehand
Bijlagen: KVR Ouwehand.docx

Ha 10.2.e,

Hierbij de beantwoording van de Kamervragen zoals deze hier de lijn in zijn gegaan.

Groet, 10.2.e

10.2.e

Beleidsmedewerker

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)
 Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (PAV)
 Cluster Plantgezondheid/Fytosanitaire Markttoegang (CPFM)
 Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
 Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag |

M 06 10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 10 juli 2018 10:25
Aan: 10.2.e
Onderwerp: neo's
Bijlagen: Commissievoorstellen_om_restricties_op_te_leggen_aan_het_gebruik_van_drie_neonicotinoïden.pdf; Factsheet_neonicotinoiden 20-4.docx

Ha 10.2.e
Wellicht het beste om de Kamerbrief naar 10.2.e te sturen (zie bijlage). Dat is het officiële standpunt van de Minister. Ik heb ook nog een factsheet van april (voor de stemming) toegevoegd voor wat meet achtergrondinformatie..

10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 17 juli 2019 11:44
Aan: 10.2.e @ec.europa.eu
CC: 10.2.e @ec.europa.eu; 10.2.e
Onderwerp: NL statements for the minutes - July SCoPAFF

Dear 10.2.e

I hereby send you the NL declaration on 2 points to be included in the minutes.

A8.1 – Guidance document on bees

- As indicated in earlier meetings, the Netherlands intends to agree with the current guidance document and implementation plan. In addition, we urge the Commission and the Member States to implement the B-part of the implementation-plan as soon as possible, but by the end of 2019 at the latest.
- We will repeat this statement when the guidance document is to be voted upon in the SCoPAFF meeting.

BR

Best regards,

10.2.e

10.2.e

Beleidsmedewerker

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)
 Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (PAV)
 Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
 Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag |

M 06 10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
 Verzonden: donderdag 8 augustus 2019 13:01
 Aan: 10.2.e
 Onderwerp: RE: DOMUS-19198122-v1-verzoek_aan_Ctgb_voor_leveren_input_bijenrichtsnoer

11.1

Van: 10.2.e
 Verzonden: donderdag 8 augustus 2019 12:59
 Aan: 10.2.e
 Onderwerp: RE: DOMUS-19198122-v1-verzoek_aan_Ctgb_voor_leveren_input_bijenrichtsnoer

Hoi 10.2.e

Dank voor de nota. Paar punten:

- 11.1

- 11.1

Zie in de bijlage mijn specifieke opmerkingen en revisies.

Groeten,
 10.2.e

Van: 10.2.e
 Verzonden: donderdag 8 augustus 2019 10:41
 Aan: 10.2.e @minInv.nl>; 10.2.e
 10.2.e @minInv.nl>
 Onderwerp: RE: DOMUS-19198122-v1-verzoek_aan_Ctgb_voor_leveren_input_bijenrichtsnoer

Ha 10.2.e

Goede insteek, alleen is het onderscheid tussen het huidig beoordelingskader en het EFSA bijenrichtsnoer niet geheel duidelijk. De uitvraag van EFSA betreft toch de ervaringen met het huidig beoordelingskader (guidance document on terrestrial ecology uit 2002)? Wellicht goed om het dan ook 'huidig beoordelingskader' te noemen. Er is momenteel geen specifiek bijenrichtsnoer van kracht.

Dit zal wellicht de nodige verwarring voorkomen.

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e
 Verzonden: woensdag 7 augustus 2019 16:33
 Aan: 10.2.e @minInv.nl>; 10.2.e @minInv.nl>
 Onderwerp: DOMUS-19198122-v1-verzoek_aan_Ctgb_voor_leveren_input_bijenrichtsnoer

10.2.e 10.2.e

Voordat ik deze nota voor commentaar voorleg aan het Ctgb, wil ik graag jullie mening/advies over de strekking ervan.

Het is nu in het format van een informerende nota.

Als jullie het eens zijn met mijn 'advies' aan het Ctgb om niet meer terug te vallen op eerder ingediend commentaar maar de input sec te beperken tot ervaringen van het gebruik van het richtsnoer bij de beoordeling van concrete dossiers, dan lijkt me het goed dat 10.2.e het advies dat ik al aan 10.2.e heb meegegeven, ook bevestigt aan het Ctgb-MT.

Groetjes

10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 9 april 2019 08:40
Aan: 10.2.e
Onderwerp: Re: Nota en Kamerbrief bijenrichtsnoer

Hallo 10.2.e 10.2.e
Goed werk!

11.1

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 9 apr. 2019 om 00:22 heeft 10.2.e @minlnv.nl het volgende geschreven:

Jan-Kees, Marjolijn,

11.1

10.2.e

PS. 10.2.e ik heb in de nota en Kamerbrief nog wat tekstuele aanpassingen doorgevoerd, dus graag de bijgevoegde versies overnemen in Domus.

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 19 september 2018 17:10
Aan: 10.2.e
Onderwerp: RE: Beantwoording gevraagd: SO Landbouw- en Visserijraad

Het initiatief van de Europese Commissie om lidstaten de versterkte risicobeoordelingen van landbouwgif van European Food Safety Authority (EFSA) te laten bekrachtigen zal risico's verminderen. Kan de minister toelichten of dat betekent dat de EFSA-richtlijnen zullen worden aangescherpt?

Ja. De Europese Commissie heeft voorstellen gepresenteerd om het concept-richtsnoer voor bijen, dat is gebruikt voor de recente EFSA herevaluatie op drie neonicotinoiden, te bekrachtigen. Hiermee wordt de beoordeling van stoffen aangescherpt, specifiek op de risico's voor bijen.

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 19 september 2018 16:00
Aan: 10.2.e
Onderwerp: FW: Beantwoording gevraagd: SO Landbouw- en Visserijraad
Urgentie: Hoog

Beste 10.2.e

Ik heb 10.2.e zojuist laten weten dat wij de vraag over de guidance oppakken. Kun jij een conceptantwoord dichten op deze vraag? Lukt dat vandaag / morgen?

Groet,

10.2.
e

Van: 10.2.e 10.2.e @minez.nl>
Verzonden: woensdag 19 september 2018 15:35
Aan: 10.2.e 10.2.e @minez.nl>; 10.2.e 10.2.e @minez.nl>; 10.2.e @minez.nl>; 10.2.e @minez.nl>; 10.2.e
Onderwerp: FW: Beantwoording gevraagd: SO Landbouw- en Visserijraad
Urgentie: Hoog

Hoi allen,

De bijenvragen heb ik opgezocht in bijgaand document van 10.2.e en er voor het gemak een apart doc van gemaakt (zie domusdoc). Volgens mij zijn de 4 vragen te verdelen onder 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e en 1 voor mij.

Hoor graag of jullie het met de verdeling eens zijn en of het lukt de vraag op te pakken (deadline maandag a.s.).

Gr
10.2.e

Van: 10.2.e [mailto:10.2.e@minez.nl]

Verzonden: woensdag 19 september 2018 14:46

Aan: 10.2.e

10.2.e

10.2.e

10.2.e

10.2.e

10.2.e

CC: 10.2.e

10.2.e

10.2.e

Onderwerp: Beantwoording gevraagd: SO Landbouw- en Visserijraad

Urgentie: Hoog

Beste allen,

Maandagmiddag hebben wij de inbreng voor het SO Landbouw- en Visserijraad ontvangen. Onder enorme tijdsdruk ligt deel 1 van de beantwoording (van vragen over de agenda van de Informele landbouwraad + Afrikaanse varkenspest) nu alweer in de Kamer. Enorm bedankt voor iedereen die daaraan heeft bijgedragen!

Door de drukte en het directie-uitje van gisteren volgt nu pas de uitzetmail van deel 2. Bijgevoegd vinden jullie het bestand met vragen. In de opmerkingen staat de toedeling ervan. Vragen die groen gemarkeerd zijn, zijn reeds beantwoord. Iedereen die in deze mail in de 'aan' regel staat, heeft één of meerdere vragen toebedeeld gekregen.

10.2.e en ik ontvangen de beantwoording graag uiterlijk maandag 24 september van jullie. Sta je ergens onterecht ingedeeld? Laat het ons vooral even weten.

Groet en bij voorbaat dank,

10.2.e

.....
Directie Europees Landbouw- en Visserijbeleid en Voedselzekerheid

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Bezuidenhoutseweg 73 | 2595 AC | Den Haag | A-Passage 4

Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

.....
M +31 (0)6 10.2.e

E 10.2.e @minez.nl

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 27 juni 2019 12:07
Aan: 10.2.e @ec.europa.eu
Onderwerp: RE: Beeguidance note taking in July?

Hi 10.2.e,

Is there a specific reason why we need to wait for the scrutiny period for the endorsement of the Bee guidance? In our perception the modification of the Uniform principles and Bee guidance were always to be accepted together. Now, we are going to vote on a modification based on data from a guidance which is not endorsed yet.

Best wishes, 10.2.e

Van: 10.2.e @ec.europa.eu
Verzonden: donderdag 27 juni 2019 11:23
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e @ec.europa.eu; 10.2.e @ec.europa.eu
Onderwerp: RE: Beeguidance note taking in July?

Dear 10.2.e

I am afraid this is not possible as there is a scrutiny period for the modification of the uniform principles. Once that is over and the modification is adopted, the Bee GD can be tabled for endorsement.

Kind regards,

10.2.e

From: 10.2.e) [mailto:10.2.e@minlnv.nl]
Sent: Thursday, June 27, 2019 11:20 AM
To: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Subject: RE: Beeguidance note taking in July?

Hi 10.2.e

Thank you for this swift reply. This means that the Bee guidance, if the Uniform Principles will be voted upon, will up for a note-taking in July?

Willem

Van: 10.2.e @ec.europa.eu 10.2.e @ec.europa.eu>
Verzonden: donderdag 27 juni 2019 11:10
Aan: 10.2.e 10.2.e @minlnv.nl>
CC: 10.2.e @ec.europa.eu; 10.2.e @ec.europa.eu
Onderwerp: RE: Beeguidance note taking in July?

Dear 10.2.e

It will not be the Bee guidance itself which will appear in Part B but the amendment of the uniform principles. This amendment needs to be in place before the Bee GD can be endorsed. The feedback mechanisms is currently ongoing for this proposal and will end of few days before the PAFF. You can access it via this link: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/initiatives/ares-2019-3777535_en.

Pending on the comments received, a vote will be taken either on that shared revision or a next revision might be necessary. Given the deadline for the feedback, it will be this currently shared revision which will be shared on CIRCABC shortly.

My apologies for not informing about the launch of the feedback earlier as promised but I erroneously thought you were already aware.

Kind regards,

10.2.e

From: 10.2.e [mailto:10.2.e@minlnv.nl]
Sent: Thursday, June 27, 2019 10:35 AM
To: 10.2.e
Cc: 10.2.e)
Subject: RE: Beeguidance note taking in July?
Importance: High

Hi 10.2.e

I am informed that the Bee Guidance will be part of the B-points of the agenda for the July meeting. Is that correct? And if so, do you have a date when we can receive the final proposal from the Commission?

Many thanks for your reply..

Best regards,

10.2.e

Van: 10.2.e @ec.europa.eu 10.2.e @ec.europa.eu>
Verzonden: donderdag 6 juni 2019 08:39
Aan: 10.2.e 10.2.e @minlnv.nl>
CC: 10.2.e @ec.europa.eu; 10.2.e @ec.europa.eu
Onderwerp: RE: Beeguidance note taking in July?

Dear 10.2.e

Unfortunately it not launched yet. I will let you know as soon as available!

Kind regards,

10.2.e

From: 10.2.e [mailto:10.2.e@minlnv.nl]
Sent: Wednesday, June 05, 2019 4:59 PM
To: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Subject: RE: Beeguidance note taking in July?

Dear 10.2.e

Do you have a link to the public consultation of the Uniform Principles?

Thank you in advance for your reply!

10.2.e

Van: 10.2.e@ec.europa.eu 10.2.e@ec.europa.eu>
Verzonden: vrijdag 10 mei 2019 11:45
Aan: 10.2.e 10.2.e@minlnv.nl>
CC: 10.2.e@ec.europa.eu; 10.2.e@ec.europa.eu
Onderwerp: RE: Beeguidance note taking in July?

Dear 10.2.e

That is indeed still our intention. I just cannot confirm 100% today because of the ongoing procedures to make this possible.

Kind regards,

10.2

From: 10.2.e 10.2.e@minlnv.nl>
Sent: Friday, May 10, 2019 9:34 AM
To: 10.2.e 10.2.e@ec.europa.eu>
Cc: 10.2.e 10.2.e@ec.europa.eu>; 10.2.e@ec.europa.eu>
Subject: RE: Beeguidance note taking in July?

Dear 10.2.e

Thank you for this information on the coming process. This is very helpful.

Is it still your aim to bring the vote and the not taking up for the July meeting? If it's already 100% certain there will not be a note taking in July, I have to inform our Minister and Parliament on this.

Best wishes, 10.2.e

Van: 10.2.e@ec.europa.eu 10.2.e@ec.europa.eu>
Verzonden: vrijdag 10 mei 2019 07:59
Aan: 10.2.e 10.2.e@minlnv.nl>
CC: 10.2.e@ec.europa.eu; 10.2.e@ec.europa.eu
Onderwerp: RE: Beeguidance note taking in July?

Dear 10.2.e,

Before the commission notice on the Bee guidance document can be endorsed, a change on the Uniform principles needs to be voted. The interservice consultation for that proposal will end at the end of May after which there will be a public consultation. I cannot confirm at this stage if a vote and consecutive note taking is possible in the July meeting as this public consultation will probably only end a few days before that meeting.

Kind regards,

10.2.e

From: 10.2.e 10.2.e @minlnv.nl>
Sent: Thursday, May 9, 2019 4:49 PM
To: 10.2.e 10.2.e @ec.europa.eu>
Subject: Beeguidance note taking in July?
Importance: High

Dear 10.2.e

Looking at the SCoPAFF agenda, it is clear that the Beeguidance will not be up for a notetaking in May. Could you confirm that the notetaking is still planned for July?

Many thanks in advance for your answer.

Best wishes, 10.2.e

10.2.e

Beleidsmedewerker

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (PAV)
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag |

M 06 10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 24 januari 2019 14:19
Aan: 10.2.e
Onderwerp: RE: Definitieve stemmingslijst donderdag 24 januari 2019, versie 12.40 uur

Prima. Kunnen we er dan wel dinsdag van maken?

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 24 januari 2019 13:31
Aan: 10.2.e
CC: Sonnema, drs. M. (Marjolijn) ; 10.2.e
Onderwerp: RE: Definitieve stemmingslijst donderdag 24 januari 2019, versie 12.40 uur

BR

Groeten,
 10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 24 januari 2019 13:15
Aan: 10.2.e ; 10.2.e @minez.nl>; 10.2.e @minez.nl>; 10.2.e @minez.nl>; 10.2.e @minez.nl>
Onderwerp: Fwd: Definitieve stemmingslijst donderdag 24 januari 2019, versie 12.40 uur

Ha heren, motie Geurts over chloorprofam is aangenomen.

Motie over bee guidance van Ouwehand is aangehouden.

Groeten, 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn mobiel.

Begin doorgestuurd bericht:

Van: 10.2.e @minez.nl" 10.2.e @minez.nl>
Datum: 24 januari 2019 om 12:46:33 CET
Aan: 10.2.e 10.2.e @minlnv.nl>
Onderwerp: FW: Definitieve stemmingslijst donderdag 24 januari 2019, versie 12.40 uur

Van: 10.2.e @tweedekamer.nl>
Verzonden: donderdag 24 januari 2019 12:43
Onderwerp: Definitieve stemmingslijst donderdag 24 januari 2019, versie 12.40 uur
Urgentie: Hoog

Geen nadere wijzigingen.

Stemmingen om 13.10 uur.

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 8 april 2019 16:17
Aan: 10.2.e
Onderwerp: RE: DOMUS-19093026-v1-Berichtgeving_over_bijen_richtsnoer

Goede brief! Of het te offensief is laat ik aan de kenners over. Mijns inziens kan je niet anders dan afstand nemen van de beweringen.

11.1

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 8 april 2019 14:16
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: DOMUS-19093026-v1-Berichtgeving_over_bijen_richtsnoer

Hoi collega's, in verband met de tijdsdruk, stuur ik jullie parallel bijgaande al vast een concept kamerbrief. Graag op/aanmerkingen.

In de nota wil ik wat preciezer ingaan op wat de opmerkingen van het Ctgb waren in de bijlagen bij de Kamerbrieven uit 2018 en 2019. (NB dit zijn de twee kamerbrieven/bijlagen die ook aan FTM zijn doorgegeven)

Verder zal ik in de nota aangeven dat

- 12-13 december 2013 vond een workshop plaats over het GD – dit was mede een initiatief van NL.
- In 2014 heeft het meerdere malen op de agenda gestaan. Maar NL heeft toen geen schriftelijk commentaar aangeleverd.
- In 2015 heeft het EFSA Bee GD niet op agenda SCoPAFF gestaan.
- NL in 2016 en 2017 al inhoudelijk commentaar heeft aangedragen en al in 2016 pleitte voor een mandaat aan EFSA om zaken te herzien
- Ten tijden van de neonics, de discussie in SCoPAFF vooral ging over de vraag of je al dan niet een niet-geaccordeerde richtsnoer mocht gebruiken.
- In 2018 in september 2018 en november 2018 inhoudelijk commentaar heeft geleverd.
- Het laatste commentaar dateerde van januari 2019. Dat was vooral procedureel van aard.

10.2.e

Bedankt voor je speurwerk! We zijn in ieder geval door de jaren heen consequent geweest.

Groet

10.2.e

B

R

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 15 mei 2018 08:44
Aan: 10.2.e
Onderwerp: Re: Input voor veegbrief

Nee, behandeld zaad moet voor de gehele levensduur van de plant in de kas blijven..

Op 15 mei 2018 om 08:39 heeft 10.2.e 10.2.e @minez.nl> het volgende geschreven:

Beste 10.2.e
 Dank je. Een aanvullende vraag. Mogen de kiemplantjes – van met stoffen behandeld zaad – buiten worden geplant?
 Groet,
 10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 9 mei 2018 11:59
Aan: 10.2.e
Onderwerp: Input voor veegbrief
 Hallo 10.2.e
 Hierbij een aanzet voor enkele zinnen die in de veegbrief kunnen:

11.1

11.1

Groet, 10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 18 april 2019 16:18
Aan: 10.2.e
Onderwerp: RE: Opmerkingen minister bij Beeguidance brief.

Helaas net aan gedacht. Ik heb:

- 11.1

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 18 april 2019 16:15
Aan: 10.2.e
Onderwerp: RE: Opmerkingen minister bij Beeguidance brief.

Ha 10.2.e,

Heb je ook een versie in tracks?

Groet,
 10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 18 april 2019 16:15
Aan: 10.2.e; 10.2.e @minlnv.nl; 10.2.e 10.2.e @minlnv.nl>
CC: 10.2.e 10.2.e @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: Opmerkingen minister bij Beeguidance brief.
Urgentie: Hoog

Ik heb alleen jouw opmerkingen gebruikt voor de verbeteringen

10.2.e wil jij nog die DT-Fout, in de 2^e zin, laatste alinea eruit halen????

Heel veel dank...

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 18 april 2019 15:45
Aan: 10.2.e 10.2.e @minlnv.nl>
CC: 10.2.e 10.2.e @minlnv.nl> 10.2.e 10.2.e @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: Opmerkingen minister bij Beeguidance brief.

Hierbij ook de scan van de brief.

Groet,
 10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 18 april 2019 14:20
Aan: 10.2.e 10.2.e @minlnv.nl>

cc: 10.2.e 10.2.e @minInv.nl>

Onderwerp: RE: Opmerkingen minister bij Beeguidance brief.

Nog een nabrander: kunnen jullie deze wijzigingen in tracks toevoegen in de bijgesloten (opgemaakte) versie.
Thanks!

Groet,
10.2.e

Van: 10.2.e

Verzonden: donderdag 18 april 2019 14:15

Aan: 10.2.e 10.2.e @minInv.nl>

CC: 10.2.e 10.2.e @minInv.nl>

Onderwerp: Opmerkingen minister bij Beeguidance brief.

Ha 10.2.e

Minister had volgende opmerkingen bij de brief. Kunnen jullie deze verwerken in een nieuwe versie?

Groet,
10.2.e

11.1

10.2.e

Van: 10.2.e @wur.nl>
Verzonden: dinsdag 19 maart 2019 11:35
Aan: 10.2.e
Onderwerp: RE: Update studies ihkv Guidance document on bees

.Beste 10.2.e

Je timing is perfect...ik zit net in de bijeenkomst van de BO begeleidingscommissie (voorgezet door jouw collega 10.2.e om uitleg te geven over de voortgang in het bijenproject. Je hoort het nu dus net iets eerder dan je collega's :-)

Het klopt dat er verschillende producten in de pijplijn zitten.

We hebben een publicatie over de achtergrondmortaliteit van foerageerbijen in de maak, waarbij we proefondervindelijk hebben gekeken wat deze mortaliteit is in een Nederlandse situatie. Hierbij komen we op hogere waarden dan welke in de EFSA guidance gebruikt worden. Grofweg wordt hier een factor 2 aan conservatisme door EFSA geïntroduceerd, de precieze getallen volgen nog dus pin me hier niet op vast.

Tevens is er een publicatie in de maak over de lineaire effect curve zoals deze door EFSA wordt gebruikt om de triggers af te leiden. Aangezien een reguliere effect curve (dosis response relatie uit een laboratorium proef) sigmoïde van vorm is, zit hier zeker een mate van conservatisme in. Wij maken nu een vergelijking tussen de twee benaderingen om na te gaan wat dat conservatisme dan precies is.

Beide zaken haken in op het bepalen van de zogenaamde 'trigger value' die de risicobepaling aanstuurt en het fnuikende is een beetje dat ze ook onderlinge afhankelijkheden hebben, waardoor ze elkaar versterken en het geheel conservatiever maken dan je op basis van de afzonderlijke uitkomsten zou verwachten.

We hopen dit afgerond te hebben in de eerste helft van 2019.

Met vriendelijke groeten,

10.
2.e

10.2.e
10.2.e

Wageningen Environmental Research
 Team Environmental Risk Assessment
 Postbus 47, 6700 AA, Wageningen

10.2.e
10.2.e

Tel. 0317 10.2.e

WAGENINGEN
 UNIVERSITY & RESEARCH

www.wur.nl/environmental-research
www.sinderhoeve.org

From: 10.2.e
Sent: dinsdag 19 maart 2019 11:20

To: 10.2.e

Subject: Update studies ihkv Guidance document on bees

Hallo 10.2.e

Binnen Europa en de politiek staat het GD on bees inmiddels weer volop in de picture. Heb jij een kleine update van het WUR-onderzoek naar bijen en hommels? De resultaten van jullie onderzoek kunnen van groot belang zijn in de discussie. Het staat me bij dat één van de twee publicaties begin 2019 zou worden opgeleverd en de andere iets later.

Groet, 10.2.e

10.2.e

Beleidsmedewerker

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (PAV)
Cluster Plantgezondheid/Fytosanitaire Markttoegang (CPFM)
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag |

M 06 10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 4 april 2019 15:50
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: Redeneerlijn Bee Guidance
Bijlagen: Redeneerlijn Bee Guidance.docx

Hierbij een aantal verbeteringen/suggesties.

Groet, 10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 19 maart 2019 11:20
Aan: 10.2.e
Onderwerp: Update studies ihkv Guidance document on bees

Hallo 10.2.e

Binnen Europa en de politiek staat het GD on bees inmiddels weer volop in de picture. Heb jij een kleine update van het WUR-onderzoek naar bijen en hommels? De resultaten van jullie onderzoek kunnen van groot belang zijn in de discussie. Het staat me bij dat één van de twee publicaties begin 2019 zou worden opgeleverd en de andere iets later.

Groet, 10.2.e

10.2.e

Beleidsmedewerker

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (PAV)
Cluster Plantgezondheid/Fytosanitaire Markttoegang (CPFM)
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag |

M 06 10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 9 april 2019 09:10
Aan: 10.2.e
Onderwerp: FW: Nota en Kamerbrief bijenrichtsnoer
Bijlagen: DOMUS-19093315-v4-aanbiedingsnota_Kamerbrief_berichtgeving_over_bijen_richtsnoer.docx

Urgentie: Hoog

10.2.e 10.2.e

Zie onderstaand enkele opmerkingen die zijn gesteld n.a.v. de nota. 10.2.e je had de nota nog niet gezien, zie bijlage.

11.1

10.2.e, zie vragen over Bijenberaad en Begeleidingscie. (punt 3 van de SG)

NB dit heeft spoed. 11:00 is er overleg tussen SG en minister. Dan willen ze een aangepaste nota tekst. De Kamerbrief is, vooralsnog, ongewijzigd.

Groet

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 9 april 2019 07:37
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: Fwd: Nota en Kamerbrief bijenrichtsnoer

10.2.e

Zie hieronder de reactie van de SG. Kan je die verwerken in de stukken? NB zijn reactie bij punt 2 gaat over een tekst die ik gisteravond heb toegevoegd. Dat is op basis van de brief en mail van 10.2.e die 10.2.e doorstuurde. Ik heb die gauw gelezen en kwam tot deze punten (dit is ook wat ik bedoelde in de app), maar goed om hem nog even goed door te nemen vanochtend en te checken of er meer overeenkomsten zijn.

Groeten,

10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: 10.2.e 10.2.e @minInv.nl>
Datum: 9 april 2019 om 06:47:46 CEST
Aan: 10.2.e 10.2.e @minInv.nl>
Kopie: "Sonnema, M. (Marjolijn)" 10.2.e @minInv.nl>, 10.2.e
 10.2.e @minez.nl>, 10.2.e 10.2.e @minInv.nl>
Onderwerp: Antw.: [FS] Nota en Kamerbrief bijenrichtsnoer [PDF]

Hoi 10.2.e

Dank voor notitie en brief, veel werk verzet!

11.1

A large rectangular area of the document is redacted with a solid grey fill, obscuring several paragraphs of text.

In de brief zit ergens een dubbeling (wat betreft heldere deadlines die we hebben gevraagd).

Vandaag vervalt een overleg bij de minister, waar wij ook bij betrokken zouden zijn. Dan is er dus ruimte in de agenda om nota en brief te lezen. Het zou fijn zijn als de stukken dus voor die tijd bij haar zijn.

@ 10.2.e kan jij daarvoor zorgen.?

Groet en veel dank tot zover.

Jan-Kees

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 9 apr. 2019 om 00:22 heeft 10.2.e 10.2.e @minlnv.nl> het volgende geschreven:

Jan-Kees, Marjolijn,

11.1

A rectangular area of the document is redacted with a solid grey fill, obscuring a paragraph of text.

10.2.e

A small rectangular area of the document is redacted with a solid grey fill, obscuring a line of text.

PS. 10.2.e ik heb in de nota en Kamerbrief nog wat tekstuele aanpassingen doorgevoerd, dus graag de bijgevoegde versies overnemen in Domus.

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 20 mei 2019 13:08
Aan: 10.2.e
Onderwerp: FW: Zorgen over Bijenrichtsnoer
Bijlagen: 19021 Schouten - brief richtsnoer bestrijdingsmiddelen.pdf; ATT00001.htm

Hoi 10.2.e

Gaan jullie deze brief beantwoorden waarbij wij input leveren of gaan jullie de brief overboeken naar ons?

Ik hoor het wel.

Gr
10.2.e

Van: Sonnema, M. (Marjolijn)
Verzonden: maandag 20 mei 2019 10:04
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: Fwd: Zorgen over Bijenrichtsnoer

Bij deze de goede...

Dank.

Marjolijn

Verstuurd vanaf mijn iPad

Begin doorgestuurd bericht:

Van: "Osinga, J.M. (Johan)" 10.2.e <@minInv.nl>
Datum: 20 mei 2019 om 07:02:49 CEST
Aan: "Sonnema, M. (Marjolijn)" 10.2.e <@minInv.nl>
Onderwerp: FW: Zorgen over Bijenrichtsnoer

Hoi Marjolijn,

Zie bijgaand. Gaat primair over gewasbescherming ihb thiaclopid. Raakt dus zeker ook dgA.

grjohan

Verzonden vanuit [Mail](#) voor Windows 10

Van: 10.2.e
Verzonden: vrijdag 17 mei 2019 16:13
Aan: 10.2.e <@minInv.nl> 10.2.e <@minInv.nl>
CC: Osinga, J.M. (Johan); 10.2.e
 10.2.e
Onderwerp: Zorgen over Bijenrichtsnoer

Geachte mevrouw Schouten,

Graag uw aandacht voor bijgaande brief. Uiteraard zijn wij graag bereid tot een nadere toelichting.

Hartelijke groet,

10.2.e, mede namens 10.2.e, 10.2.e en 10.2.e

--

Wilt u bijdragen aan bescherming van vlinders en libellen? Neem dan een kijkje op [onze website](#) en help ons!

10.2.e

10.2.e

De Vlinderstichting

[Mennonietenweg 10](#)

Postbus 506

6700 AM Wageningen

[t] algemeen: (+31) 0317 467346 / direct: 0317 10.2.e

[e] 10.2.e [@vlinderstichting.nl](#)

[twitter] [www.twitter.com/10.2.e](#)

[i] [www.vlinderstichting.nl](#)

[twitter] [www.twitter.com/vlinderNL](#)

[facebook] [www.facebook.com/Vlinderstichting](#)

[instagram] [www.instagram.com/vlinderstichting](#)

Aan de inhoud van dit e-mailbericht kunnen geen rechten worden ontleend. De informatie is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De Vlinderstichting staat niet in voor de juiste en volledige overbrenging van de inhoud van een verzonden e-mailbericht noch voor tijdige aankomst daarvan.

No rights may be claimed from the contents of this e-mail. The information is only intended for the addressee. Dutch Butterfly Conservation cannot be held responsible for the correctness and completeness of the contents of an e-mail, nor for its arrival on time.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
t.a.v. minister C.J. Schouten
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

17 mei 2019 | Kenmerk: TW/lva/19021 | Betreft: richtsnoer bestrijdingsmiddelen

Geachte mevrouw Schouten,

Dat we te maken hebben met een alarmerende achteruitgang van insecten is u bekend. En dat bestrijdingsmiddelen daar een rol bij spelen ook. De *tour de table* rond het nieuwe EU-richtsnoer voor de bijen op de aanstaande EU-vergadering van 20-21 mei is een belangrijke mogelijkheid om de achteruitgang van de insectenstand een halt toe te roepen.

Al in 2013 is door de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid EFSA een voorstel voor een richtsnoer voor bijen opgesteld, dat sindsdien ligt te wachten om aangenomen en ingevoerd te worden. In uw kamerbrief van 19 april jl. over dat bijenrichtsnoer, hebt u aangegeven dat Nederland internationaal een aanjaagrol wil vervullen als het gaat om het behoud van onze bestuivers. Nederland heeft echter tot nu toe geen voor ons zichtbare stappen ondernomen om te pleiten voor het nieuwe richtsnoer. Gelukkig lijkt het tij nu te keren. Er ligt een Deltaplan Biodiversiteitsherstel, dat u vanuit het nieuwe perspectief van de kringlooplandbouw heeft omarmd. Vanuit dit perspectief hopen en verwachten wij dat Nederland het voorliggende richtsnoer voor de bijen krachtig zal steunen.

Recent onderzoek heeft aangetoond dat aanscherping van de toelating van bestrijdingsmiddelen in elk geval op drie aspecten noodzakelijk is. Allereerst dienen de risico's van *combinaties* van verschillende middelen te worden vastgesteld, in aanvulling op hun afzonderlijke effect. Het is logisch om dit per teelt te beoordelen, omdat in elk gewas immers vaak specifieke middelen worden gebruikt. Vervolgens is meer aandacht nodig voor *sluipende effecten* van lage dosering op de gezondheid en voortplanting van nuttige en onschadelijke insecten zoals vlinders en bijen. En ten slotte is het essentieel om een extra testfase van *veldproeven* in de toelatingsprocedure op te nemen om de doorwerking van nieuwe middelen in de praktijk te kunnen beoordelen.

Daarnaast maken wij ons grote zorgen om de herbeoordeling van thiacloprid. Binnenkort wordt het gewasbeschermingsmiddel Calypso, met als werkzame stof de neonicotinoïde thiacloprid, herbeoordeeld. Wij maken ons grote zorgen over de effecten van dit middel op insecten. Een studie van de Leidse universiteit uit 2018 toont sterk negatieve effecten van dit middel aan op waterinsecten. Hoewel het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden heeft aangegeven dat deze studie te laat is binnengekomen om mee te kunnen wegen in haar oordeel, vragen wij u dringend om deze nieuwe studie wel mee te nemen in uw beoordeling. Een eventuele toelating ondermijnt ons inziens de effectiviteit van het Europese verbod op de drie andere neonicotinoiden in grote mate. En bovendien vormt het middel een potentiële bedreiging voor insecten, die zoals bekend sterk onder druk staan in Nederland en daarbuiten.

10.2.e
Postbus 506
6700 AM Wageningen
T 0317 46 73 46
info@vlinderstichting.nl
www.vlinderstichting.nl

IBAN 10.2.e
IBAN N 10.2.e
BTW-nr 10.2.e
KvK 10.2.e

Mede gezien uw eigen ambities zoals o.a. vastgelegd in uw Landbouwvisie, zijn wij ervan overtuigd dat bovenstaande ook u niet onberoerd laat. Wij vertrouwen er daarom op dat u het EFSA-richtsnoer omarmt, om zodoende daadwerkelijk zaken te kunnen veranderen voor de insecten. Wij zijn u daarbij gaarne behulpzaam.

Met vriendelijke groeten,

10.2.e
**DE VLINDERSTICHTING
& SOORTENNL**

10.2.e
LANDSCHAPPEN NL

10.2.e
NATUURMONUMENTEN

10.2.e
VOGELBESCHERMING

10.2.e

Van: 10.2.e 10.2.e |@minInv.nl>
Verzonden: vrijdag 4 oktober 2019 13:20
Aan: 10.2.e
Onderwerp: Imkerorganisatie

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Met vlag

Hoi 10.2.e

EFSA is bezig met een review van het bijenrichtsnoer en wil bijenhouders-organisaties consulteren. Heb jij namen/organisaties die we door kunnen geven aan EFSA?

Alvast bedankt
Groet
10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPad

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 8 april 2019 19:56
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: Re: Kamerbrief en nota inzake berichtgeving FTM over bijenrichtsnoer (Beeguidance)

Nee, ik ben er niet aan toegekomen om 10.2.e mee te laten kijken en ben haar net vergeten mee te nemen in de cc.

Ik kan morgen drie documenten aan de behandelmap toevoegen:

- verslag van workshop 2013
- ingediend commentaar 2016
- ingediend commentaar 2017.

Om het ook als bijlagen bij de nota toe te voegen, lijkt me wat teveel van het goede. Het is wel een beetje een herhaling van zetten. Het september-commentaar (in de Kamerbrief) is een vrij compleet overzicht van het NL commentaar, ook in retrospectief.

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 8 apr. 2019 om 19:23 heeft 10.2.e [@minlnv.nl](#) het volgende geschreven:

Ha 10.2.e

Volgens mij is het een mooie brief geworden!

Voor de juistheid is het niet het lid Ouwehand die het verzoek voor een brief heeft gedaan, maar de vaste Kamercommissie LNV 11.1

In de nota wordt een aantal keer verwezen naar schriftelijke reacties die NL aan de Europese Commissie heeft gegeven. Het is te overwegen om deze als bijlagen bij de nota te voegen.

En ik vroeg me nog af of DC nog heeft meegekeken op de brief?

Groeten, 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn mobiel.

Op 8 apr. 2019 om 19:10 heeft 10.2.e [@minlnv.nl](#) het volgende geschreven:

Hoi 10.2.e

Zie bijgaand de nota en Kamerbrief. Ik zet de stukken zo in een behandelmap.

In de brief zijn opmerkingen van 10.2.e 10.2.e en jezelf verwerkt. Ik heb ook het NL commentaar van september 2018 toegevoegd aan de brief. 11.1

@ 10.2.e Zie passage over onderzoek surveillance Honingbij. Ik heb een aantal van de

opmerkingen van 10.2.e daarvoor gebruikt. Hopelijk zo goed verwoord.

Met vriendelijke groeten,

10.2.e

10.2.e

10.2.e

Plant Supply Chain and Food Quality Department

Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality

The Netherlands

E 10.2.e @minlv.nl

T +31 6 10.2.e

@10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: vrijdag 4 oktober 2019 14:12
Aan: 10.2.e
Onderwerp: RE: Imkerorganisatie

11.1

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: 10.2.e
Verzonden: vrijdag 4 oktober 2019 13:57
Aan: 10.2.e 10.2.e @minInv.nl>
Onderwerp: RE: Imkerorganisatie

Hoi 10.2.e

Jazeker. Zie hierbij de adressen van de NL imkerclubs. Meer dan 95% is hobby-imker. De bijenhouderij in NL is een beetje versnipperd.

BVNI	BeroepsVereniging Nederlandse Imkers	voorzitter: 10.2.e
10.2.e	@kabelfoon.nl)	
NBV	Nederlandse Bijenhouders Vereniging	Directeur: 10.2.e @bijenhouders.nl
BD-imkers	Bio Dynamische Imkers	10.2.e @bdimkers.nl
ABTB	Imkersbond ABTB	10.2.e @imkersbondabtb.nl
ANI	Algemene Nederlandse Imkersvereniging	Het Veen 14, 7132 EL Lichtenvoorde -
10.2.e	@imkersnederland.nl	

Kun je hiermee uit de voeten?

Groet,
 10.2.e

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: 10.2.e
Verzonden: vrijdag 4 oktober 2019 13:20
Aan: 10.2.e 10.2.e @minInv.nl>
Onderwerp: Imkerorganisatie

Hoi 10.2.e

EFSA is bezig met een review van het bijenrichtsnoer en wil bijenhouders-organisaties consulteren. Heb jij namen/organisaties die we door kunnen geven aan EFSA?

Alvast bedankt
 Groet
 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPad

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 4 juni 2019 12:26
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
 10.2.e
Onderwerp: RE: motie PvdD bijenrichtsnoer
Bijlagen: 19128804.docx

Hoi 10.2.e

11.1

Zie bijlage en onder aan de mail de relevante passage over uitvoering van de motie.

Groet

10.2.e

Motie-Ouwehand (Kamerstuk 21501-32, nr. 1175)

Verzoekt de regering, zich in te zetten voor de benodigde aanscherping, en dus voor inwerkingtreding van het bijenrichtsnoer als geheel, inclusief de tests op het gebied van chronische toxiciteit en de gevolgen voor solitaire bijen en hommels, uiterlijk eind 2019,

Reactie

De Europese Commissie zal – waarschijnlijk in juli 2019 – een voorstel voorleggen aan de lidstaten voor een gefaseerde implementatie van het bijenrichtsnoer. Daaraan gekoppeld is een wijziging van een uitvoeringsverordening voor aanpassing van de Uniforme Beginselen. Die wijziging is al in een ver gevorderd stadium van juridische consultatie tussen Commissie diensten en de voorbereiding van een publieke consultatie. Een Nederlandse stem tegen een gefaseerde invoering zou ertoe kunnen leiden dat er geen meerderheid is voor het voorstel van de Europese Commissie en dat de Europese Commissie vervolgens weer opnieuw een traject moet starten voor een nieuw voorstel voor invoering van het bijenrichtsnoer en een nieuwe juridisch traject tot aanpassing van de Uniforme Beginselen. Aangezien de Europese Commissie al een mandaat heeft verstrekt aan EFSA tot herziening van onderdelen van het bijenrichtsnoer, zou de Europese Commissie ook kunnen besluiten om eerst de herziening af te wachten alvorens met een voorstel tot implementatie te komen. Geen besluit over een gefaseerde invoering in juli zou dus kunnen leiden tot een vertraging van een tot twee jaar. Daar is de bescherming van bijen en hommels niet bij gebaat.

Gezien bovenstaande wil ik de motie als volgt uitvoeren. Indien de Europese Commissie in juli 2019 een voorstel voor een gefaseerde invoering van het bijenrichtsnoer en bijbehorende aanpassing van de Uniforme Beginselen voorlegt aan de Lidstaten, ben ik voornemens in te stemmen met het voorstel met een stemverklaring waarbij ik de Europese Commissie en Lidstaten oproep om voor eind 2019 de bijenrichtsnoer in zijn geheel in te voeren. Tijdens de komende Landbouw- en Visserijraad zal ik een vergelijkbare oproep doen aan de Europese Commissie en Lidstaten.

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 4 juni 2019 11:07
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: FW: motie PvdD bijenrichtsnoer

Dag 10.2.e 10.2.e, 10.2.e

11.1

Dank en ik hoor nog graag!

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 4 juni 2019 08:01
Aan: 10.2.e 10.2.e @minInv.nl>
Onderwerp: Fwd: motie PvdD bijenrichtsnoer

11.1

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: 10.2.e 10.2.e @minInv.nl>

Datum: 27 mei 2019 om 07:55:33 CEST

Aan: 10.2.e 10.2.e @minInv.nl> 10.2.e

10.2.e @CTGB.nl>

Kopie: 10.2.e 10.2.e @minInv.nl>, 10.2.e

10.2.e @minInv.nl>, 10.2.e 10.2.e @minInv.nl>

Onderwerp: Antw.: [FS] motie PvdD bijenrichtsnoer [PDF]

11.1

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 26 mei 2019 om 19:33 heeft 10.2.e 10.2.e @minInv.nl> het volgende geschreven:

Hi 10.2.e,

11.1

Hartelijke groet,

10.2.e

10.2.e

10.2.e

Directie Communicatie

Ministerie van Landbouw, Natuur & Voedselkwaliteit

Bezuidenhoutseweg 73, 2594 AC Den Haag

Postbus 20401, 2500 EK Den Haag

T: 06 10.2.e

E: 10.2.e@minInv.nl

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 9 september 2019 15:05
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e Beens, drs. M.C. (Marije)
Onderwerp: Re: Opmerkingen minister bij nota bijenrichtsnoer

Hoi 10.2.e

Prima, je krijgt morgenochtend reactie, afgestemd met Ctgb.

Grt 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 9 sep. 2019 om 13:48 heeft 10.2.e [@minlnv.nl](mailto:10.2.e@minlnv.nl)> het volgende geschreven:

Dag allen,
Zoals ik net ook al even besprak met 10.2.e hierbij de opmerkingen van de minister bij de nota over het bijenrichtsnoer.
Kunnen jullie hierop een reactie opstellen?
Groet,
10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 23 september 2019 11:38
Aan: 10.2.e
Onderwerp: RE: Reactie minister op witje bijenrichtsnoer

10.2.e10.2.e

Zie onderstaande conceptreactie op de vraag van de minister over beschermdoelen. Moeten we ook al een voorschot nemen op eventuele standpunten (wat vinden we ervan)? Ik heb dat nu in een laatste zin ter illustratie tussen haken geplaatst.

Andere opmerkingen/suggesties?

Voor de drie genoemde aspecten heb ik vanochtend kort gesproken met 10.2.e .

Is er al een reactie van Ctgb over plaatsen op website?

Groet

10.2.e

11.1**11.1****11.1**

11.1

Van: 10.2.e

Verzonden: vrijdag 20 september 2019 14:27

Aan: 10.2.e

CC: Beens, drs. M.C. (Marije)

Onderwerp: RE: Reactie minister op witje bijenrichtsnoer

Mooi! 10.2.e wil jij maandag een antwoord maken op de vragen? Ik 10.2.e (ctgb) ondertussen een berichtje sturen met de vraag of zij het op hun website zetten.

Groeten,
10.2.e

Van: 10.2.e

Verzonden: vrijdag 20 september 2019 14:25

Aan: 10.2.e @minInv.nl>; 10.2.e

10.2.e @minInv.nl>; 10.2.e @minInv.nl>

Onderwerp: Reactie minister op witje bijenrichtsnoer

Dag allen,

Minister heeft gekeken naar witje over bijenrichtsnoer. Ze is akkoord met hierover opnemen van een passage in de veegbrief (en dus niet zelf gehele tekst toe te sturen). Wel heeft ze nog een aantal vragen over het vaststellen van de beschermdoelen en over of het Ctgb zelf wel haar bijdrage openbaart. Kunnen jullie hier een (korte) reactie bij opstellen?

Thanks en alvast een goed weekend,

Groet,
10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 29 augustus 2018 17:22
Aan: 10.2.e
Onderwerp: FW: Bee Guidance en ECPA initiatieven voor werkbare opties risk assessment voor bijen - deadline Commissie 3 september 2018
Bijlagen: 20180829 ECPA Initiatives for workable options risk assessment bees.pdf

11.1

10.2.e kan jij dit plaatsen?

Groeten,
 10.2.e

Van: Nefyto [mailto:10.2.e@nefyto.nl]
Verzonden: woensdag 29 augustus 2018 16:58
Aan: 10.2.e
 10.2.e
 10.2.e
Onderwerp: Bee Guidance en ECPA initiatieven voor werkbare opties risk assessment voor bijen - deadline Commissie 3 september 2018

Dames en heren,

Gezien de zomerperiode en het belang van dit onderwerp voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen, sturen we deze email aan een relatief breed aantal geadresseerden.

Vanuit Brussel hebben we begrepen dat de Europese Commissie een nieuwe versie van het implementatie plan voor de Bee Guidance heeft gepresenteerd en aan de lidstaten commentaar heeft gevraagd voor 3 september a.s. Hoewel we niet beschikken over deze laatste versie, begrijpen we dat deze sterk overeenkomt met de versie uit 2016. Onze bezwaren daartegen staan nog recht overeind.

Regelmatig hebben we deze bezwaren aan u kenbaar gemaakt. Ook heeft op 25 mei jl. een technische bespreking plaatsgevonden tussen experts vanuit het ECPA en het Ctgb, waarbij ook voorstellen van de industrie zijn toegelicht.

Onderstaand nogmaals een samenvatting van het standpunt van de industrie:

1. Een ingrijpende herziening van het EFSA Bee Guidance document is noodzakelijk om een werkbare en consistente benadering te krijgen. Een gefaseerde implementatie van de huidige Guidance zal niet bij toverslag de fundamentele problemen van de huidige guidance oplossen.
2. Sinds EFSA in januari 2016 is gestart met het gebruik van de huidige guidance om conclusies op te baseren bij de evaluatie van actieve stoffen hebben we de praktische consequenties ervaren van dit overconservatieve guidance document:
 - In bijna alle EFSA conclusies (voor zowel *conventionele* als “*groene*” actieve stoffen) zijn data gaps vastgesteld in de risicobeoordeling die tot problemen leiden voor risk managers op het niveau van producttoelating.
 - Een van de meest problematische aspecten is de chronische trigger value voor de honingbij die het risico extreem overschat en die vrijwel alle stoffen naar de higher tier duwt.
 - Vervolgens zijn de vereisten voor de higher tier studies in het EFSA document simpelweg onwerkbaar, waardoor aanvragers geen verfijningsopties hebben (en we zien dat vrijwel alle studies die sinds 2016 zijn ingediend zijn afgewezen).
3. Sinds het EFSA document in 2012 is opgesteld hebben wetenschap, industrie en regulators enorm veel kennis verworven over de risicobeoordeling van bestuivers.

4. Daarom zouden nu stappen gezet moeten worden in de richting van een realistische, werkbare en robuuste Guidance waarbij deze nieuwe ontwikkelingen worden meegenomen (het ECPA werk met betrekking tot verfijningsopties zoals opgenomen in de bijlage is daarvoor beschikbaar. De links naar de in het overzicht genoemde documenten kunnen we u indien gewenst toesturen).
5. Daarom is het in onze ogen noodzakelijk dat de Commissie en de lidstaten op EU niveau in gesprek gaan om een werkbare oplossing te vinden. Met het gedeeltelijk implementeren van de Guidance ontstaat zo'n oplossing in elk geval niet.

Met dank voor uw aandacht en vriendelijke groet,

10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 10 september 2019 19:12
Aan: 10.2.e Beens, drs. M.C. (Marije)
CC: 10.2.e
Onderwerp: RE: Reactie op vragen minister bij nota bijenrichtsnoer
Bijlagen: Reactie op vragen minister bijenrichtsnoer_WH.docx

Dag 10.2.e

Zoals eerder vanmiddag besproken, hierbij enkele suggesties/opmerkingen bij de tekst aan de minister. Bij vragen, mail/bel me dan even.

Groet,
10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 10 september 2019 15:00
Aan: 10.2.e Beens, drs. M.C. (Marije)
CC: 10.2.e
Onderwerp: Reactie op vragen minister bij nota bijenrichtsnoer

Hoi 10.2.e en Marije,

Zie bijgaand, met dank aan 10.2.e en Ctgb, een reactie op de vragen van de minister over het bijenrichtsnoer.

Ward, kan jij dit weer terugleggen bij de minister na akkoord van Marije / Marjolijn?

Groeten,
10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 9 september 2019 13:48
Aan: 10.2.e @minlnv.nl>; 10.2.e
 10.2.e @minlnv.nl>; 10.2.e @minlnv.nl>; Beens, drs. M.C. (Marije)
 10.2.e @minlnv.nl>

Onderwerp: Opmerkingen minister bij nota bijenrichtsnoer

Dag allen,

Zoals ik net ook al even besprak met 10.2.e hierbij de opmerkingen van de minister bij de nota over het bijenrichtsnoer. Kunnen jullie hierop een reactie opstellen?

Groet,
10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 30 augustus 2018 10:20
Aan: 10.2.e
Onderwerp: RE: Bee Guidance en ECPA initiatieven voor werkbare opties risk assessment voor bijen - deadline Commissie 3 september 2018
Bijlagen: FTS_neonicotinoiden-richtsnoer-bijen.docx

Dag beide,

Ik stuur jullie eerst een factsheet mee (1 A4) met ons standpunt op dit dossier en achtergrond.

11.1 [Redacted]
 11.1 [Redacted]
 11.1 [Redacted]

Groetjes,

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 29 augustus 2018 17:51
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: RE: Bee Guidance en ECPA initiatieven voor werkbare opties risk assessment voor bijen - deadline Commissie 3 september 2018

Dag 10.2.e

Vanmiddag had 10.2.e een afspraak met CTGB om onze NL-reactie op het Cie document af te stemmen.

Zie hieronder de betreffende passage uit een mail van 10.2.e

11.1 [Redacted]

11.1

@10.2.e : wat was het resultaat van jullie bespreking vanmiddag?

Groetjes

10.2.e

10.2.e

Team Gewasbescherming

Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

E 10.2.e @minez.nl

T +31 6 10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e

Verzonden: woensdag 29 augustus 2018 17:22

Aan: 10.2.e

Onderwerp: FW: Bee Guidance en ECPA initiatieven voor werkbare opties risk assessment voor bijen - deadline Commissie 3 september 2018

11.1

Groeten,

10.2.e

Van: Nefyto [mailto:10.2.e@nefyto.nl]

Verzonden: woensdag 29 augustus 2018 16:58

Aan: 10.2.e

10.2.e

10.2.e

Onderwerp: Bee Guidance en ECPA initiatieven voor werkbare opties risk assessment voor bijen - deadline Commissie 3 september 2018

Dames en heren,

Gezien de zomerperiode en het belang van dit onderwerp voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen, sturen we deze email aan een relatief breed aantal geadresseerden.

Vanuit Brussel hebben we begrepen dat de Europese Commissie een nieuwe versie van het implementatie plan voor de Bee Guidance heeft gepresenteerd en aan de lidstaten commentaar heeft gevraagd voor 3 september a.s.

Hoewel we niet beschikken over deze laatste versie, begrijpen we dat deze sterk overeenkomt met de versie uit 2016. Onze bezwaren daartegen staan nog recht overeind.

Regelmatig hebben we deze bezwaren aan u kenbaar gemaakt. Ook heeft op 25 mei jl. een technische bespreking plaatsgevonden tussen experts vanuit het ECPA en het Ctgb, waarbij ook voorstellen van de industrie zijn toegelicht.

Onderstaand nogmaals een samenvatting van het standpunt van de industrie:

1. Een ingrijpende herziening van het EFSA Bee Guidance document is noodzakelijk om een werkbare en consistente benadering te krijgen. Een gefaseerde implementatie van de huidige Guidance zal niet bij toverslag de fundamentele problemen van de huidige guidance oplossen.

2. Sinds EFSA in januari 2016 is gestart met het gebruik van de huidige guidance om conclusies op te baseren bij de evaluatie van actieve stoffen hebben we de praktische consequenties ervaren van dit overconservatieve guidance document:
 - In bijna alle EFSA conclusies (*voor zowel conventionele als “groene” actieve stoffen*) zijn data gaps vastgesteld in de risicobeoordeling die tot problemen leiden voor risk managers op het niveau van producttoelating.
 - Een van de meest problematische aspecten is de chronische trigger value voor de honingbij die het risico extreem overschat en die vrijwel alle stoffen naar de higher tier duwt.
 - Vervolgens zijn de vereisten voor de higher tier studies in het EFSA document simpelweg onwerkbaar, waardoor aanvragers geen verfijningsopties hebben (en we zien dat vrijwel alle studies die sinds 2016 zijn ingediend zijn afgewezen).
3. Sinds het EFSA document in 2012 is opgesteld hebben wetenschap, industrie en regulators enorm veel kennis verworven over de risicobeoordeling van bestuivers.
4. Daarom zouden nu stappen gezet moeten worden in de richting van een realistische, werkbare en robuuste Guidance waarbij deze nieuwe ontwikkelingen worden meegenomen (het ECPA werk met betrekking tot verfijningsopties zoals opgenomen in de bijlage is daarvoor beschikbaar. De links naar de in het overzicht genoemde documenten kunnen we u indien gewenst toesturen).
5. Daarom is het in onze ogen noodzakelijk dat de Commissie en de lidstaten op EU niveau in gesprek gaan om een werkbare oplossing te vinden. Met het gedeeltelijk implementeren van de Guidance ontstaat zo’n oplossing in elk geval niet.

Met dank voor uw aandacht en vriendelijke groet,

10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 16 april 2019 14:03
Aan: 10.2.e
Onderwerp: RE: DOMUS-19098125-v2-Nederlands_commentaar_inzake_bijenrichtsnoer__2016_en_2017

Hoi 10.2.e

Ik heb een behandelmap aangemaakt met Kamerbrief Tijdlijn inzake bijenrichtsnoer en nota.

10.2.e zou snel reageren op de geel gemarkeerde tekst maar dacht wel dat het klopte.
 Ik wacht nog op een reactie van 10.2.e. Ik heb hem gebeld. Hij kon zich geen aanvullende correspondentie vanuit Ctgb herinneren maar zou er nog even induiken.

11.1

Groet

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 16 april 2019 11:14
Aan: 10.2.e
Onderwerp: DOMUS-19098125-v2-Nederlands_commentaar_inzake_bijenrichtsnoer__2016_en_2017

Dag 10.2.e en 10.2.e 10.2.e 10.2.e

Zie aangepaste kamerbrief over tijdlijn bijenrichtsnoer.

10.2.e graag check op geel gemarkeerde tekst. Kan ik het zo formuleren?

Groet

10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 10 april 2019 14:35
Aan: 10.2.e
Onderwerp: RE: Graag input: waarom is EFSA in 2013 met dit voorstel voor bee guidance gekomen?

En dit was op verzoek van de Europese Commissie!

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 10 april 2019 14:28
Aan: 10.2.e @minlnv.nl>; 10.2.e
10.2.e @minlnv.nl>
Onderwerp: Graag input: waarom is EFSA in 2013 met dit voorstel voor bee guidance gekomen?

Verstuurd vanaf mijn iPad

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 16 april 2019 17:02
Aan: 10.2.e
Onderwerp: RE: DOMUS-19098125-v2-Nederlands_commentaar_inzake_bijenrichtsnoer__2016_en_2017

Mooi! Ik heb de stukken bijgewerkt en doorgezet in Domus.

Groeten,
10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 16 april 2019 16:04
Aan: 10.2.e
Onderwerp: Fwd: DOMUS-19098125-v2-Nederlands_commentaar_inzake_bijenrichtsnoer__2016_en_2017

Zie reactie 10.2.e eens met tekst

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: "10.2.e" <@minInv.nl>
Datum: 16 april 2019 om 15:39:41 CEST
Aan: 10.2.e <@minInv.nl>, 10.2.e <@minInv.nl>, 10.2.e <@minez.nl>, 10.2.e <@minInv.nl>
Onderwerp: Antw.: Fwd: DOMUS-19098125-v2-Nederlands_commentaar_inzake_bijenrichtsnoer__2016_en_2017 [PDF]

Hallo 10.2.e

Excuus, kon nu pas goed kijken.
Prima zo geformuleerd en het klopt helemaal! 11.1

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 16 april 2019 11:14
Aan: 10.2.e <@minInv.nl>, 10.2.e <@minInv.nl>, 10.2.e <@minez.nl>, 10.2.e <@minInv.nl>
Onderwerp: DOMUS-19098125-v2-Nederlands_commentaar_inzake_bijenrichtsnoer__2016_en_2017

Dag 10.2.e en 10.2.e 10.2.e 10.2.e

Zie aangepaste kamerbrief over tijdlijn bijenrichtsnoer.

10.2.e graag check op geel gemarkeerde tekst. Kan ik het zo formuleren?

Groet

10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 16 juli 2019 09:53
Aan: 10.2.e
10.2.e
Onderwerp: SO LVR
Bijlagen: beantwoording-kamervragen-over-onderwerpen-die-geagendeerd-zijn-voor-de-landbouw-en-visserijraad-van-15-juli-aanstaande.pdf; ATT00001.txt

Ter informatie. Antwoorden op vragen op het voortgangsrapport over laag-risicomiddelen / geïntegreerde gasbescherming en het bijenrichtsnoer.

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 19 augustus 2019 14:48
Aan: 10.2.e
Onderwerp: RE: DOMUS-19198122-v5-verzoek_aan_Ctgb_voor_leveren_input_bijenrichtsnoer

Hoi 10.2.e

Ik denk dat dit wel meevalt, maar we zouden onder de kernpunten nog toe kunnen voegen dat het Ctgb hier een eigenstandige bevoegdheid in heeft. Wil je dat doen? (Ik heb geen schrijfrechten denk ik.)

Groeten,
 10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 19 augustus 2019 09:37
Aan: 10.2.e
Onderwerp: RE: DOMUS-19198122-v5-verzoek_aan_Ctgb_voor_leveren_input_bijenrichtsnoer

Hoi 10.2.e

11.1

11.1

11.1

Groetjes,
 10.2.e

(PS, nog steeds rustig en ongeduldig?)

Van: 10.2.e
Verzonden: vrijdag 16 augustus 2019 15:52
Aan: 10.2.e @minlnv.nl
Onderwerp: DOMUS-19198122-v5-verzoek_aan_Ctgb_voor_leveren_input_bijenrichtsnoer

Hoi 10.2.e

Ik heb nog een beetje zitten redigeren in de nota, volgens mij zonder afbreuk te doen aan de onafhankelijke positie van het Ctgb. Ik zet hem nu door in Domus, maar laat het uiteraard weten als je toch nog bedenkingen hebt bij de tekst.

Groeten,
 10.2.e

Van: 10.2.e
Aan: [Schouten, C.J. \(Carola\)](#)
Cc: 10.2.e; [Sonnema, M. \(Marijlijn\)](#); 10.2.e
Onderwerp: Aangepaste versie brief Bijenrichtsnoer
Datum: donderdag 18 april 2019 18:02:41
Bijlagen: [DOMUS-19098125-v10-Kamerbrief_Tijdljn_inzake_bijenrichtsnoer_TC.docx](#)
[DOMUS-19098125-v10-Kamerbrief_Tijdljn_inzake_bijenrichtsnoer_schoon.DOCX](#)

Beste Carola,

In de bijlage vind je de aangepaste brief over het bijenrichtsnoer waarin je opmerkingen zijn verwerkt (zowel 'schoon' als in 'track changes'). Indien je hiermee akkoord bent verzenden we deze vanavond nog naar de Kamer.

11.1

Groet,

10.2.e

Ps. Mijn telefoonnummer is 06 10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e)
Verzonden: dinsdag 16 april 2019 11:14
Aan: 10.2.e
10.2.e
Onderwerp: DOMUS-19098125-v2-Nederlands_commentaar_inzake_bijenrichtsnoer_2016_en_2017
Bijlagen: DOMUS-19098125-v2-Nederlands_commentaar_inzake_bijenrichtsnoer_2016_en_2017.docx

Dag 10.2.e en 10.2.e ,
Zie aangepaste kamerbrief over tijdelijk bijenrichtsnoer.
10.2.e graag check op geel gemarkeerde tekst. Kan ik het zo formuleren?
Groet
10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 17 april 2019 16:28
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: DOMUS-19098125-v5-Kamerbrief_Tijdelijk_inzake_bijenrichtsnoer
Bijlagen: DOMUS-19098125-v5-Kamerbrief_Tijdelijk_inzake_bijenrichtsnoer.DOCX;
 Verslag_SCoPAFF_januari2016; DOMUS-#13106490-v1-
 Neonicotinoids_acetamiprid_and_thiacloprid_and_active_substance_fipronil_in_relation_to_bee_h
 ealth.DOC; stemverklaring_Nederland_ECvoorstel_neonicotinoïden_15maart2013.doc; 130923
 _EUWorkshop_EFSAGuidance_BeeRisks.doc; FW: 130910 Workshop EFSA Guidance Bee Risks;
 LVR_mrt14_spreektekst_hommels.doc; FW: highlights SCoFCAH en Workshop bijen

Hallo collega's,

Ik heb hier en daar wat tekst toegevoegd aan de brief, als jullie willen overnemen kunnen we die passages wel staven.

Daarvoor voeg ik enkele documenten aan deze e-mail toe.

1. Workshop dec 2013 om GD Bees 'werkbaar' te maken
 - Workshop-voorstel met doel en aanbod dat NL 'helpt' (september 2013)
 - E-mail aan plv HoU 10.2.e) over workshop (september 2013) met bijlagen
 - E-mail aan college's over workshop-uitkomsten ('highlights') van 16 december 2013

2. LVR:

Willen jullie nog dubbelchecken wat er allemaal in de LVR is gezegd door bewindspersonen? 11.1

- Spreektekst stas Dijkma, LVR april 2014

3. Nogmaals aandringen later:

Het feit dat NL in januari 2016 wederom heeft aangedrongen – samen met DE – dat expliciete stappen noodzakelijk zijn op dit dossier vind ik ook terug in het verslag (SCoPAFF januari 2016; passage geel gemaakt), omdat de EC (wederom) aangeeft dat er geen nieuwe ontwikkeling zijn.

Ook nog interessant wellicht:

- een NL brief van stas Dijkma aan (toen) 10.2.e van de zomer 2013 (!), waarbij aangedrongen wordt op snelle finalisering van het evaluatieproces van de neonics (waarvoor de GD Bees noodzakelijk is/was).
- Stemverklaring van 15 maart 2013 dat risico's voor bijen beter moeten worden meegenomen in de beoordeling

Verder heb ik met de EC gebeld (HoU 10.2.e en voormalig plv HoU 10.2.e); Zij gaven beiden aan dat de inzet van NL op dit dossier helder en consistent was. Dat wij vaak ondersteunend waren richting EC om verder te komen met het GD en ook telkens 'aangedrongen' hebben op voortgang.

Voor nu even dit, mocht meer of andere dingen nodig zijn, laat weten!

Groet, 10.2.e

Workshop on EFSA Guidance Document on the Risk Assessment of Plant Protection Products on Bees (*Apis mellifera*, *Bombus* spp. and solitary bees)

Proposal of the Netherlands
23-09-2013

Introduction

The European Food Safety Authority (EFSA) was asked by the European Commission (EC) to develop a Guidance Document on the risk assessment of plant protection products on bees. The Guidance Document is intended to provide guidance for notifiers and authorities in the context of the review of plant protection products (PPPs) and their active substances under Regulation (EC) 1107/2009. After two open consultation rounds from September 2012 onwards, EFSA published the 'Guidance Document on the Risk Assessment of Plant Protection Products on Bees (*Apis mellifera*, *Bombus* spp. and solitary bees)' this summer.

The process of 'take note' in the SCFCAH is foreseen in the near future (end of 2013). During the last SCFCAH meeting, the Netherlands proposed to organise a workshop preceding the 'take note' process to 'test' the Guidance Document, in addition to the workshop that was organised by EFSA September 9th in Parma. The EFSA workshop had the aim to inform the relevant actors about the guidance document.

Objective of the workshop

Collect information which may be useful for Risk Managers of Member States and COM representatives for decision making in the 'take note' process in the SCFCAH meeting later this year:

- Optimise harmonisation of the risk assessment by identifying issues in the new bee Guidance Document that may need further attention or clarification;
- Get a preliminary idea of the impact of the new Guidance Document on the available PPPs;
- Identifying possible problematic risk management aspects of the implementation of the guidance.

Lay-out of the workshop

(To be amended with input from SCFCAH members.)

Simulation of the risk assessment and authorisation process by applying the Guidance Document to several relevant cases of existing authorisations. We propose at least a simulation with various PPP groups (one of the neonicotinoids, an insecticide from another group of active substances, a herbicide and a fungicide); furthermore to cover various application methods (seed treatment, spray treatment and granulate application). Member States are encouraged to propose candidates for the cases (before 10th October).

The worked out examples of risk assessments, with comments on issues to pay attention to, could then be added to the guidance document in an appendix, after and as a result of the workshop.

Discussion on the possible problematic risk assessment aspects and preliminary impact analysis based on the results of the simulation of the risk assessment process, as described above.

Discussion of possible problematic risk management aspects based on the results of the simulation of the risk assessment process, as described above.

Since needs of participants may differ, parallel or successive sessions are foreseen for the risk assessment and the risk management aspects. In addition plenary sessions are foreseen to exchange experiences between risk assessors and risk managers.

Participants:

Risk managers of the SCFCAH; representatives of the COM, risk assessors (ecotoxicology and to a limited extent fate) of the National Competent Authorities and relevant EFSA officials.

Planning

Ideally, mid-November 2013 (week 46, first half), preceding the 'take note' meeting of the SCFCAH end of 2013.

Proposed Agenda

Day 1 (risk assessors) Starting from 13.30 h.

- Plenary introduction to aim and procedure of workshop
- Plenary short introduction to the Guidance Document, the main problems and report of EFSA's 9-September stakeholder workshop (EFSA)
- Working in four subgroups on four different example cases
- Reporting back of the four subgroups based on predefined reporting template

Dinner (including the risk managers)

Day 2 (both risk managers and risk assessors) Starting from 9.00 h.

- Introduction to aim and procedure of workshop for risk managers
- Overview of reports of the four subgroups on the four example cases
- Discussion of risk management dilemmas in four mixed risk manager-risk assessor subgroups
- Reporting back of subgroups based on predefined reporting template.
- Drafting of conclusions (*approx. 15.00 h.*) according to a pre-structured format.

Proposed Cases

- one of the neonicotinoids;
- an insecticide from another group of active substances;
- a herbicide;
- a fungicide.

Various application methods (seed treatment, spray treatment and granulate application). Member States are encouraged to propose candidates for the cases as soon as possible. It is intended to provide the cases a week before the meeting to all participants

Indication of costs

PM: Depending on the number of participants.

- Per MS: a maximum of 2 risk assessors and 1 risk manager to participate. Travel costs reimbursed for 2 experts/ Member State. No accommodation will be provided.
- Dinner (1x) and lunch (2x), coffee-/tea break for all the participants

Other costs have to be financed by the respective Member States and organisations (EFSA, COM).

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 17 april 2019 15:50
Aan: 10.2.e
Onderwerp: FW: 130910 Workshop EFSA Guidance Bee Risks
Bijlagen: 130910 Workshop EFSA Guidance Bee Risks.doc

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 17 april 2019 10:12
Aan: 10.2.e
Onderwerp: FW: 130910 Workshop EFSA Guidance Bee Risks

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 10 september 2013 18:40
Aan: 10.2.e @ec.europa.eu'
Onderwerp: 130910 Workshop EFSA Guidance Bee Risks
Dear 10.2.e

as we were just discussing on the phone, please find attached a proposal of the Netherlands for a 'hand-on-workshop' for risk assessors and risk managers on the EFSA GD for risks to bees. The Netherlands is willing to contribute to such a workshop financially, but also 'in kind'. We offer to further develop the programme and prepare cases that could be worked on.

Also, we think it a good idea if EFSA would be willing to contribute and take part in this workshop. Could you, please, also send this to your relevant colleagues in the ppp-team?

Your comments are very much appreciated and if you have any questions, please feel free to contact me!

Best regards, cheers,

10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 18 april 2019 16:10
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: DOMUS-19098125-v10-Kamerbrief_Tijdelijk_inzake_bijzichtsnoer
Bijlagen: DOMUS-19098125-v10-Kamerbrief_Tijdelijk_inzake_bijzichtsnoer.DOCX

Ha 10.2.e

Hierbij het aangepaste document. Wil jij er nog eens doorheen lopen? In de haast gaat er meestal nog wel eens wat fout ☹️...

10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: vrijdag 16 augustus 2019 15:52
Aan: 10.2.e
Onderwerp: DOMUS-19198122-v5-verzoek_aan_Ctgb_voor_leveren_input_bijenrichtsnoer
Bijlagen: DOMUS-19198122-v5-verzoek_aan_Ctgb_voor_leveren_input_bijenrichtsnoer.docx

Hoi 10.2.e

Ik heb nog een beetje zitten redigeren in de nota, volgens mij zonder afbreuk te doen aan de onafhankelijke positie van het Ctgb. Ik zet hem nu door in Domus, maar laat het uiteraard weten als je toch nog bedenkingen hebt bij de tekst.

Groeten,
10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 11 september 2019 19:18
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: Reactie op vragen minister bijenrichtsnoer v2
Bijlagen: Reactie op vragen minister bijenrichtsnoer v2.docx

Ha 10.2.e

Zie bijgaand een aangepaste versie op basis van je commentaar. Wat vind je er zo van?

Groeten,
10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 10 september 2019 11:07
Aan: 10.2.e
Onderwerp: FW: Opmerkingen minister bij nota bijenrichtsnoer
Bijlagen: Scan_20190909_103959_MFP-1342_10.2.e.pdf; Bee_Guidance_review_July2019.pdf; Ctgb comments EFSA bee guidance_toelichting.pdf; Ctgb comments EFSA bee guidance_sept 2019.pdf; Reactie PAV.docx

Hoi 10.2.e

Kan het zo door?

Groet
 10.2.e

Beste 10.2.e

Bijgaand een reactie op de opmerkingen en vragen van de minister.

Als bijlagen verder

- het commentaar dat Ctgb heeft ingediend,
- een toelichting daarop van het Ctgb
- Een EFSA document waarin de review en het proces daartoe wordt uiteengezet.

Groet

10.2.e

Van: 10.2.e

Verzonden: maandag 9 september 2019 13:48

Aan: 10.2.e @minlnv.nl>; 10.2.e @minlnv.nl>; 10.2.e @minlnv.nl>; 10.2.e @minlnv.nl>; Beens, drs. M.C. (Marije)
 10.2.e @minlnv.nl>

Onderwerp: Opmerkingen minister bij nota bijenrichtsnoer

Dag allen,

Zoals ik net ook al even besprak met 10.2.e hierbij de opmerkingen van de minister bij de nota over het bijenrichtsnoer.

Kunnen jullie hierop een reactie opstellen?

Groet,
 10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 16 april 2019 16:04
Aan: 10.2.e)
Onderwerp: Fwd: DOMUS-19098125-v2-Nederlands_commentaar_inzake_bijenrichtsnoer__2016_en_2017

Zie reactie 10.2.e, eens met tekst

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: 10.2.e @minlnv.nl>
Datum: 16 april 2019 om 15:39:41 CEST
Aan: 10.2.e @minlnv.nl>, 10.2.e @minlnv.nl>, 10.2.e @minez.nl>, 10.2.e @minlnv.nl>
Onderwerp: Antw.: DOMUS-19098125-v2-Nederlands_commentaar_inzake_bijenrichtsnoer__2016_en_2017

Hallo 10.2.e,

11.1

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 16 april 2019 11:14
Aan: 10.2.e @minlnv.nl>; 10.2.e @minez.nl>; 10.2.e @minlnv.nl>; 10.2.e @minlnv.nl>
Onderwerp: DOMUS-19098125-v2-Nederlands_commentaar_inzake_bijenrichtsnoer__2016_en_2017
 Dag 10.2.e
 Zie aangepaste kamerbrief over tijdlijn bijenrichtsnoer.
 10.2.e graag check op geel gemarkeerde tekst. Kan ik het zo formuleren?
 Groet
 10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 18 april 2019 23:14
Aan: 10.2.e)
Onderwerp: Re: MinvLNV: Tijdlĳn inzake bijenrichtsnoer

Er staat toch nog een foutje in:

11.1

Maar goed, daar valt of staat het verhaal niet mee :)

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 18 apr. 2019 om 21:08 heeft 10.2.e [@minlnv.nl](#)> het volgende geschreven:

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 9 april 2019 07:37
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: Fwd: Nota en Kamerbrief bijenrichtsnoer

10.2.e

Zie hieronder de reactie van de SG. Kan je die verwerken in de stukken? NB zijn reactie bij punt 2 gaat over een tekst die ik gisteravond heb toegevoegd. Dat is op basis van de brief en mail van 10.2.e die 10.2.e doorstuurde. Ik heb die gauw gelezen en kwam tot deze punten (dit is ook wat ik bedoelde in de app), maar goed om hem nog even goed door te nemen vanochtend en te checken of er meer overeenkomsten zijn.

Groeten,
10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: "Goet, J.C. (Jan-Kees)" 10.2.e @minInv.nl>
Datum: 9 april 2019 om 06:47:46 CEST
Aan: "10.2.e @minInv.nl>
Kopie: "Sonnema, M. (Marjolijn)" <10.2.e @minInv.nl>, 10.2.e
 10.2.e @minez.nl>, 10.2.e @minInv.nl>
Onderwerp: Antw.: [FS] Nota en Kamerbrief bijenrichtsnoer [PDF]

Hoi 10.2.e

Dank voor notitie en brief, veel werk verzet!
Ik heb nav de nota nog enkele vragen:

11.1

In de brief zit ergens een dubbeling (wat betreft heldere deadlines die we hebben gevraagd).

BR Dan is er dus ruimte in de agenda om nota en brief te lezen. Het zou fijn zijn als de stukken dus voor die tijd bij haar zijn.
@ 10.2.e kan jij daarvoor zorgen.?

Groet en veel dank tot zover.
Jan-Kees

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 9 apr. 2019 om 00:22 heeft **10.2.e** @minlnv.nl> het volgende geschreven:

Jan-Kees, Marjolijn,

11.1

A large rectangular area of the email body is completely redacted with a solid grey fill. It covers approximately four lines of text.

10.2.e

PS. **10.2.e** ik heb in de nota en Kamerbrief nog wat tekstuele aanpassingen doorgevoerd, dus graag de bijgevoegde versies overnemen in Domus.

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 9 april 2019 09:12
Aan: 10.2.e
Onderwerp: Fwd: Nota en Kamerbrief bijenrichtsnoer

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: 10.2.e <[redacted]@minlnv.nl>
Datum: 9 april 2019 om 08:40:01 CEST
Aan: "10.2.e" <[redacted]@minlnv.nl>
Onderwerp: Antw.: [redacted] Nota en Kamerbrief bijenrichtsnoer [redacted]

Hallo 10.2.e

Goed werk!

11.1

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 9 apr. 2019 om 00:22 heeft 10.2.e <[redacted]@minlnv.nl> het volgende geschreven:

Jan-Kees, Marjolijn,

11.1

10.2.e

PS. 10.2.e, ik heb in de nota en Kamerbrief nog wat tekstuele aanpassingen doorgevoerd, dus graag de bijgevoegde versies overnemen in Domus.

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 16 april 2019 18:14
Aan: 10.2.e
Onderwerp: Fwd: stukken bijenrichtsnoer
Bijlagen: DOMUS-19101930-v3-aanbiedingsnota_kamerbrief_tijdljn_inzake_bijenrichtsnoer.DOCX;
ATT00001.htm; DOMUS-19098125-v5-Kamerbrief_Tijdljn_inzake_bijenrichtsnoer.DOCX;
ATT00002.htm

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl>
Datum: 16 april 2019 om 17:49:21 CEST
Aan: 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl>
Onderwerp: stukken bijenrichtsnoer

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 16 april 2019 19:14
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: Fwd: stukken bijenrichtsnoer

@10.2.e zie hieronder het akkoord van 10.2.e op de behandelmap van 10.2.e over het bijenrichtsnoer. Deze bhm kan dus door naar BZP.

@10.2.e, ik heb net met Marjolijn en 10.2.e gesproken over het verzoek van de minister om zoveel mogelijk stukken boven tafel te halen. 10.2.e kijkt eerst nog een keer mee op de brief en in haar archief om te kijken of er nog meer relevante inbreng is geleverd vanuit NL die we kunnen melden 11.1

@10.2.e, verzoek is om de bhm even in jouw werkvoorraad te laten staan totdat we de input van 10.2.e hebben verwerkt. Dan kan 'ie morgen in de loop van de dag door naar Marjolijn en de minister. Marjolijn weet hiervan.

Groeten,
 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPad

Begin doorgestuurd bericht:

Van: "10.2.e" <[redacted]@minlnv.nl>
Datum: 16 april 2019 om 18:27:40 CEST
Aan: 10.2.e <[redacted]@minlnv.nl>
Onderwerp: Antw.: [redacted] stukken bijenrichtsnoer [redacted] PDF

Akkoord

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 16 apr. 2019 om 17:49 heeft 10.2.e <[redacted]@minlnv.nl> het volgende geschreven:

10.2.e

Van: Sonnema, M. (Marjolijn)
Verzonden: maandag 20 mei 2019 10:04
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: Fwd: Zorgen over Bijenrichtsnoer
Bijlagen: 19021 Schouten - brief richtsnoer bestrijdingsmiddelen.pdf; ATT00001.htm

Bij deze de goede...
Dank.

Marjolijn

Verstuurd vanaf mijn iPad

Begin doorgestuurd bericht:

Van: "Osinga, J.M. (Johan)" 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl>
Datum: 20 mei 2019 om 07:02:49 CEST
Aan: "Sonnema, M. (Marjolijn)" <10.2.e@minlnv.nl>
Onderwerp: FW: Zorgen over Bijenrichtsnoer

Hoi Marjolijn,
 Zie bijgaand. Gaat primair over gewasbescherming ihb thiacloprid. Raakt dus zeker ook dgA.
 grjohan
 Verzonden vanuit [Mail](#) voor Windows 10

Van: 10.2.e
Verzonden: vrijdag 17 mei 2019 16:13
Aan: 10.2.e@minlnv.nl; 10.2.e@minlnv.nl
CC: Osinga, J.M. (Johan); 10.2.e
Onderwerp: Zorgen over Bijenrichtsnoer
 Geachte mevrouw Schouten,

Graag uw aandacht voor bijgaande brief. Uiteraard zijn wij graag bereid tot een nadere toelichting.

Hartelijke groet,
 10.2.e, mede namens 10.2.e

--

Wilt u bijdragen aan bescherming van vlinders en libellen? Neem dan een kijkje op [onze website](#) en help ons!

10.2.e
 10.2.e
 De Vlinderstichting

[Mennonietenweg 10](#)
 Postbus 506
 6700 AM Wageningen

[t] algemeen: (+31) 0317 467346 / direct: 0317 10.2.e

[e] 10.2.e @vlinderstichting.nl

[twitter] www.twitter.com/10.2.e

[i] www.vlinderstichting.nl

[twitter] www.twitter.com/vlinderNL

[facebook] www.facebook.com/Vlinderstichting

[instagram] www.instagram.com/vlinderstichting

Aan de inhoud van dit e-mailbericht kunnen geen rechten worden ontleend. De informatie is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De Vlinderstichting staat niet in voor de juiste en volledige overbrenging van de inhoud van een verzonden e-mailbericht noch voor tijdige aankomst daarvan.

No rights may be claimed from the contents of this e-mail. The information is only intended for the addressee. Dutch Butterfly Conservation cannot be held responsible for the correctness and completeness of the contents of an e-mail, nor for its arrival on time.

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: vrijdag 19 april 2019 09:55
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: Re: kleine wijziging nota aanbidding Kamerbrief bijenrichtsnoer

Ok, dank je!

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 19 apr. 2019 om 09:46 heeft 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl> het volgende geschreven:

Hoi 10.2.e
 Noteer mij maar als eerste aanspreekpunt.
 Matt en een paar andere collega's luisteren ook mee en/of staan paraat.
 Mocht je vooraf vragen voor ons binnen krijgen, dan hoor ik het graag.

Gr

10.2.e

*Cluster Natuur & Samenleving
 Directoraat-Generaal Natuur, Visserij en Landelijk Gebied*

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
 Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AW Den Haag
 Postbus 20401 | 2500 EK Den Haag
 M: 06 10.2.e
 Email: 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl>
www.rijksoverheid.nl/lnv

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 18 april 2019 19:27
Aan: 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl>
CC: 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl>; 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl>

Onderwerp: Re: kleine wijziging nota aanbidding Kamerbrief bijenrichtsnoer

Hoi 10.2.e

Meegaan hoeft niet, maar idd fijn als iemand meeluistert en telefonisch bereikbaar is. Wie zou dat kunnen doen?

Groeten,

10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 18 apr. 2019 om 13:01 heeft 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl> het volgende geschreven:

Ha 10.2.e

Wil je dat er nog iemand van ons meegaat naar het AO volgende week? Of is het voldoende als 10.2.e of 10.2.e meeluistert?

Gr 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 17 apr. 2019 om 22:29 heeft 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl> het volgende geschreven:

Hoi 10.2.e

Wat mij betreft prima. Het zijn wel allemaal maatregelen die buiten mijn team vallen. Ik zet daarom voor de zekerheid 10.2.e van directie N&B in CC. Mocht de minister hier nog vragen over hebben dan zullen die immers vooral bij N&B terecht komen.

Groeten,
10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 17 apr. 2019 om 22:16 heeft 10.2.e
10.2.e @minlnv.nl> het volgende geschreven:

Dag allen,

Ik zal morgen zorgen dat alle stukken *first thing* hard copy bij de minister liggen. 11.1

Zie onderstaande passages. Ik stel voor dit als los A4tje toe te voegen aan het pakket. Is dat akkoord?

Groet,

10.2.e

11.1

-

11.1

11.1

-

11.1

11.1

11.1

11.1

|

|

-

11.1

|

|

-

11.1

|

|

- 11.1

Van: 10.2.e

Verzonden: woensdag 17 april 2019 21:51

Aan: 10.2.e

10.2.e @minlnv.nl>

Onderwerp: kleine wijziging nota aanbieding
Kamerbrief bijenrichtsnoer

Beste 10.2.e

De kamerbrief bijenrichtsnoer is vanavond met
Marjolijn besproken, en aangepast.

Ik wilde ook wat wijzigen in de nota, maar kon daar
niet in wijzigen. Staat nog open bij jou.

Zie hieronder de licht aangepaste tekst in de nota
(alleen in de toelichting). Voer jij morgen de
wijziging door.

Groet

10.2.e

11.1

10.2.e

10.2.e

Plant Supply Chain and Food Quality Department
Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality
The Netherlands

E 10.2.e @minlnv.nl

T +31 6 10.2.e

@10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 9 april 2019 00:23
Aan: Goet, J.C. (Jan-Kees); Sonnema, M. (Marjolijn)
CC: 10.2.e
10.2.e
Onderwerp: Nota en Kamerbrief bijenrichtsnoer
Bijlagen: DOMUS-19093315-v3-aanbiedingsnota_Kamerbrief_berichtgeving_over_bijen_richtsnoer - FK.docx; DOMUS-19093026-v5-Berichtgeving_over_bijen_richtsnoer - FK.docx

Jan-Kees, Marjolijn,

11.1

10.2.e

PS. 10.2.e, ik heb in de nota en Kamerbrief nog wat tekstuele aanpassingen doorgevoerd, dus graag de bijgevoegde versies overnemen in Domus.

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 24 april 2019 12:40
Aan: 10.2.e
10.2.e
Onderwerp: om_een_feitelijke_vragenronde_te_houden_over_de_brief_met_de_tijdljn_inzake_het_bijenrichtsn
oer.pdf
Bijlagen: om_een_feitelijke_vragenronde_te_houden_over_de_brief_met_de_tijdljn_inzake_het_bijenrichtsn
oer.pdf

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 17 april 2019 22:49
Aan: 10.2.e
CC: Sonnema, M. (Marjolijn); 10.2.e
Onderwerp: Re: kleine wijziging nota aanbieding Kamerbrief bijenrichtsnoer

Hoi 10.2.e

Drie opmerkingen.

- Samen met PAV, N&B en SKI
- snelle vaststelling van een praktisch uitvoerbare richtsnoer

- 11.1

Groetjes

10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 17 apr. 2019 om 22:16 heeft 10.2.e @minlnv.nl> het volgende geschreven:

Dag allen,

Ik zal morgen zorgen dat alle stukken *first thing* hard copy bij de minister liggen. 11.1

Zie onderstaande passages. Ik stel voor dit als los A4tje toe te voegen aan het pakket. Is dat akkoord?

Groet,

10.2.e

11.1

- 11.1

11.1

- 11.1

11.1

- 11.1

- 11.1

- 11.1

Van: 10.2.e

Verzonden: woensdag 17 april 2019 21:51

Aan: 10.2.e @minlnv.nl>

Onderwerp: kleine wijziging nota aanbidding Kamerbrief bijenrichtsnoer

Beste 10.2.e

De kamerbrief bijenrichtsnoer is vanavond met Marjolijn besproken, en aangepast.

Ik wilde ook wat wijzigen in de nota, maar kon daar niet in wijzigen. Staat nog open bij jou.

Zie hieronder de licht aangepaste tekst in de nota (alleen in de toelichting). Voer jij morgen de wijziging door.

Groet

10.2.e

11.1

11.1

10.2.e

10.2.e

Plant Supply Chain and Food Quality Department

Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality

The Netherlands

E 10.2.e @minlnv.nl

T +31 6 10.2.e

@10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 12 september 2019 14:09
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: RE: Reactie op vragen minister bijenrichtsnoer v2

Dag 10.2.e

Dank – lijkt me goed zo. Ik zet stuk door naar Marjolijn.

groet,
10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 11 september 2019 19:18
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: Reactie op vragen minister bijenrichtsnoer v2

Ha 10.2.e

Zie bijgaand een aangepaste versie op basis van je commentaar. Wat vind je er zo van?

Groeten,
10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 3 juli 2019 19:53
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e; Sonnema, M. (Marjolijn); 10.2.e
Onderwerp: Re: Concept Kamerbrief bijenrichtsnoer
Bijlagen: PART-2019-166906V3.pdf

Hallo allen,

Op zich heeft 10.2.e gelijk, maar (zoals vermeld in de brief van afgelopen maandag) loopt de publieke consultatie van de wijziging van de Uniform Principles nog. Daarmee is het document al publiek toegankelijk. Je kan het document in dit geval dus meesturen. Zie de bijlage.

Groet, 10.2.e

Ja dat klopt, de agenda is openbaar maar de achterliggende stukken niet.

Op 3 jul. 2019 om 18:38 heeft 10.2.e [@minInv.nl](#)> het volgende geschreven:

Hoi 10.2.e

11.1

11.1

Groeten,
10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 3 jul. 2019 om 18:22 heeft 10.2.e [@minInv.nl](#)> het volgende geschreven:

Dag allen,

Lijkt me een heldere brief. Paar vragen/suggesties mijnerzijds:

11.1

10.2.e

Van: 10.2.e

Verzonden: woensdag 3 juli 2019 17:25

Aan: Sonnema, M. (Marjolijn) **10.2.e** @minInv.nl; **10.2.e**

10.2.e @minInv.nl>

cc: **10.2.e** @minInv.nl;

10.2.e [@minInv.nl](#)>; 10.2.e

10.2.e [@minInv.nl](#)>

Onderwerp: Concept Kamerbrief bijenrichtsnoer

Marjolijn, 10.2.e

Zie bijgaand de concept Kamerbrief over het bijenrichtsnoer, zoals verzocht door de minister. We hebben geprobeerd het de situatie in perspectief te plaatsen en feitelijk weer te geven.

Graag jullie reactie / akkoord.

Groeten,
10.2.e

PS. **10.2.e** in Domus staat niet de laatste versie. Dus voor verzending svp het bijgaande document pakken en niet die in Domus.

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 3 juli 2019 23:02
Aan: 10.2.e
CC: Sonnema, M. (Marjolijn); 10.2.e
 10.2.e
Onderwerp: Re: Concept Kamerbrief bijenrichtsnoer

Sorry voor de late reactie. Tekst is prima zo, dank 10.2.e

Grt 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 3 jul. 2019 om 22:02 heeft 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl> het volgende geschreven:

Dag allen,
 Ik heb op basis van onderstaand de tekst iets aangepast zie tracks (in pdf en word). Hierin dezelfde bewoording gebruikt als in de brief van maandag.
 @ 10.2.e graag je dubbel-check of dit zo dan ook klopt.
 Ik begreep van 10.2.e dat de minister mogelijk tijdens het debat nog tijd zou kunnen hebben om het stuk te bekijken. Dus mochten we nu nog de laatste check kunnen doen, zet ik het naar haar door.
 Groet,
 10.2.e

Van: Sonnema, M. (Marjolijn)
Verzonden: woensdag 3 juli 2019 21:26
Aan: 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl>
CC: 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl>; 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl>; 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl>; 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl>
 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl>

Onderwerp: Re: Concept Kamerbrief bijenrichtsnoer
 Mooie brief, helder.
 Goed om nav punt 1 van 10.2.e die tekst op te nemen.
 En, als de uniforme beginselen nu openbaar zijn, dat dan melden en nu bijvoegen.
 Ik vraag me naar aanleiding hiervan wel af hoe het zit met de openbaarheid van de stukken van de SCOPAFF. Kan iemand dat op de rij zetten. Relevant ook voor de toekomst.
 Groet,
 Marjolijn

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 3 jul. 2019 om 18:38 heeft 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl> het volgende geschreven:

Hoi 10.2.e
 11.1

11.1

Groeten,

10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 3 jul. 2019 om 18:22 heeft 10.2.e @minInv.nl> het volgende geschreven:

Dag allen,

Lijkt me een heldere brief. Paar vragen/suggesties mijnerzijds:

- 11.1

Groet,

10.2.e

Van: 10.2.e

Verzonden: woensdag 3 juli 2019 17:25

Aan: Sonnema, M. (Marjolijn) 10.2.e @minInv.nl>; 10.2.e

10.2.e @minInv.nl>

CC: 10.2.e

10.2.e @minInv.nl>; 10.2.e

10.2.e @minInv.nl>; 10.2.e

10.2.e @minInv.nl>

Onderwerp: Concept Kamerbrief bijenrichtsnoer

Marjolijn, 10.2.e

Zie bijgaand de concept Kamerbrief over het bijenrichtsnoer, zoals verzocht door de minister. We hebben geprobeerd het de situatie in perspectief te plaatsen en feitelijk weer te geven.

Graag jullie reactie / akkoord.

Groeten,

10.2.e

PS. 10.2.e in Domus staat niet de laatste versie. Dus voor verzending svp het bijgaande document pakken en niet die in Domus.

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 3 juli 2019 22:13
Aan: Sonnema, M. (Marjolijn)
CC: 10.2.e
 10.2.e
Onderwerp: RE: Concept Kamerbrief bijenrichtsnoer

Staat nu wel boven aan de alinea (dat is dezelfde brief), maar zouden het voor de duidelijkheid nog een keer kunnen benoemen.

Van: Sonnema, M. (Marjolijn)
Verzonden: woensdag 3 juli 2019 22:04
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: Re: Concept Kamerbrief bijenrichtsnoer

Je verwijst niet naar de eerdere kamerbrief in je toevoeging, zou ik wel doen....

Op 3 jul. 2019 om 22:02 heeft 10.2.e @minInv.nl> het volgende geschreven:

Dag allen,

Ik heb op basis van onderstaand de tekst iets aangepast zie tracks (in pdf en word). Hierin dezelfde bewoording gebruikt als in de brief van maandag.
 @ 10.2.e graag je dubbel-check of dit zo dan ook klopt.

Ik begreep van 10.2.e dat de minister mogelijk tijdens het debat nog tijd zou kunnen hebben om het stuk te bekijken. Dus mochten we nu nog de laatste check kunnen doen, zet ik het naar haar door.

Groet,
 10.2.e

Van: Sonnema, M. (Marjolijn)
Verzonden: woensdag 3 juli 2019 21:26
Aan: 10.2.e @minInv.nl>
CC: 10.2.e @minInv.nl>; 10.2.e
 10.2.e @minInv.nl>; 10.2.e @minInv.nl>; 10.2.e
 10.2.e @minInv.nl>
Onderwerp: Re: Concept Kamerbrief bijenrichtsnoer

Mooie brief, helder.

Goed om nav punt 1 van 10.2.e die tekst op te nemen.

En, als de uniforme beginselen nu openbaar zijn, dat dan melden en nu bijvoegen.

Ik vraag me naar aanleiding hiervan wel af hoe het zit met de openbaarheid van de stukken van de SCOPAFF. Kan iemand dat op de rij zetten. Relevant ook voor de toekomst.

Groet,
 Marjolijn

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 3 jul. 2019 om 18:38 heeft 10.2.e @minInv.nl> het volgende geschreven:

Hoi 10.2.e

11.1

11.1

Groeten,
10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 3 jul. 2019 om 18:22 heeft 10.2.e @minInv.nl> het volgende geschreven:

Dag allen,

Lijkt me een heldere brief. Paar vragen/suggesties mijnerzijds:

- 11.1

- 11.1

Groet,
10.2.e

Van: 10.2.e

Verzonden: woensdag 3 juli 2019 17:25

Aan: Sonnema, M. (Marjolijn) 10.2.e @minInv.nl>; 10.2.e
10.2.e @minInv.nl>

CC: 10.2.e

10.2.e @minlnv.nl>; 10.2.e
10.2.e @minlnv.nl>; 10.2.e
10.2.e @minlnv.nl>

Onderwerp: Concept Kamerbrief bijenrichtsnoer

Marjolijn, 10.2.e

Zie bijgaand de concept Kamerbrief over het bijenrichtsnoer, zoals verzocht door de minister. We hebben geprobeerd het de situatie in perspectief te plaatsen en feitelijk weer te geven. Graag jullie reactie / akkoord.

Groeten,
10.2.e

PS. 10.2.e in Domus staat niet de laatste versie. Dus voor verzending svp het bijgaande document pakken en niet die in Domus.

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 15 april 2019 22:15
Aan: 10.2.e
Onderwerp: RE: DOMUS-19098125-v1-Nederlands_commentaar_inzake_bijenrichtsnoer__2016_en_2017

Hoi 10.2.e

Het is zeker frustrerend om steeds uit het systeem gegooid te worden, zeker in een drukke periode als deze. Prima als je de brief morgen afrondt. En dat factsheet over REFIT komt inderdaad later wel, dat is niet noodzakelijk voor het dossier voor de minister.

Tot morgen!

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 15 april 2019 21:54
Aan: 10.2.e
Onderwerp: RE: DOMUS-19098125-v1-Nederlands_commentaar_inzake_bijenrichtsnoer__2016_en_2017

Hoi 10.2.e

Bedankt voor deze opmerkingen. Je hebt er al een mooi verhaal van gemaakt. Het was mijn voornemen om er vanmiddag/vanavond aan te werken maar de afronding van de kamervragen kostte me meer tijd dan verwacht, ik zou 10.2.e nog wat meegeven over nota/spreektekst dossiers (is uiteindelijk wel gelukt) en ik word om de 10 minuten uit het systeem gegooid. Erg frustreren. Ik stop ermee voor vandaag. Morgenavond wordt ook weer laat ivm hoorzitting TK. Hopelijk morgen afronding kamerbrief tijdlijn en bijbehorende nota.

Het was mijn bedoeling om ook nog een factsheet te maken over de REFIT voor het AO dossier voor de minister, maar daar ben ik nog niet aan toegekomen. Dat wordt een ambtelijk factsheet voor ons zelf om mee te nemen.

Groet en tot morgen

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: zondag 14 april 2019 23:00
Aan: 10.2.e @minlnv.nl>
CC: 10.2.e @minlnv.nl>; 10.2.e @ctgb.nl>; 10.2.e @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: DOMUS-19098125-v1-Nederlands_commentaar_inzake_bijenrichtsnoer__2016_en_2017

Ha 10.2.e

Dank voor het snelle concept! Zie in de bijlage mijn opmerkingen. Samengevat:

- 11.1
- 11.1
- 11.1

Groeten,

10.2.e

Van: 10.2.e

Verzonden: vrijdag 12 april 2019 16:35

Aan: 10.2.e <@minInv.nl>

CC: 10.2.e <@minInv.nl>; 10.2.e <@ctgb.nl>; 10.2.e <@minInv.nl>; 10.2.e <@ctgb.nl>; 10.2.e <@minInv.nl>

Onderwerp: DOMUS-19098125-v1-Nederlands_commentaar_inzake_bijenrichtsnoer__2016_en_2017

Dag 10.2.e

Bijgaand de concept kamerbrief over aanvullende info bijenrichtsnoer.
Ik zet 10.2.e en 10.2.e van Ctgb en 10.2.e van BPZ meteen in de cc.

Ik heb vandaag nog even met 10.2.e gesproken. 11.1

11.1

11.1

Het verslag van de workshop in december 2013 zit er niet bij. EC was de verslaglegger en heeft het niet publiek gemaakt. Op internet heeft 10.2.e wel een geanonimiseerde agenda van die workshop gevonden (blijkbaar moest die in kader van WOB verzoek een keer worden vrijgegeven) maar het verslag zelf niet. Dus wij ook niet.

Ik hoop nu nog een slag te kunnen maken met de antwoorden op kamervragen. Er is best nog wel wat commentaar binnen gekomen van VWS.

PS

BR

Groet

10.2.e